

Universitätsbibliothek Paderborn

Scala Jacob

Lindeborn, Jan

Antverpiæ, 1666

Caput II. De Ascensu & Descensu quotidiano, sive De quotidianis Virginis
Exercitiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49085](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-49085)

CAPUT II.

De Ascensu & Descensu quotidiano.

Nrerum productione ab imperfecto ad perfectum procedit natura, antequam namque ex arbore fructus producat, vides prius in terra plantari semen, hoc radices emittere, in surculos excrescere, ramos expandere, foliis vestiri, gemmas emittere, flores induere, ac tum demum dare fructus. Naturam Ars imitatur, Pictor etenim depicturus alicujus effigiem, creta prius eam in tabula delineat, inde diversos colores superinducit, ac tunc tandem imago resultat intenta. Ego exhibitus Virginem Perfectam, Naturam æmulatus sum hactenus & Artem, in capite præcedenti ejus Semen plantavimus, rudemque delineationem dedimus: quasi imperfectum fuit quod proposuimus, hoc autem capite ad perfectiora progressimur, fructus ex hoc Semine educturi, & ultimos colores superinducturi, quo Virgo in actibus quotidianis perfecta resultet, tradendo scil. quomodo Scalam nostram ascendat & descendat indies,

§. I.

De Expergefactione.

Non appetet unde congruentius initium ducentum, quam ab initio diei, expergefactione scil. Dico itaque Virginem Deo sacram, ac primum ma-

manè è somno expurgiscitur, ascendere debere ad Deum, id est, cogitationum suarum primitias Domino offerre: & hic Ascensus primus est: cuius praxin antequam doceam, præmittendum à D. Ambrosio id Virgini præscriptum: *Primitias*, inquit, *Vigiliarum tuarum Christo dicato, primitias actuum tuorum Christo immola*: quâ loquendi formulâ præcepti hujus figuram duplicem insinuat, quæ de primitiis & primogenitis in Veteri Lege Judæis olim

Exod. 23: præscripta. De Primitiis habetur: Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini Dei tui & ibidem

19. Ibid. 34: offeres. De Primogenitis autem: Exod. 22. & 34.

26. Ut ergo Deus ab Israëlitis Ägyptiacâ servitute exemptis meritò sibi olim primogenita tam in hominibus & jumentis quâm frugibus consecrari voluit, ita nunc in Lege Nova à Virginibus è mundi servitute erexit potiori jure quotidianarum actionum tam internarum quâm externarum primitias sibi dedicari exposcit. Primitias vigiliarum tuarum Christo dicato, primitias actuum tuorum Christo immola.

At quomodo? Cogita dari tibi hunc diem ad Dei tui obsequium & animæ tuæ negotium promovendum: inde in gratiarum actiones prorumpe pro beneficio & in ferventia desideria divini famulatus. Vel ac si accedens ad Deum, à quo quasi absuisti dormiens, eum amanter saluta, tua obsequia defer, teque ipsam ei devove. Vel à Deo te excitari tibi imaginare tanquam ægrè ferens, utpote cui *deliciae sunt esse cum filiis hominum* tamdiu à tuo alloquio separari. Vel quid aliud cogitare poteris, quod tuæ magis arrideat devotioni, vel quod hæc tibi suggesserit.

Atque hanc praxin vel ab iniensilibus creaturis

ad-

Proverb.
8:31.

addisce: flores nonne vides sub vesperum folia contrahere, & ad ortum solis eadem manè denuò expandere? Flos es, O Virgo, in Ecclesiæ Viridario, si-
ve, ut loquitur S. Cyprianus, *Flos es Ecclesiastici ger- L. de hab.*
minis: contraxisti cogitationum tuarum folia in & disc.
ob somnum? ecce reduci ad te Soli justitiae, eadem Virg.
expande lætior, expande alacrior: etenim *de Iusto Eccl. 39:6.*
scribitur quod *tradet cor suum ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur.* Fontes obice objecto compressi, eo re-
moto fluunt impetu majore: non putridum stag-
num ut peccatores & mundi dilectores, sed fons es, *Cant. 4:13.*
quô piorum desideriorum & sanctarum cogitatio-
num lymphis animæ tuæ terram riges, & mortifica-
tionum aquis eluas imperfectionum sordes: obex
stitit hunc fontem, somnus tuus? eo disrupto fluant
hi latices perniciores, alluant animam tuam, in mare
magnum divinæ majestatis refluxant. Clibanus igni-
tus fenestrâ occlusâ servat intus calorem & ignem: at
ac primùm hæc panditur, calor erumpit & flamma:
fervet in corde tuo ignis divini amoris? somnus eum
conclusit? hoc recedente ebulliat flamma dilectio-
nis: non egreditur? signum est eum in te necdum
accensum: five, ut loquar mitiùs, index est, si primi-
tiæ Deo non deditur, non multum boni eo die de
te exspectandum, si quidem vera est doctrina Cli- *grad. 26.*
maci: „Est è Spiritibus unus, qui præcursor dicitur,
„qui nos è somno surgentes protinus excipit, pri-
„mumque nostrum cogitatum inquinare nititur: da
„Domino primitias diei tuæ: erit enim tota ejus,
„qui prior occupaverit. Ecce causam tam exigui tui
profectus etiam post renovata proposita, inquire num

F

rea

reasis hujus defectus: raro namque bono finiuntur
exitu, quæ sunt malo inchoata principio: unde
Tract. de cùm monuisset Seraphicus Scriptor: *Primitias cogi-
inter. hom. rationum tuarum offer Deo: protinus subnectit hand-
p. 1. c. 4. rationem: & ex hoc eris ad omne opus devotior & ex-
peditior totâ die; magnus namque ad virtutem stimu-
lus manè adfuisse Deo, ei obtulisse & addixisse nostra
servitia.*

Hinc familiarissima semper hæc praxis animabus
Pf. 62: 2. divinâ charitate flagrantibus, è quibus Psaltes: *Deu-
Deus meus, ad te luce vigilo: & quis harum vigilarum
fructus? sitivit in te anima mea, quām multipliciter ti-
bi caro mea: qui siti affligitur ad illud avidus anhelat
quod torridas fauces refecerat: es Anima sitibunda
sapuit tibi Dominus evigilanti? sities cum toto di-
etiam corpore quoad actus mortificationum. Legis i-
ndies in tuis Horis ad Laudes, & fortè nunquam at-
tendisti ut æmulareris, & quod in eod. Psal. sequitur*

v. 7-10.

26:9.
In Vita
pag. 16.
& 17.

*Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis me-
ditabor in te, quia fuisti adjutor meus, & in velamentis
alarum tuarum exultabo: adhæsit anima mea post te-
me suscepit dextera tua, ipsi verò in vano quesierunt
animam meam. Pleni sunt Psalmi hac ejus praxi, hu-
jusque fructibus, quæ & usitata Isaiæ: *De manè vigi-
labo ad te. Actum agerem, si citarem omnes, ideo-
que claudet agmen B. Franciscus Salesius: is Patavi-
studiis invigilans & matrimoniali Ecclesiasticum Sta-
tum præferens inter alia sibi hoc exercitium præscri-
psit, additurus etiam aliquod sacrum mysterium
Pastorum præsertim devotionem, qui in ipsis nascen-
tis auroræ incunabilis divinum Infantem natum ad-
orarunt: Mariarum sedulitatem, quæ ut viderent &
vene-**

venerarentur defuncti Salvatoris corpus summâ pietate commotæ valde manè unâ Sabbathorum venerunt ad monumentum.

Si itaque, Virgines Deo sacræ, familiaris vobis hujus ascensus praxis non fuerit hactenus, sit imposterum: *Non defrauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat*, urget Ecclesiast. Cum Psalte sit 14: 14. vox vestra: *Manè oratio mea præveniet te. Expandite* *Ps. 87: 14.* desideriorum & cogitationum Vela, quò ventum hauriatis divinarum aspirationum, si profectum ametis. Olim dolebitis hac methodo non vos usas. Amatis Deum? sine eo esse non poteritis: potestis autem esse? jam non amatis: obsita est foetido vitiorum suorum allio, quam cœlestis ille magnes ad se non trahit: non careat animæ vestræ terra hoc rore matutino.

§. II.

De Surrectione.

Monet Ecclesiasticus: *Horæ surgendi non te tri-* cap. 32.
ces: præcurre autem prior in domum tuam: quo vers. 15.
 monito consulit duo: primam nempe hominis occupationem, cùm è lecto assurrexerit, debere esse Orationem, domo enim Oratorium significat, quod domus est animæ, ubi suâ hæc gaudeat libertate, sibi que vacet: & cùm hora surgendi venerit non pigritandum, sed surgendum alacriter: quod quomodo faciendum, Virginem docebit hic §.

Vesperi, antequam indormias, horam tibi statues quâ surgendum erit: vel, si jam ex consuetudi-

ne certum surgendi tempus habeas, aut ad surgen-
dum exciteris, id necessarium non erit: dein cum
corpore tuo pactum inibis, ut ad satietatem totâ no-
cte quiescat, sed & tempore præscripto alacriter ad
spiritualia exercitia assurgat, tempusque redimat, si-
bi ad quietem tam largè indultum. Satagendum ta-
men, ut non invitum sit, ne debitâ quiete fraude-
tur: ea namque quarumdam Virginum est indiscre-
tio, ut nesciant in tempore vesperi decumbere, ideo-
que non sine difficultate & indispositione sciunt ma-
nè stratum deserere. Tandem signo vel horâ auditâ
statim consurgens dices tibi ipsi: hoc signum magni
Regis est, venite adoremus eum, & offeramus ei
munera, quomodo loquebantur Herodi tres Orien-

Matt. 2:2. tales Magi: *Vidimus stellam ejus in Oriente, & veni-
mus adorare eum.* Quomodo etiam dixerunt & ege-
runt Pastores Bethleemitici: *Transeamus usque Beth-
leem, & videamus hoc verbum, quod factum est nobis:*

15, 16. *quod Dominus ostendit nobis: & venerunt festinantes.*
Quò autem alacriores quietis locum deserant, solent
Animæ piæ aliquot motiva tanquam calcaria habere
in promptu: si quæ fortè ex vobis ea necdum habeat,
suggeram aliquot pro singulis hebdomadæ diebus,
alludendo ad Litanias iis recitari à vobis consuetas.

c. 4. & 7. Die Dominico ex Apocalypsi S. Joannis intuebe-
ris quasi cœlum apertum, & Sanctos omnes coram
throno Dei & Agno prostratos, summâ alacritate &

c. 7. v. 12. voce magnâ dicentes: *Benedictio & claritas, & gra-
tiarum actio, honor Deo nostro in secula seculorum Amen.*

Unde eriges te magno fervore iis te associandi: & ut
illi eo in opere semper occupantur: *Beati enim qui*
*Pf. 83:5. habitant in domo tua Domine, in secula seculorum lau-
dabunt*

dabunt te, ait Psaltes. Sic & tu surges eo animo, quod totam quidem vitam, sed eum præcipue diem cultui divino dedicatum velis insumere exercitiis pietatis. Et quod te consideratio haec amplius moveat, invitari te & vocari a Beatis ad haec officia tibi imaginaberis. Et quæ haec cogitans moras trahet?

Feriâ secundâ aspicies Deum quasi iratum & comminatorem tibi ob multiplices præteritæ vitæ defectus, ac si diceret tibi: *Usquequod piger dormies?* *Proverb.* quando consurges è somno tuo? vel quod olim dictum 6:9. Episcopo Sardicensi: *Si non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur, & nescies quâ horâ veniam ad te.* Ideoque, ut eum tibi placatum reddas, surges velocius veniam petitura, vitæque emendationem promisura. Cui haec cogitanti stertere placebit? Vel è pœnis purgatorii clamantes audies defunctos, non modò suffragia tua requirentes, sed & amicè monentes, ne otiosè transfigas tempus tuum; at ut saluti tuæ advigiles, & pro erratis satisfacias, cum jam facilè possis, ne postmodum apud eos luere cogaris: inde asurges eo proposito transfigendi hunc diem ac si vitæ tuæ ultimus foret, & quomodo eum totamque vitam tuam impendisse te voles in illo momento, quo oculis corporis sopitis evigilabis in diem æternitatis, tuamque ignaviam deslebis. Quæ hic difficilis erit?

Feriâ tertiatum Spiritum Sanctum audies rogantem te, ut surgas, quod suas tibi inspirationes communicet, & in te effundat gratiæ suæ munera, ac si diceret: *Surge, propera amica mea & veni.* Ferrea sit & adaman- *Cant: 2:10.* tina, quam haec suavissima alloquia non moveant; nec amat profectum suum, quam haec blanditiæ non rapiant: audis jam amore lucri opifices accinctos

F 3 operi,

operi, & te non trahit lucrum animæ tuæ? Vel An-
gelos contemplare ante Dei thronum astantes paratis-
simos ad voluntatem ejus faciendam, nonne omnes

Heb. 1:14. sunt administratorii spiritus? in c. præcedente Virgines
sæpiùs Angelos diximus: exsiliens ergò dices: Ad
idem & ego vocor, teque ad nutum ejus exequendum
offer: nonne id eum delectabit qui nos orare docuit:

Matth. 6. Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra? Vel etiam
10. Angelum tuum Custodem te excitantem atque ex-
hortantem ad surgendum apprehende: ut namque

Angeli delectantur obsequio divino, ita suos clientes
ad idem illud exstimalunt: sic solitus excitari à suo

Hist. Soci. Joannes Carrera Novitus Societ. Jesu. Accipe igi-
et. *L. 13.* tur ex ejus ore quod olim D. Petrus, de quo in Acti-

c. 12:7. bus: *Percusso latere Petri excitavit eum dicens: surge*
velociter. Et quod Elias, quem *Angelus Domini te-*

3 Reg. *tigit, & dixit illi: surge, comede, grandis enim tibi re-*
19:7. *stat via.* Verè grandis via! quantum enim adhuc
abes à vera perfectione! ut ergo, qui longum iter
cogitant, maturè se itineri accingunt, ne seriùs veni-
entes nocte obruantur & à termino suo excludantur,
idem fac & tu.

Luc. 22. Feriâ quartâ, quod in horto Gethsemani à Chri-
sto dictum Apostolis, tibi applica: *Quid dormitis?*

46. *surgite, orate, ne intretis in tentationem.* Ac primum
itaque tanquam in mediis periculis, ut revera-
es, exsilias: propera ut per orationem te divi-
næ protectioni committas. Vel Patriæ nostræ
Patronos, qui & tui sunt apud Deum in cœlo,
tibi annuentes intuere, urgentesque ut & tu sa-
lutem tuam Deo commendes, pro qua illi satagunt.

Feriâ quintâ, quæ dies Communionis est, dum
excis-

excitaris, vel campanæ sonitum audis, veniat tibi in
mentem illud è parabola de decem Virginibus : *Cla- Matth.
mor factus est, ecce Sponsus venit, exite obviam ei :* 25:6.
tunc surrexerunt omnes Virgines illæ, & ornaverunt
lampades suas : Sapientes, quia è vestigio paratæ erant,
intraverunt cum Sponso ad nuptias : fatuæ autem, quia
moras necabant, exclusæ sunt. Surge itaque &
propera, ut Sapientibus te jungas, & ad surgendum
urgeant te tot è tuis corrivalibus, quæ certant esse
primæ. Urgeat te ipse Sponsus pulsans modò & præ-
stolans ante januam cordis tui : *Ecce sto ad ostium & Apoc. 3:
pulso : si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi 20.
januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse
mecum :* pudeat ei te inhumanam exhibere : cogita,
quæ toties sine debita devotione ad Communionem
accessisti, an non ex defectu hæc ortum habuerit tua
ariditas : in Canticis pulsaverat Sponsus caput plenus *c. 5:2.*
rore, at dum Sponsa tardior advolat, *jam ille decli- vers. 6.*
naverat atque transierat.

Feriâ sextâ dici tibi à Christo existimabis : Surge
& redde rationem tuam, ecce tot anni sunt, quod
meis usa sis gratiis, redde earum rationem : quo au-
dito surges confestim, ut ad rationem te præpares,
vel ut debita depreceris, si iis abusa sis : æmulare ser-
vum illum Evangelicum, qui procidens orabat di-
cens : *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.* *Matth.
18:26.*
Vel crucifixum Dominum contémplare præstolan-
tem te, ut sub ejus umbram configicias, atque ex Ar-
bore Vitæ, Cruce scil. fructus gratiarum decerpas
cum illa quæ fatebatur : *Sub umbra illius, quem desi- cant. 2:3.
deraveram, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.*
amas hosce? festinabis proculdubio.

Sabbatho tandem Dominum cogitabis ab opere
Gen. 2:2. cessantem : *Requievit die septimo ab universo opere,*
quod patrarat, scribit Moyses, tibique præcipien-
tem, ut ei in operibus bonis succedas, acsi diceret
Josuæ 7:10. quod olim Josuæ : *Surge, cur jaces pronus in terram.*
Recole hic parabolam illam de patre-familias, qui
exiit primo manè conducere operarios in Vineam
suam, teque unam ex iis imaginare, non quæ horâ
nonâ aut undecimâ, sed quæ sollicitaris summo ma-
nè. Vel Beatissimam Virginem Virginum omnium
Patronam ad idem illud te excitantem & inducen-
tem considerabis. Et quæ non obediens? Et hæc ali-
quot Motiva sunt, quibus tamen nolo vos astrictas;
sed si quæ sint, quæ alia habeant, iis liberè utantur:
hæc enim solummodo iis suggerita sunt, quæ iisdem
etiamnum carent.

§. III.

De Vestitu.

*S*Urrectionem sequitur Vestitus, de quo nunc tra-
ctandum : quod antequam fiat, recollendum
c. 3. ex Genesi, ante Adami peccatum ejus usum non
fuisse, siquidem prius post esum pomi vetiti aperti
ibid. vers. sunt oculi eorum : *Cumque cognovissent se nudos esse,*
7. *consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata: sed*
ibid. vers. *quia hæc facile defluerent: Fecit quoque Dominus*
21. *Deus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.*
Ideoque vestimenta testimonia sunt omissæ origina-
lis justitiae, & supplicia primæ Protoplastorum præ-
varicationis : *Omnia ista damnata & mortua mulieris*
impe-

impedimenta sunt, quasi ad pompam funeris constituta, scribit Tertullianus. Eoque intuitu in luxum vestium gravissimè invehuntur Patres, nec parcunt ictu*mu-*
liebri.
 dem Virginibus Deo consecratis, quæ eodem criminis tenentur rex, quos inter excellit D. Cyprianus edito Libro *de Habitū & Disciplina Virginum*, quid est illis cum terreno cultu, & cum ornamentis, inquiens inter alia, quibus dum hominibus placere gestiunt, Deum offendunt: ut enim ait Tertullianus Virginem *alloquens*: *Nupsisti Christo, illi tradidisti carnem tuam, illi sponsasti maturitatem tuam, incede secundum Sponsi tui voluntatem.* In vobis, teste D. Ambrofio, *rejecta decoris cura plus placet: & hoc ipsum, quod vos non ornatis, ornatus est.* At iubet Tertulliani verbis parum immorari: *Incede secundum Sponsi tui voluntatem*: unde autem eam intelliges, nonne ex tuis Superioribus? eo igitur habitu incedendum Virginis, quem illi præscriperint, vel probarint, seque inobedientem sciat, si alium assumperit; quales deprehendentur plurimæ, si à capite usque ad calcem vestitus earum subjiciatur censuræ: Carthagini olim teste Tertulliano in præcit. *L. de Virginibus velandis*, quem ea de causa conscripsit, *Virgines hominum, (seculares intelligit quæ cum patientia præstolantur procos) Virginibus Dei, iis scil. quæ ut loquitur D. August. de Virgin. c. 11. Deo dicatæ piæ continentia* sunt tales, cùm modestius caput tectæ incederent, hoc tegumen violenter detraxerant: modò ratione planè contrariæ Virgines Dei (si tamen tales) Virginibus hominum sua caputia præripiunt, linteolis ac Tippis (credo ut sibi cornua inesse ostentent, si quis eas offendat) ac illæ, æquè splendide exornatæ: qua-

rum capita *capita nundinatitia* vocat idem Scriptor. Aliquæ ulterius progrediuntur assumentes Caputia, Anglica dicta, ut usu suo (est ea mea suspicio) iterum consecrent, quæ quasi prophanata videbantur, dum illa haud ita pridem publico spectaculo ante Curiam Ultrajectinus Magistratus Lenoni per carnificem imposuit. Sed à capite, quod vexas non patitur, ad brachia descendamus, ea dices, nisi reliquus cultus contrarium suaderet, ad lavandum vel fordes extergendas succinæta: multiplices enim pli-
cæ manicarum earumque amplitudo omnem ferè materiam sibi appropriant contra præscriptum D. Athanasii *de Virginit.* qui vult ut *sint manicæ lanceæ, brachia obtegentes usque ad digitos manuum:* ne tamen frigus nocet, aut nuditas pateat, *Modestiaæ*, inventa scil. superbiæ, earum brevitatem supplent: de thorace, collobiis & apparatu reliquo non est quod dicam, nisi quod de Socrate dicebat Plato, eum scilicet majore fastu Platonis fastum calcare, sic tales eodem calcare fastum secularium.

L. de hab. At vestis cæteroquin non ornat. Sed quibus pla-
& discip. cere desideras? audi Cyprianum: „Nec compu-
Virg. tari jam potes inter puellas & Virgines Christi, „

L. de Vir- quæ sic vivis ut possis adamari. Audi Basilium: „
gin. Perquam iniquum & indignum est, cùm Sponsus, „
nimiâ vi amoris impulsus nobilitatem & divitias, „
spreverit, ignominiaque calcatâ extremam quo- „
que sit perpessus inopiam, ut nos illius paupertate, „
ditaremur, Sponsam immortalitatis consequendæ, „
causâ nolle pro se mortuo paria reddere, sed afflu- „
re deliciis, & in lasciviam solvi, *& seculo configurari*, „
malle ac renuere cum illo pauper effici & humilia- „

„ri, qui propter se factus est pauper, ut ad proprias
„divitias divinitatis remeanti illi, quæ pauperi pro
„se effecto paupertatis accesserit consors, divitiarum
„quoque & regni in cœlis socia inveniatur: despri-
„ciat ergo prudens Virgo, quicquid oculis carnis
„aspicitur, quantumlibet id apud plerosque præcla-
„rum esse judicetur. hæc S. Antistes. „Vince ve-
„stem, (urget D. Cyprianus) quæ Virgo es, & *L. cit.*
„quæ Deo servis: vince aurum, quæ carnem vincis
„& seculum: non est ejusdem, non posse à majori-
„bus vinci, & imparem minoribus inveniri.

Si vestimento negaveris alligatam Virginitatem:
Idem dico & ego: ut namque Cappa Monachum
non facit, ita neque indumentum Virginem: cur er-
go illud tanti feceris, ut ad quærendam vesti mate-
riam non sine scandalo secularium de officina in offi-
cinam discurras? ut subinde sæpius dissuenda & re-
formanda sit, antequam tuo sensui, né dicam super-
biæ, arrideat? „Virgo non esse tantum, sed & intel-
„ligi debet & credi, (inquit S. Cyprianus) ut ne- *L. cit.*
„mo, cùm Virginem videt, dubitet an Virgo sit:
„quid ornata? quid compta procedit, quasi mari-
„tum aut habeat aut quærat? timeat potius placere,
„si Virgo est, nec periculum sui appetat, quæ ad me-
„liora & divina se servat. *Amictus enim corporis &*
ingressus hominis juxta Scripturam enuntiant de illo. *Eccl. 19.*
Ideoque *Vestis talis sit sacræ Virginis, quæ testis existat* ^{27.}
intimæ castitatis: nihil nitoris in habitu exterioris ho-
minis queratur, ne interioris hominis habitus sordide-
tur. Virgo, quæ ornatum corporeæ vestis affectat, ani-
mam suam virtutum splendore despoliat, &c. Probæ
præscribit S. Fulgentius. Non enim sic te indui, non c. 14.

sig

sic ornari vult Sponsus, sed in anima tua omnem repon: reglariam jussit, Serm. quod fæminæ regulares viris cohabitent, inculcat S. Chrysostomus.

Neque divitias suas prætendat: „Sunt enim ali-
quæ divites & facultatum ubertate locupletes, (ver-
ba sunt D. Cypriani) quæ opes suas præferant, & se-
bonis suis uti debere contendant. Sciant primò il-
lam divitem esse, quæ in Deo dives est: illam esse,
locupletem, quæ locuples in Christo est: bona illa,
esse quæ sunt spiritualia, divina, cœlestia, quæ nos,
ad Deum ducant, quæ nobiscum apud Deum per-
petuâ possessione permaneant: cæterum quæcun-
que terrena sunt in seculo accepta, & hîc cum secu-
lo remansura tam contemni debent, quâm mundus,
ipse contemnitur, cuius pompis & deliciis jam,
tunc renuntiavimus cum meliore transgressu ad,
Deum venimus. Locupletem te dicas & divitem:
Sed divitiis tuis Paulus occurrit, & ad cultum at-
que ornatum tuum justo fine moderandum suâ,

*1 Timoth. voce præscribit: fint, inquit, mulieres cum vere-
2. 9. & cundia & pudicitia componentes se, non in tortis,
10. crinibus, neque auro, neque margaritis aut veste,
pretiosa, sed ut decet mulieres promittentes castita-
tem per bonam conversationem. Item Petrus ad,
1 Pet. 3:3. hæc eadem præcepta consentit, & dicit: Sit in mu-
liere non exterior ornamenti, aut auri, aut vestis,
cultus, sed cultus cordis. Quod si illi mulieres,
quoque admonent coërcendas, & ad Ecclesiasti-
cam disciplinam religiosâ observatione moderan-
das, quæ excusare cultus suos soleant per mari-
tum: quantò id magis observare Virginem fas est,
cui nulla ornatus sui competit venia, nec derivari*

„ in alterum possit mendacium culpæ, sed sola ipsa
 „ remaneat in crimine? Locupletem te dicis & divi-
 „ tem: sed non omne, quod potest, debet & fieri,
 „ nec desideria prolixa & de seculi ambitione nascen-
 „ tia ultra honorem ac pudorem Virginitatis extendi,
 „ cùm Scriptum sit: Omnia licent, sed non omnia ^{1 Cor. 6, 12.}
 „ expediunt. Cæterùm, si tu te sumptuosiùs comas,
 „ & per publicum notabiliter incedas, oculos in te
 „ juventutis illicias, suspiria adolescentium post te
 „ trahas, concupiscendi libidinem nutrias, suspi-
 „ randi fomenta succendas, ut, etsi ipsa non pereas,
 „ alios tamen perdas, & velut gladium te & venenum
 „ videntibus præbeas, excusari non potes, quasi men-
 „ te casta sis & pudica: redarguit te cultus improbus
 „ & impudicus ornatus, nec computari jam potes in-
 „ ter puellas & Virgines Christi, quæ sic vivis, ut pos-
 „ sis adamari. Locupletem te dicis & divitem, & u-
 „ tendum putas iis, quæ possidere te Deus voluit.
 „ Utere sed ad res salutares. *Tanta corpori suppeditet*
quanta necesse, & universa in animæ salutem impen-
 dat. eidem præscribit D. Chrysostomus. At pergit ^{Serm.}
 D. Cyprianus: „ Utere sed ad bonas artes. Utere ^{quod Reg.}
 „ sed ad illa quæ Deus præcepit, quæ Dominus ^{fæm: viris}
 „ ostendit. Divitem te sentiant pauperes, locupletem ^{cohabiti-}
 „ sentiant indigentes. (sive ut loquitur Antistes Me-
 diolanensis, lubet enim illud hîc inserere: *Dives esto L. 1. de*
sed pauperi, ut naturæ participes tuæ, sint etiam faculta- ^{Virg.}
tum.) „ Patrimonium tuum Deo scenera: (Hoc ei
 qui non caret filiis hortamentum est, ait alibi Magnus
 Athanasius, qui caret imperium.) „ Christum ciba,
 „ ut Virginitatis perferre gloriam liceat, ut ad Do-
 „ mini præmia venire contingat multorum precibus

ex-

reponi-
 viris co-
 n ali-
 (ver-
 & se-
 nò il-
 n esse-
 na illa-
 e nos-
 per-
 secun-
 secu-
 ndus-
 jam-
 su ad-
 tem:
 n at-
 n suā-
 vere-
 ortis-
 veste-
 stita-
 is ad-
 mu-
 estis-
 dieres-
 asti-
 ran-
 iari-
 est-
 vari-
 in

„exora. (quod & Viduis inculcatum voluit Pra-
 sul Hipponensis: *In vobis amor divitiarum simul fr-
 gescat cum amore nuptiarum, & pius usus rerum, qua-
 possidetis, ad spirituales delicias conferatur, ut liberali-
 tas vestra magis ferueat adjuvandis egenis quam di-
 tandis avaris: in thesaurum quippe cœlestem non mi-
 tuntur dona cupidorum, sed eleemosynæ pauperum, que
 in immensum modum orationes adjutant Viduarum.*
 Sed quem iterum interpellavimus, in suis progredia-
 tur Martyr gloriosus.) „Nam delinquis & hoc ipso
 in Deum, si ad hoc tibi ab illo divitias datas credis, „
 ut illis non salubriter perfruaris: nam & vocem, „
 Deus homini dedit, & tamen non sunt amatoria, „
 cantanda nec turpia: & ferrum esse ad culturam, „
 Deus voluit, nec homicidia sunt idcirco facienda: „
 aut, quia thura & merum & ignem Deus instituit, „
 sacrificandum est inde idolis. Alioqui tentatio est, „
 patrimonium grande, nisi ad usus bonos census ope- „
 retur, ut patrimonio suo unusquisque locupletior, „
 magis redimere debeat, quam augere delicta. Or- „
 namentorum ac vestium insignia & lenocinia for- „
 marum non nisi prostitutis & impudicis fœminis, „
 congruunt, & nullarum ferè pretiosior cultus est, „
 quam quarum pudor vilis est. Hæc & plura alia, „
 Carthaginensis Praeful, cui concinit D. Hieronymus
 ad Demetriadem Virginem, eique inter alia scribit:
 Ex eo tempore, quo Virginitati perpetuæ conse- „
 crata es, tua non tua sunt, imò verè tua, quia „
 Christi esse cœperunt. Alii ædificant Ecclesias... „
 non reprehendo... sed tibi aliud propositum est, „
 Christum vestire in pauperibus, visitare in lan- „
 guentibus, pascere in esurientibus, suscipere in his „
 qui

L. de Bo-
 no viduit:
 e. 21.

„ qui tecro indigent , & maximè in domesticis fi-
 „ dei, &c. Cujus monitu finio hanc materiam, sit Ve- Epist. ad
Eustoch.
 „ stis nec satis munda, nec sordida, et nulla diversitate no-
 „ tabilis. Time cæteroquin Domini minas: *Visitabo super Sophon. 1:*
 „ omnes, qui induti sunt ueste peregrina: idem Dominus ^{8.}
 „ est, cui omnes famulamini , idem etiam sit omnium
 „ Habitus, exulet hîc omnis singularitas : **Gelijcke**
Monnicken / gelijcke Stappen. Cave tamen humili-
 „ tatem Vestium tumenti animo ne appetas, ex præcit.
 Hier. Epist. 13. ad Paulinum. Æmulanda, ideoque
 hîc non prætereunda silentio , *Proba Virgo Roma-
 na Avis atavisque nata consulibus & deliciis regalibus*
 „ enutrita, de qua ad Gallam Viduam ejus Sororem D. Epist. 2. c.
 „ Fulgentius : „ Delicias corporis quanta virtute ^{16.}
 „ contempserit , & quomodo suam famem satiandis
 „ faciat deservire pauperibus , nec ob aliud ipsa vili-
 „ bus tegatur indumentis , nisi ut humilitatis proposi-
 „ tum impleat , & uestiendis pauperibus jugem curam
 „ sanctæ pietatis impendat, pleniùs ipsa videndo cog-
 „ noscis, quâm id à me velis audire, quod minùs pos-
 „ sum sermonibus explicare. Irreprehensibiles sunt,
 „ quotquot eam Æmulantur. Disce igitur tu quo-
 „ que (commendat eid. S. Antistes) nihil tibi de no-
 „ bilitate generis assignare, & licet avo, patre, socero,
 „ marito Consulibus pridem fueris inter seculares il-
 „ lustris, nunc in eo te illustrem fieri cognosce , in
 „ quo tibi virtus humilitatis accrescit: Disce à Domi-
 „ no, quia mitis & humilis corde , & invenies requi-
 „ em animæ tuæ. Nec te illis, quos pascis aut vestis, Ibid. c.
 „ superiorem credas, aut pro eo quod tu tribuis, &
 „ illi accipient merita tua Christi pauperibus antepo-
 „ nas, tanquam tu ideo potior sis, quòd plura con-
 tem-

tempseris: frustra enim contemnis facultates tuas, si noxias jactantiæ teneas in corde divitias: non enim illi soli peccant, qui pro divitiis, quas habent, aliquam gestant in corde jactantiam, imò gravius delinquent, qui volunt jactantiam cordis de divitiis habere contemptis, aut qui se propterea volunt pauperibus præponere, eò quòd plura videantur pauperibus erogare: non autem idem ordo est apud Deum, qui non quantitatem contemptæ facultatis, sed qualitatem voluntatis attendit.,,

Sed de his jam satis, ideoque à vestibus ad vestendum progrediamur, tradituri ut Ascensus sit in mystica nostra Scala, quid Virgini faciendum, erit talis, si vestem assumens teque ea induens piâ aliquâ consideratione te occupes, quæ tuam in Deum mentem elevet: suggeram aliquot, si quæ hîc steriles sint. Prima esse potest hominis præ bestiis miseria, quibus non necessaria vestis, sed data à natura: ecce hæc Domine homini negata? scilicet ut ei continuum esset incitamentum, quomodo corpori procurat vestitum & induit, ita multò magis curandum de vestimento animæ, idque quotidie. Vestem, corpori licet natura non dederit, habent tamen multi sine labore, vel à parentibus, vel ex hæreditate; vestem autem animæ nemo habet nisi ex proprio labore: inde propositum concipies satagendi pro ea, materialia, Dei nempe gratiam, postulans ab eo. Secunda esse poterit: quæ operi accingitur vestes congruentes assumit, dum locutricem aget, domum aut supellectilia expurgabit et mundabitque, non meliores sed viliores assumuntur, signum operis secuturi est indumentum assumptum: dum ergo vestem tuam induis, quæ simplicior est,

quæ-

quæque te Christi ancillam arguit, animam tuam ad laborem obdura: hodie, dicas, in Dei mei obsequio strenuam navabo operam; fui hactenus segnior, vel nunc me probabo fidelem. Tertia sit pudor nuditatis: ecce induo me, quia pudet & indecens est me sine ueste apud homines comparere: pudet ergo sine indumento apparere coram hominibus? multò magis pudeat sine apparatu virtutum comparere coram *Apoc. 16: 15.* Angelis & Deo, illo Deo, qui dixit: *Beatus qui vigi- lat, & custodit uestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem ejus.* Sumne & ego nuda adhuc? sum etenim, testes autem sunt cordis distractio in orationibus (quæ quasi pudor est comparendi coram Deo) & animæ frigiditas in divino amore. Ut ergo ego vestio corpus meum, indue sic etiam pie domine induviis virtutum animam meam. Quarta de- nique esse potest, idque iis diebus, quibus ad sacram Synaxin accedendum, homo ille, qui sine ueste nup- tiali sese Nuptiis ingefferat: *Ingressus autem Rex, ut videret discubentes, vidi ibi hominem non uestitum Matth. 22: 11. non habens uestem nupcialem? at ille obmutuit.* Sumne ego necessariâ hac ueste ornata? & taliter vestita & compta accessine hactenus ad mysticas nuptias? non sanè, sordes imperfectionum & vitiorum meorum laciniæ arguunt contrarium: ne igitur Dominus ille, qui dissimulavit hactenus, & me deprehendat, vel hodie confundat, eum ornatum ab hac die curabo, eluam vitiorum maculas aquâ mortificationis, &c. Alias non addo, quia superfluas reor, cùm cuique plures occurrent, quæ eas advocarit.

Talis itaque si uestem sumas, jam vestitus tuus a-

G scen-

scensus erit & descensus, & ut sit, si non fuerit haec
nus, imposterum allabora.

§. I V.

De Oratione Matutina.

Exod. 30: 7, 8. PRæceperat Dominus: Adolebit incensum super alterum Aaron suave fragrans: manè quando componet lucernas incendet illud, & quando collocabit eas ad vesperum, uret thymiana sempiternum coram Domino in generationes vestras. Quod mandatum, si mystice intelligatur, ut nunc intelligi debet, cùm teste Apostolo Judæis in figuris omnia contigerint, plura documenta nobis suppeditabit. Aaron namque, quem respicit hoc præceptum, quique Sacerdotio fungebatur inter Israëlitas, Christianos quosque designat, quos D. Joannes in sanguine Christi lotos ab equo

1 Cor. 10: 11. Sacerdotes consecratos scribit, *Sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum Christum*, addit D. Petrus. Altare Cor adumbrat. Incensum fragrans & Thymiana Orationem ex Apocalypsi D. Joannis, ubi visos à se *xxiv* Seniores cecidisse refert coram Agno in cœlo habentes singulos Phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum, & venisse Angelum, atque in conspectu Dei ante Altare stetisse habentem aureum thuribulum, *Et data sunt illi incensa multa, ut dare de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum Dei.* Quod autem hoc Sacrificium requiratur manè & ad vesperum, & quando componendæ sunt lucernæ, quid nisi Oratione Matutina & Vesper.

Vespertina mandatur, & quomodo illa instituenda præscribitur? De Matutina nunc agemus, de Vespertina acturi ubi ad vesperum processerimus.

Ut itaque hæc Ascensus & Descensus sit, duo tibi agenda sunt, quæ & in relato præcepto indicantur.

Primò incendendus Suffitus, id est, in genua te abjiciens humillimas Deo gratias ages pro præteritæ noctis custodia. Spero ego cujusvis vestrum hoc primum esse exercitium, eamque omnium sollicitudinem, ne id unquam omittatur: ad quod serviet, si, ubi vestem indueris, magno te periculo exemptam tibi persuaseris, quo plurimi alii perierunt, ideoque ad agendas Sospitatori tuo gratias properandum: non est hæc otiosa sed fundata consideratio. Quot namque vesperi decumbunt fani ac vegeti, & manè inveniuntur in strato mortui? id factum audivimus saepius, & subinde etiam vidimus in nostris. Nonne idem & tuum potuisset esse fatum? quis dubitet? quodque tuum non fuerit, divinæ protectioni id ascribendum, ideoque gratias agendi desiderio ad Oratorium properabis. *Cum diluculò surgimus*, monet D. Maximus, Hom. 1. de divers. debemus, priusquam procedamus è cubiculo, gratias agere Salvatori, & ante omnes actus seculi actus habere pietatis, qui nos quiescentes & dormientes in lectulis custodivit. Quid namque ageres si naufragii & submersionis periculo à quopiam educereris, & in columis in littore collocareris, nonne infinitas ei gratias pro beneficio mox ageres? idem fac & Deo, & quia in hoc tardior quandoque fuisti, fortè inde ortum habuere somnia ingrata & minùs honesta phantasmata, quæ, licet pec-

cata non sint nisi in vigiliis causam voluntaria dede-
ris, animum tamen disturbant & ad Dei obsequium
minus idoneam reddunt.

Actis autem gratiis ad componendas lucernas,
quod secundum est, transibis: de quo plurima dicen-
da forent, quorum hoc compendium: fiet id, si
concepto proposito fideliter Deo tuo serviendi diem
præsentem tuis cogitationibus percurras consideran-
do & quasi prævidendo de manè ad vesperum quid
tibi occurret, statuendoque quid in omni occurren-
tiâ tibi agendum. Quo facto tanquam supereroga-
tionis opera aliqua superaddenda concipies, videlicet
mortificationis vel cujusdam alterius virtutis, quid-
que singulis horis ad campanæ sonitum faciendum
erit. Quâ dispositione factâ, gratiam & suppetias à
Deo ad ea operi mancipanda, Angeli tui custodiam
& Deiparæ ac Patronorum tuorum suffragia postula-
bis. Hoc ego Exercitium maximi semper feci, de quo

1 Imit. 3. & Kempæus: „Bonus & devotus homo opera sua„
prius intus disponit quæ foris agerè debet, nec illa„
trahunt eum ad desideria vitiosæ inclinationis, sed„
ipse inflectit ea ad arbitrium rectæ rationis: quis„
habet fortius certamen, quâm qui nititur vincere„
seipsum? & hoc deberet esse negotium nostrum, „
vincere videlicet seipsum, & quotidie seipso fortio-„
rem fieri atq; in melius aliquid proficere. Hæc Scri-„
ptor ille Asceticus. Idque dependet à matutina diei
dispositione, tum namque tibi suppetit tempus, quo
omnia tua cum Deo tuo conferas, eumque consulas
Psal. 118: in omnibus cum eo cuius vox: *Consilium meum ju-
stificationes tuæ.* Recollige an non inde ortum
habuerint multiplices tui defectus, quia in hoc sa-
pius

piùs defuisti , tela namque prævisa minùs feriunt.

Affuesce itaque huic praxi: nunquam tibi expeditior ad Deum accessus quàm in aurora, à cuius consiliis & auxiliis dependere debet vita tua , qui dixit : *Ego diligentes me diligo , & qui manè vigilant ad me, Pròv. 8: invenient me.* Licet ad alloquia tua vacet semper ,^{17.} nunquam tamen quàm tempore matutino hæc ei gratiora. Manè lucernæ componebantur in Tabernaculo, eodem tempore compone cum Deo easdem in Sacrario cordis tui : nota, non accendi tum eas solitas sed componi, quia ardebant semper , quo discas tibi sine intermissione advigilandum perpetuò , manè tamen renovandam prudentiam. Manna colligebatur manè : *Colligebant manè singuli quantum sufficiere poterat ad vescendum, ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem tuam & ad ortum solis te adorare ,* habet *S. Scriptura: quotidianum animæ tuæ nutrimentum manè colligendum*^{16.} pro toto die. Ovibus cùm manè emittuntur ex ovili adest opilio, qui eas educat ad pascua & toto die custodiat : opilio sit hæc tua præ & providentia, quæ à manè usque noctem potentissimis tuis adsit & operibus , eaque ad pascua virtutum dirigat. Monet proinde Apostolus : *Nox præcessit , dies autem appro-*^{Rom. 13:} *pinquavit : abjiciamus ergo opera tenebrarum , & in-*^{12, 13.} *duamur arma lucis sicut in die honestè ambulemus.* Quæ autem opera tenebrarum nisi peccata & vitia eorumque operationes ? illa manè rejicienda sunt , firmâ animi resolutione in eorum excidium , ut enim Ægyptios Israëlem persequentes manè occidit Dominus : *Itemque ad venerat vigilia matutina , & ecce Exod. 14: respiciens Dominus super castra Ægyptiorum per co-*^{24.}

lumnam ignis & nubis interfecit exercitum eorum. Ægyptii Israëlem persequentes peccata & vitia sunt, ita & hæc in vigiliâ matutinâ interficienda. *Abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis.* Quæ autem illa nisi virtutes, seu potius efficacia eorum proposita? Hæc tunc concipienda sunt: *sicut in die honestè ambulemus.*

Nunquam itaque hoc Exercitium negligas, ad quod te provocet Avium cantus matutinus, & Sponsi ac Domini tui exemplum, qui diluculò valde surgens egressus abiit in desertum locum ibique orabat. Age gratias pro præteritæ noctis custodia, eamque ab eodem pro die præsenti implora, & cùm is fortè futurus sit ultimus, quis enim scit? considera quomodo perfectè vel hunc tandem divino obsequio impendas, quid Dei amore velis omittere vel agere, & ut, quæ concipis, operi mancipes, expostula suppetias divinæ gratiæ: „Cùm manè fuerit putate, ad vesperum non perruptum, (monet Kem-pæus) vespere autem facto manè non audeas tibi, polliceri: semper ergo paratus esto & taliter vive, ut nunquam te imparatum mors inveniat: quando illa extrema hora venerit multum aliter sentire, incipies de tota vita tua præterita, & valde dolebis, quia tam negligens & remissus fuisti. Age, age, nunc charissime, quicquid agere potes: dum tensus habes congrega tibi divitias immortales, præter salutē tuam nihil cogites, solum quæ Dei sunt cures.“

Praxis hæc si non fuerit usque huc sit tibi amodò familiarissima, fuit certè talis Psalti: *Quoniam ad te orabo Domine: manè exaudiens vocem meam: manè astabo tibi & video, quoniam non Deus volens iniquitatem*

tatem tu es, & in matutino interficiebam omnes pecca- *Ps. 100:8*
 tores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes
 operantes iniquitatem. Idque eo successu, ut dicat: *Ps. 83:6*.
Beatus vir, cuius est auxilium abste, ascensiones in cor-
 de suo dispositus. De quo etiam Ecclesiasticus: *Tradet* ^{c. 39:6,}
^{10.} *cor suum ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit*
illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur, & ipse
diriget consilium ejus & disciplinam, & in abscondi-
tis suis consiliabitur. Quare? quia tradet cor suum
cum omnibus cogitationibus & actibus, ideoque non
ut suum, sed tanquam Dei id ipsum custodiet.

Antequam tamen finio commendatum sit tibi ^{2. Instit.}
Exercitium, quod suggerit & maximi lucri notat Il- ^{Christian.}
lustrissimus noster Rovenius, ut pactum cum Deo ^{c. 11.}
ineas: nempe quod ad certa quædam, signa v. g. so-
nitum campanæ, aspectum cœli, tunisionem pecto-
ris &c. (nam signa pro placito assumi & multi-
plicari possunt) toties teipsum velis Deo offerre, do-
lere de peccatis, renovare proposita, Deum adorare,
laudare, &c.

§. V.

De Meditatione.

Duo apud Israëlitas erant Altaria, Holocausti
 scilicet & Thymiamatis, hocque intra Tem-
 plum, illud autem in Atrio: dupli hoc Altari du-
 plicem Orationem, vocalem nempe & mentalem sig-
 nificari tradidit Origines: Anima namque quælibet ^{*Hom. 10.*}
^{*in L.*} Dei Templus est, & iteratus testis est Apostolus, ^{*Num.*}
Nescitis, inquiens, quia Templus Dei estis? si quis au- ^{*1. Cor. 3:2*}
tem ^{*16, 17.*}

tem Templum Dei violaverit, disperdet illum Deus:
 Templum enim Dei sanctum est quod estis vos. Offert au-
 tem in Ara Holocausti sacrificium, quisquis Voca-
 lem Orationem fundit, de qua actum §. præcedenti:
 in Ara verò Incensi, quisquis orat mente seu Medi-
 tationi vacat, de quo nunc tractandum, quia ex Re-
 gulâ vestrâ Mentalis Oratio sequitur immediatè post
 Matutinam Vocalem, quæ cùm plura dicenda sup-
 peditet, in plures partes hunc §. dissecabimus. Ubi
 tamen, quæ fusiùs pertractanda sunt, priùs in com-
 pendio exhibuerimus, quod habet Autor Epistolæ
 ad Demetriadem Virginem:

*Apud
August.
Epist. 14.²
c. 23.*

Quanquam omne vitæ tuæ tempus, (is inquit,) „
 divino debeas operi consecrare & nullam prorsus „
 horam à Spirituali profectu vacuam esse conveniat „
 cùm tibi in lege Domini die ac nocte meditandum „
 sit, debet tamen aliquis esse determinatus & con- „
 stitutus horarum numerus, quo pleniùs Deo va- „
 ces, & qui te ad summam animi intentionem velut „
 quadam lege contineat. Optimum est ergò hunc „
 operi matutinum deputari tempus, id est, melio- „
 rem diei partem, & usque ad horam tertiam quoti- „
 die in cœlesti agone certantem hoc velut spiritualis „
 quodam palæstræ exerceri Gymnasio: his tu per „
 singulos dies horis in secretiori domus parte ora „
 clauso cubiculo tuo. Adhibe tibi etiam in urbe so- „
 litudinem: & remota paulisper ab omnibus propiùs „
 Deo jungere, aspectuque tuorum reddita lectio- „
 nis fructum & orationis ostende. Nihil enim in hoc „
 secreto magis agere debes, quàm animam divinis „
 eloquiis pascere, &, quantum ei per totam sufficere „
 possit diem, hoc eam veluti cibo pinguiore satiare..,

PARS

P A R S I.

De Quidditate Meditationis.

EAM, Intellectus discursum circa res pias ad mouendam voluntatem ad bonum, scribunt Ascetici Doctores: quâ definitione totam ejus naturam proponunt eâ etiam complexi quadruplicem ejusdem causam; Materialem, quæ sunt res piæ & omne id quod natum est animam ad virtutes incitare atque à peccato & vitiis revocare: Formalem, quæ discursus est sive atenta & cunctabunda consideratio, non improvisa & momentanea ut Cogitatio: Efficiendum, quæ intellectus est non se solo, sed divinæ gratiæ lumine illustratus: Finalem denique, quæ est motus voluntatis ad mali odium, Dei amorem & virtutis exercitium: hæc omnia brevi sententiâ complenus est Psaltes: *Lex tua meditatio mea est* addito D. Ps. 118; Augustini Commentario: *hæc meditatio amantis est* 92. *cogitatio.* Ea namque voluntatis ab intellectu est dependentia, ut nihil volitum sit nisi cognitum, ideoque voluntas potentia cœca nuncupatur, quod non videat nisi illustrata & docta ab intellectu, licet ei liberum semper maneat sequi ductum intellectus vel non, & ad sequelam citra ullam tamen coactionem inducatur efficacibus motivis, quæ in Meditatione excogitantur.

Ut autem discat, si quæ rudis etiamnum est, quomodo instituatur Meditatio, sciendum quatuor puncta observanda.

PRIMUM est, ut meditatura tibi in mentem
G 5 revoces

revoces seriam & attentam divinæ præsentia cogitationem, idque sive eliciendo actum fidei circa omnipresentiam Dei cœlum terramque sua immensitate repletis, sive ipsummet Deum per eandem fidem apprehendendo, non modò ut localiter præsentem, sed etiam ut intimè nobis ipsis inexistenter nosq; divinitatis suæ præsentia vivificantem, juxta illud Apo-

Act. 17: stoli: In ipso vivimus, movemur & sumus, unde &

28. David illum nuncupat Deum cordis sui. Sive etiam

Pſ. 72:26. considerando Christum Dominum secundum humanitatem suam è summis cœlorum in nos prosp-

Act. 7:55. Et antem, sicut illum vidit Protomartyr Stephanus,

Cant. 2:9. & de eodem mystica sponsa loquens, En ipse stat, inquit, post parietem, respiciens per fenestras prospiciens per cancellos. Sive denique ipsummet Christum secundum eandem humanitatem nobis astantem proponendo, aut sub sanctissimi Sacramenti speciebus, si hoc adsit, realiter præsentem adorando: ut ex Sa-

lesio in Sacerdote Christiano tradit Abellius.

SECUNDUM est, ut cum omni humilitate ad pedes ejus abjecta gratiam postules, quæ tuum intellectum illuminet voluntatemque inflammet, quatenus è subsecutura Meditatione melior evadas: *Da mibi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiā illam in toto corde meo.*

TERTIUM est propositæ materiæ consideratio, quam, tanquam à Deo tibi traderetur revidenda, acceptabis, ut reminiscaris quid feceris, & quid tibi faciendum fuerit, videoas: si à præscripto vitam tuam discordem deprehendas, tunc ad voluntatem progrediendum, eique proponendum quid actum fuerit, & quid agendum fuisset, eamque acriùs com-

movebis,

Pſ. 118: 34.

Part. 2. c. 4.

movebis, ut statuat aliam viam ingredi cum actibus doloris, admirationis, &c. Excogitabisque rationes conformandi te præscripto vel à Deo tibi suggeri posstulabis, quæ, si occasio sic ferat, eodem die executioni mandabis cum Zachæo: *Ecce dimidium bonorum* Luc. 19:5. *meorum Domine do pauperibus, & si quid aliquem dev. 8. fraudavi, redbo quadruplum.*

QUARTUM denique est, ut pro accepta instru-
ctione gratias agas, & divinæ gratiæ subsidia flagi-
tes, quod eam operi mancipes, ubi & Deiparæ ac pa-
tronorum tuorum suffragia expeti poterunt.

Ex quibus nunc manifestum est, cur SS. Chryso-
stomo, Irenæo & Augustino Oratio dicta sit collo-
quium animæ cum Deo: cur S. Damasceno ascen-
sus spiritus nostri ad Deum: cur denique Hugoni
Victorino piæ mentis & humilis ad Deum conversio
fide spe & charitate subnixa. *Fide* quidem, nisi enim
spiritualem tuam inopiam & egestatem sentias atque
agnoscas, servida esse non poteris: Iesus, nisi vulne-
ra noscat, Medicum non quærit: vincus, nisi talem
senorit, liberatorem non suspirabit: pauper, nisi ino-
piâ torqueatur, ditiorum aures non fatigabit: *Fide*,
meditatione hauriendus tibi hic sensus. *Spe* vero,
id est, fiduciâ, non deneganda quæ quæris & petis,
revela Domino viam tuam & spera in eo, & ipse faciet, Ps. 36:5.
monet Psalmista, est namque pater tuus, quem da-
turum pollicetur Christus Dominus bona & spiri- Luc. 11:13.
tum bonum petentibus se. *Charitate* denique quod Deo
gratior in ejusque famulatu ferventior existas: hic
tuus debet esse scopus, aliâs non meditabundam sed
phantasticam ages: *Cogitatum tuum habe in præceptis* c. 6: 37.
Dei & in mandatis illius maximè assiduus es, inquit
Eccl-

Ecclesiasticus, & ipse dabit tibi cor peccati odio ac charitatis ardore inflammatum & concupiscentia sapientiae dabitur tibi. Ideoque non incongruè D. Franciscus Salesius Animam meditabundam Apicem prorat: „Apis (inquiens interprete Lamormainio,) vernali tempore pergit huc & illuc volitando super flores & hoc non fortuitò sed ex instituto, non ad recreandum se solummodo visu variorum & jucundorum florum, quibus prata passim sunt redimita, sed ad investigandum & colligendum mel: quod cùm invenerit, sugit, eoque se onerat, deinde delatum ad suum alveare artificiose disponit, & accommodat separans ab eo ceram, ex illa faciens favos ad reponendum & servandum mel pro insequente hyeme. Porrò talis est anima devota in meditatione: pergit ille ex uno mysterio in aliud, non tumultuariè, neque solum ad relaxandum & recreandum animum visu admirabilis pulchritudinis divinorum objectorum, sed ex proposito & causâ inveniendorum motivorum amoris vel aliquius divinæ affectionis, quæ, cum invenerit, ad se trahit, degustat seque iis onerat, & cùm reduxerit ac collocarit in corde suo, in partem reponit, quicquid proprium advertit suo profectui promovendo, tandem facit conformia decreta & propria, quæ tempore tentationis sint profutura.

P A R S . I I .

De Prærequisitis ad Meditationem.

HÆc ad numerum ternarium constringo, quo
rum

Pri.

Primum est efficax voluntas & serium virtutis ac
piæ vitæ studium: cùm enim Oratio conversatio sit
sermocinatioque cum Deo, nonne decentissimum
est conversantem cum eo colloquenterque virtuti-
bus exornatam esse & nitere puritate vitæ? idque
significat Lavatorium, quod prope Aram Incensi ser-
viebat Sacrificis mundandis: *Facies & labrum æne-* Exod. 30:
um cum basi sua ad lavandum, precipit Dominus 17, 18,
Moysi, ponesque illud inter Tabernaculum Testimonii & 19, 20.
Altare, & missa aqua lavabunt in ea Aaron & filii
eius manus suas & pedes, quando accessuri sunt ad Alta-
re, ut offerant in eo thymiama. Quo Sacrificio dixi-
mus supra meditationem adumbrari, jam addimus
hoc Lavatorio designari vitæ munditiam ad Medi-
tationis exercitium necessariam, quæ consistit in ma-
nuum, i. e. operationum, & pedum, id est affectuum
puritate, ut non modò à gravioribus delictis sit libera
anima meditabunda, sed & virtutis ornatum studeat
assumere. Servit huic nostro proposito quod de ado-
*lescentulo Joseph scribit Hagiographus: *Protinus Gen. 41:**
*ad Regis imperium eductum de carcere *Joseph totonde-* 14.*
runt ac ueste mutata obtulerunt ei. Ita & anima tua,
Virgo devota, per orationem offerenda Summo Re-
gi, non modò debet eximi squaloribus & vincu-
lis peccatorum ac vitiorum sed & tonderi debet, id
est, inordinatis affectibus liberari ac cultu virtutis
amiciri. Hic propriè locum habet, quod de Regis
*Assueri aula scribitur: *Non erat licitum indutum sac-* Hest. 4:
co aulam Regis intrare: Petit hic & requirit cultum 2. **
ornatiorem. Pueri illi Hebræorum, quos Rex Baby-
lonis in aulam & familiam suam assumebat, erant de
*semine regio, sine ulla maculis, decori aspectu & for- *Dan. 1. 6.**

mâ:

mā: tales petit & Rex cœlestis, non senes sed ju-
nes fervore scil: non annis, Animos & indolem Re-
giam non suarum passionum mancipia, & vil-
animas, mundas à vitiorum & peccatorum sordibus

L. de Virg. & pulchras gratiā virtutum. *Non querit à vobis pri-*
c. 55. *cbram carnem*, inquit D. Augustinus, *sed pulchra-*

Hest. 2. *mores, quibus frenetis & carnem.* Virgines ad Reges
Assuerum ingressuræ erant speciosissimæ & ornatissimæ: quis dubitat & tales à divino Sponso postula-
ri? munda itaque te & exorna: de Domino scripturæ

Luc. 6: 12. est: *Jesus exiit in montem orare.* Quid mons in Scr-
ptura sonet, audisti sæpius, eum sequere & im-
tare.

Secundum est & proximiūs: ut vesperā præ-
dente, vel ante Meditationem, non solūm materiæ
relegas, quam abundantissimam suppeditant Medi-
tationes Ludovici de Ponte, & *Divina Eximii* nol-
Mattii *Præsentia*, sed & in ea prævideas, quos affi-
ctus quæve proposita inde elicias, ad instar illius quæ
vesperi ligna adfert componitque in fornace, ut su-
tim atque surrexerit ignem supponat & flammam
excitet: aut sicuti is, qui summo manè aggressuru-
iter, vesperi omnia sua convasat eaque præparat quæ
ad illud conficiendum sunt necessaria, quò expedita-
sit ad abitum.

Tertium denique & proximum est, ut omnes aliæ
cogitationes seponas, attenta & intenta futura so-
præsentî materiæ, præscriptum id à Christo Domi-
Matth. 6: 6. no: *Tu cùm oraveris, intra in cubiculum tuum, &*
clauso ostio ora patrem tuum in abscondito. Quod
non de solo exteriori conclavi, sed & cum SS. PP. de
interiori cordis & mentis intelligendum, intra quo-

in Meditatione oratur Deus, at ut hæc attenta sit caretque divagationibus, alienis cogitationibus jam ante occludendum ostium cordis eæque necessariò sunt excludendæ, *clauso ostio*. Quod amplius illustratur ipsiusmet Christi facto & dicto, is celebratus Pascha cum Discipulis suis selegit ex eis Petrum & Joannem, dixitque ad eos: *Euntes parate nobis* *Luc. 22:8.* *Pascha, ut manducemus.* At illi dixerunt: *ubi vis paratus?* Et dixit ad eos: *Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis homo quidam amphoram aquæ portans, sequimini eum in domum quam intrat, & dicetis patrifamilias domus: dicit tibi Magister: ubi est divisorium, ubi Pascha cum discipulis meis manducem?* & ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum, & ibi parate. Hac ratione significans cœnaculum cordis debere multò ante esse præparatum (juxta dicta in primo punto) ut possit in eo Pascha Orationis celebrari, quæ meritò Pascha, id est, transitus appellari potest, cùm non aliud sit quæ transitus nostri spiritus ad Deum & adventus Dei ad spiritum nostrum, ut cum eo loquatur, eum instruat eique se beneficium exhibeat. At præter hanc præparatiōnem necessarium esse ut Joannes & Petrus, id est, dilectio in illo, & zelus in hoc adumbratus, reliqua requisita disponant: invocandus etiam & rogandus exercitus Angelorum, ut tanquam viri fortes ambient & custodiant sapientissimi lectulum Salomonis, *cant. 3.* ne hostes tuam orationem perturbent: fervens etenim & vehemens propositum nullam spontaneam admittendi distractionem, nec terrenam affectionem, aut intentionem minus rectam, maximi est momenti, eaque animi resolutio ac decretum erit tanquam fortis

Luc. 11. tis armatus custodiens atrium suum & in pace conservans omnia quæ possidet. Dixerit autem aliqua variis se cogitationibus distrahi, nec posse pro libitu eas manu mittere: cui ego respondeo, seu potius eam pro responso ad factum Christi Domini remitto, de quo Evangelista: *Intravit Jesus in Templum Dei, & ejiciebat omnes vendentes & ementes e Templo, & mensas numulariorum & cathedras vendentium columbas everrit, & dicit eis: Scriptum est, Domus mea domus orationis vocabitur.* Ejecit autem eos: (ex D. Ioanne) *Cum fecisset quasi flagellum de funiculis.* Ceden facile, ubi tibi serium viderint suum exilium suæque præsentiae odium. Conandum tamen ad hoc semper, ut cogitationum tuarum Dominium etiam extra Orationem retineas, easque sub fræno voluntatis tuae compescas. Abraham dilectissimum suum Isaac immolatus itineris comites ad pedem montis relin-

Gen. 22:5. quebat: dixitque ad pueros suos: *Expectate hic cum asino: ego & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos.* Tuam in meditatione voluntatem gratissimum Deo Sacrificium immolatura. Idem fac ac dic & tu, utque id possis, nunquam cogitationibus laxes habenas, quæ cæteroquin detrectabunt imperium, utpote ei non assueti habentes quidem conversationem in Urbibus, suggesti-

Serm. 34. Antistes Mediolanensis, possideamus mente desertum.

Repeto itaque quæ dixi & moneo: imprimis ut serium sit tibi & cordi studium virtutis ac puritatis: ædificarat Salomon Templum & ornarat, postea preces in eo & hostias immolabat. Deinde prævide quæ proposita quosve affectus elicias e præscripta Meditationis materiâ ad instar Sagittarii qui in scopum

pum collimat antequam sagittam emittat. Alienas denique cogitationes tantisper sepone: ingressu-
ra ad Deum nunquam gravior quām cūm sola com-
pareas: Isaaco in agro meditabundo Rebecca occur-
rit: *Egressus fuerat ad meditandum in agro: occurret Gen. 24:*
& tibi desiderium virtutis, sensus pietatis, spiritus 63.
devotionis, si & tu egrediaris ē tuorum negotiorum
tumultu turbisque cogitationum: Isti Cameli sunt
qui Rebeccam, id est, perfectionem ejusque divi-
tias advehunt: *Cumque elevasset oculos vidit camelos*
venientes procul, habet textus. Dic itaque cum illa:
Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur Cant. 7:
in villis, soli & extra strepitum omnem.

11.

P A R S   I I I.

De Observandis sub Meditatione.

Dicit Sponsa à suo Dilecto introductam se in **Cel-**
lam Vinariam, ibique ab eodem in se ordinatam
charitatem: *Introduxit me in Cellam Vinariam, ordi-*
navit in me charitatem. Quod si secundūm literam
accipiat, mirum videbitur in cella Vinaria & potu,^{Cant. 2:}
ubi is ut plurimum amittitur, ea peracta quæ sapien-
tem & præsentem sibi animum postulant: ideoque
non literaliter, sed de Mysticâ intelligendum, quæ
Meditatio est, cuius Vasa sunt Puncta Meditationis,
Vinum autem affectus & proposita quæ ex iis depro-
muntur, verè vinum quod inebriando animam ter-
renarum voluptatum oblivionem infundit, interio-
ra arescentis conscientiæ humectat, & ad quoslibet
virtutum actus audaciam sanctam communicat: ve-

H

rè

re præclarus calix inebrians: verè vinum, quod
 Ps. 103: *lætificet cor hominis.* Quæcumque autem Virgo in
 15. hanc *Cellam V mariam* introduceris, sciendum tibi cha-
 ritatem, quâ te à vitiis & imperfectionibus expedites
 atq; ad virtutes exstimalabis, debere in te esse ordina-
 tam, *geminopuncto* rationem te docebit hic discursus

PRIMUM est, ne nimis diu inhæreas considera-
 tionibus intellectus, sed ac primùm per eas commo-
 tam fentis voluntatem ad hujus affectus progredere,
 iisque immorare quousque licet. Ad excitandum ig-
 nem tam diu ferro percutitur silex, quousque in sup-
 positam materiam favillas disperferit, illaque eas exce-
 perit, flammâ autem excitatâ deponitur igniarium,
 quia non amplius necessarius ejus usus, & igni assidens
 qui frigidus erat sese calefacit, vel eâ in cibum præpa-
 rat, quæ necessitas requirit: Igniarium Animæ est Me-
 ditatio, in quâ per intellectus considerationes ex ob-
 jecta materia quasi silice eliciuntur, & tanquam ferni
 exutiuntur favillæ piorum affectuum, ut iis accen-
 datur ignis amoris, quo incalescat anima, ubique e
 præparet quæ vitæ spirituali sunt necessaria, de quo

Ps. 38: 4. Psaltes: *In meditatione mea exardescet ignis.* Excita-
 to autem hoc igne in corde tuo, ulterius occupa-
 ri intellectum non jam necessarium aut utile: sed ig-
 ni te appone, omnem animi torporem & frigiditu-
 tem cordis exutiat propellatque charitatis ignes
 flammæ accensa: præpara cum ea quæ languidum
 & famelicum spiritum confortent ac reficiant, id
 est, diversos affectus provoca aut sponte erumpen-
 tes foveat mora diuturnior, nullâ hîc opus festinatio-
 ne. Ubi Maria, Intellectus scilicet sedens secus pedes
 Domini audierit Verbum illius, & hæc illud Martha

so.

forori suæ, Voluntati scil. intimaverit, satisfecit illa officio suo, nec cogenda est ad amplius ministerium: huic nunc soli hîc satagendum nec timenda reprehensio: cessant namque media fine obtento, qui in Meditatione, ut p. 1. dixi, est commotio voluntatis, cui subserviunt discursus intellectus.

Moyses sitibundum populum refocillaturus virgâ suâ bis silicem percussit, & egressæ sunt aquæ largissimæ, ita ut populus biberet & jumenta. Ut aquam eliciat percutit petram, aquâ jam effluente manum cohibet, & ad aquam omnes properant quò sitim sedent: in Meditatione percutis silicem cordis tui, quò aquam elicias piorum motuum, desideriorum ac propositorum: intellectus considerationes hîc iectus sunt: si ad primum iectum, id est, intuitum non profluant, eum itera: ubi autem emanarint, ab eo cessa, ad illa propera, lava ibi & elue maculas ac fordes, quibus animam tuam vides infectam, actibus contritionis, eamque arescentem humecta per nova proposita & efficacia desideria. Urbem Jerichuntinam obseffurus & expugnaturus Josue dux hebraici populi misit duos exploratores cum mandato: *Ite & considerate terram urbemque Jericho*: quo facto *Josue 2: omnem ei admovit exercitum, omnesque vires, ut eam subigeret, quod & præstítit: Jericho sunt vi-* ^{Num. 20: 11.} *Ibid. c. 6.* *tia tua & imperfectiones longâ consuetudine munitæ: vis eas expugnare & à fundamentis eruere? Josuen imitare, tanquam exploratores præmitte intellectus considerationes, quibus de iis edocearis quomodo & quâ viâ delendæ sint: quo cognito: in earum excidium admovendæ sunt omnes vires voluntatis, exploratores sequantur milites, notitiam*

opera: quod & in acquirendis virtutibus observandum: *ite & considerate terram.* Occurrit exempli gratiâ, ut dicta practicè explicem, materia de Christi mansuetudine inter medias, carnificum suorum blasphemias orantis: *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt:*

Luc. 23:

34.

consideras ibi Creatorem à creaturis, Dominum à servis, Medicum à phreneticis, tam multa indigna inter tormenta media audire, & tamen tantâ uti mansuetudine, & cum excusatione veniam iis exorare: idque voluntati proponis imitandum: hactenus suas partes egit intellectus, illa autem, si ad imitationem Salvatoris sui, & mansuetudinem commoveatur,obeat jam vices suas: doleat toties irritatam se & exasperatam vel per leve etiam verbum, proponat emendationem, cum intellectu excogitet, ubi & quando ac quomodo exerceat hanc virtutem vietumque contrarium eradicet. Ecce hæc praxis dictorum, quæ & in aliis materiis usuvenit, familiars

Ps. 17.

Davidi: Perfecit pedes meos tanquam Cervorum, super excelsa statuens me: qui docet manus meas ad prælium: persequar inimicos meos, & comprehendam eos & non convertar donec deficiant, &c.

SECUNDUM est, ne sola loquaris toto Meditationis tempore: Oratio namque, ut dictum sæpius, conversatio est sermocinatioque cum Deo, ideoque & is audiendus. Ea quarumdam imprudentia est seu potius impudentia, ut ei ferè numquam loquendi spatium indulgeant sibiq; solis, suis scil. intellectus actibus a voluntatis affectibus, omne tempus vindicent: at quonorunt orationes suas colloquia esse cum Deo, & ipsi attento cordis silentio ad loquendum spatium indul-

Ps. 84: 9. gent: Audiā quid loquatur in me Dominus Deus. Dicū

ex cum Samuele: *Loquere Domine: quia audit servus* 1. Reg. 3:
tus, ancilla tua. Imitandi tibi sunt pueri, qui ali- 10.
quod opificium addiscunt, ii, ubi nesciunt quomodo
progredi debeant, ad Magistrum recurrent, peten-
tes ab eo instructionem: quod autem tuum ô Vir-
go opificium? nonne ut habitus virtutum acquiras?

ut sis sancta corpore & spiritu, testatur Apostolus: in 1 Cor. 7:
Meditatione quasi es in tyrocinio tuo sèpius sub ea 34.

ad eum pro instructione recurre: Non est quod te
 importunam vereare, volupe namque ei in tui insti-
 tutione distineri, suo te alloquio dignari: ait nam-
 que: *dilata os tuum, & implebo illud.* Verè felices quæ
 suo hìc probè funguntur officio, quæ suspensis om-
 nibus intellectus aut voluntatis actibus ad vocem
 Domini norunt attendere. *Sedebit solitarius & ta-* Thren. 3:
cebit, quia levavit super se, scribit Jeremias: etenim 28.

considerans attento tristique oculo omnes suas im-
 perfectiones vitia ac defectus & inops consilii, qui
 ex omnibus hisce eluctetur atque emergat, *tacebit*
 consilium atque auxilium à Domino præstolabunda:
 fructum experta erat quæ dicebat: *anima mea lique-* Cant. 5:
facta est cum locutus est dilectus meus: liquefacta est, 6.

& ut cera liquida omnes formas recipit, ita & hæc
 omnes virtutum habitus: liquefecit autem ad divi-
 na alloquia, ad quæ & ignescit intimo charitatis ardo-
 re Psalmographo teste: *Ignitum eloquium tuum ve-* Ps. 118:
bementer, & servus tuus dilexit illud. 140.

Itaque, Virgines, voluntatem inflammet in-
 tellectus considerationes: Elizæus Eliæ pallio
 percutiens aquas Jordanis cum ad primum ictum
 non cederent, eum iteravit, & divisæ sunt buc 4. Reg. 2:
 atque illuc, & transit Elizæus. Idem faciendum 14.

& vobis, actibus intellectus aperiendus vobis transitus ad virtutes à vitiis, & transiit: sat diu percussum, ubi ad pios affectus patet voluntati progressus. Habeat præterea & Dominus suas loquendi vices, non vult is semper discursivas Marthas & sollicitas circa frequens ministerium, quas calpat; sed requirit & laudat assidentes sibi suoque verbo attentas Marias: *Unum quod necessarium procuret Martha, id est, intellectus per suas considerationes, sed quod optimum amplexetur Maria, id est, voluntas, assideat illa & audiat Dominum: Oritur inde vestra ignorantia in iis quæ spiritus sunt, quia aures cordis divinis inspirationibus patulas non exhibetis: raro proficiunt amantes opinionis propriæ, homines sui cerebri: aliter Psaltes: Quis dabit mihi pennas sicut columbae & volabo & requiescam: ecce elongavi fugiem & mansi in solitudine: exspectabam eum qui salvum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate.*

Ps. 54.

P A R S I. V.

De mentis evagatione & ariditate cordis.

c. 3.

vers. 1.

vers. 2.

vers. 3.

vers. 4.

Describitur in Canticis Sponsæ Dilectum suum quærentis diligentia, res auditu jucunda: *In lectulo meo, inquit, per noctes quæsivi quem diligit anima mea, quæsivi illum, & non inveni: nec mirum, non enim invenibilis est in deliciis & sensualitatibus: surgam & circuibo civitatem, per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea: quæsivi illum & non inveni, quia neque in divagationibus neque in tumultu hominum potest apprehendi. Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem, num quem diligit anima mea vidi? verum & hi eam ulterius remittebant. Paululum*

cum

cum pertransiſſeme eos, inveni quem diligit anima mea:
Sed quid agit: *Tenui eum nec dimittam.* Utinam,
Filiæ meæ, omnium vestrūm eadem esſet amica vio-
lentia, ubi in Meditatione animæ vestræ Sponſum
inveneritis, quem investiſſat Intellectus, Voluntas au-
tem adorit & apprehendit, *tenui eum nec dimittam.*
Utinam & omnium vestrūm ead. esſet in eod. quæ-
rendo & inveniendo diligentia! at plurimæ in utroq;
deficiunt, de quo nunc agendum: est autem Defectus

PRIMUS, Mentis Evagatio: non benè quærunt,
quotquot ei indulgent, cum per intellectus confide-
rationes quæri debeat, ideoque nec inveniunt. Vis au-
tem quærere quomodo quærendum est? cogitationes
tuas intra objectam materiam conclude, &, si quæ
aliæ irruant, repelle seu potius neglige, adinstar il-
lius, qui aliquò properans seu quærens quid magni
momenti, interpellantes rejicit, utpote aliis occupa-
tus: *Cæcus ille Mendicus*, qui *ſedebat ſecus viam* *Luc. 18:*
mendicans, cum audisset advenientem Iesum, *clama-*^{35.}
vit dicens: Iesu fili David misere mei: cumque à ^{vers. 37.}
præuentibus ad silentium cogeretur, *ipſe multò magis* ^{vers. 38.}
clamabat: Fili David misere mei. At quo fructu?
Stans autem Iesus jussit illum adduci ad ſe: & cum
appropinquasset, interrogavit illum dicens: quid tibi
vis faciam? at ille dixit: Domine ut videam. Et Ie-
sus dixit illi: respice. Hunc Cæcum D. Gregorius
Orationis magiftrum appellat protyponque benè
orare volentium. Exponiſte ad mendicandum, cum
ad orationem te componis: norunt id, quæ nō ſcunt
spirituales suas indigentias & necessitates, ſperant Je-
ſu adventum & accessum, neque ſpe ſuā fraudantur,
Desiderium namque pauperum exaudivit Dominus, *Pſ. 9:17.*

*præparationem cordis eorum audivit auris tua. Cùm-
que is jam approximet, alienæ sèpiùs cogitationes
& distractiones sese interponunt, & impedire sata-
gunt ne Dominum alloquaris, eique necessitates tuas
exponas: experimur id omnes in nobis, & quoties
non cedimus? at vide quid te doceat hic Cœcus: ad
alloquia surdum se præbet, imò multò magis clama-
bat: eum imitare. O si eosque posses eluctari, ut
videret audiretque tuam piam sibique gratissimam
importunitatem! O si interpellantes repelleres perti-
nax! sui certè copiam tibi indulgeret, te ad se juberet
adduci, quæreretque: *Quid tibi vis faciam?* quid
autem responderes, nisi quod hic mendicus: *Domi-
ne ut videam:* ut te & me videam, qualis sim & qua-
lis esse debeam, quid omittendum, quid faciendum,
virtutum pretium & mundi vanitatem: forent tibi
omnia salva si usque huc nosses eluctari, ac penetra-
re, diceret & tibi: *Respice,* quæ modò tota cœca
divagaris, ideoque tam frequens in offensa & lapsu;*

*Thren. 3: Bonus enim Dominus sperantibus in eum, animæ que-
25. renti illum.* Notandum non petere hunc Mendicum à

Domino divitias vel quid aliud, sed tantùm visum,
Domine ut videam: quia tum sibi ad omnia sufficiebat:
ut spiritualem tibi visum Dominus concedat solum-
modò flagitandum, quia eadem gratia quæ intelle-

*Ps. 118: Etum illuminat etiam voluntatem inflamat. Intel-
144. lectum da mihi & vivam: nonne cor nostrum ardens*

*erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis
Scripturas?* inquiunt duo illi Discipuli reduces ex

Luc. 24: Emmaus. Imitare itaque Virgo devota illum
32. *Mendicum, importunas cogitationes abjice seu po-*

tiùs neglige,

At

At dixeris, licet annitaris ad hoc, nihil tamen te proficere: non miror, nam qui domi recreationem non habet, eam foris & in comparitionibus ac popinis quæritat: ita & mens quæ in animæ domicilio delicias non habet depositas foris evagatur, alias, *delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.* *Ps. 36:4.* Ingressa in Templum voluntate ac desiderio orandi, si videas illud incompositum & immundum, confractas imagines, Aram indecenter præparatam, magnumque audias transeuntium strepitum, mox inde te corripis, quia non potes, ut optas, orare: si autem sit mundum, ornatum & quietum, imagines piæ beneque exornatæ, invitabunt te hæc ominia ad orandum hærendumque diutius in oratione: eodem modo si Templum cordis tui sit peccatis immundum, passionibus confractum, fœdis vanisque imaginacionibus turbatum, quomodo ibi poteris manere & orare? munda igitur hoc Templum, exorna & pacifica, & ipsa mundities cordis tui delectabit te, facietque te orare: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum* *Matth. 5:8.* *videbunt*, qualis namque esse desideras in Oratione, talis sis ante illam.

S E C U N D U S est cordis ariditas, quâ inventus non amicè detinetur, sed dimititur: consistit autem hæc in inopia piorum affectuum, quibus ille tenetur, ii compedes sunt & vincula, quibus ligatur & constringitur. Dolent plurimæ exiguae se & raras in meditatione experiri consolationes, nec cœlesti se ambrosiâ inebriari, sed ideo est, quod voluntatem non pandant, ait namque, *dilata os tuum, & ego implebo illud.* *Ps. 80:11.* Constat ex defectu vasorum vacuorum stetisse oleum, quod tamdiu fluxerat quamdiu ea ad manum

H 5 erant:

4 Reg. 4: erant: *Ingredere, dicebat viduæ Elizæus, & claudit ostium tuum, & mitte inde in omnia vasa*, quod cùm
 vers. 6. ficeret, peteretque plura, nec essent: *stetit oleum*. Oritur & hic defectus inde, quòd non fervidè satis
 cum Domino agant, deserit eas quæ eum negligunt at apud eas moratur, quæ inspirationibus ejus obediunt, suggestionibus parent séque totas ejus obsequio mancipant & impendunt. Amat cor simile domini Marthæ, ubi Maria sedet secus pedes ejus, audiens verbum illius, & Martha satagit circa frequens ministerium, ubi de Maria Martha conqueritur. Sitale hospitium cor vestrum, & libenter ibidem divertetur Dominus: Vacant ea diversoria & advenis destituuntur, quæ carent hospite affabili ac commodis hospitiis: vult excipi benevolè, haberi commodè, tractari lautè quisquis symbolum solvet, idem sentiendum de Domino: talis hospes erat D. Antonius Eremita, qui sine tædio totis noctibus ei affidebat, querulus ad ortum solis: *Quid me, inquiens, impedis sol, qui ad hoc jam oriris, ut me ab his uer lumenis abstrahas claritate?* & meritò, ut enim ait
 f. 58: 11. Isaías: *Requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam, & ossa tua liberabit, & eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cuius non deficiunt aquæ.*

Quotquot itaque verè Deum quæritis, duplex hoc impedimentum removete: & quidem primò omnes distractiones, ne dicatur de vobis illud Isaías: *Abiit vagus in via cordis sui, sed attentæ ad obiectum materiam fructum propositum inde elicitæ tenet.* Etam Deum quæcunque contrarium facit: *Magnam, Medit. a. injuriam Deo facio, cùm illum precor, ut meam, prece.*

, precem exaudiat, quam ego, qui fundo, non audi: deprecor illum ut intendat, ego verò nec mihi nec illi intendo. Tyrones, si operi non intendant, vel pueri, si librum non inspiciant sed nugas exercerant & aliena tractent, Magistrum offendunt: ideoque Psaltes: *Erunt, ut complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei, in conspectu tuo semper.* Ut autem intellectus attentus sit, assuesce piis considerationibus, dicere tum poteris ad libitum: *Converte anima mea Ps. 114: in requiem tuam, quia Dominus beneficit tibi: ejus 7.* namque requies Oratio est, quâ vires reparantur & languores exutiuntur. Secundò insinua te in Dei tui affectum, cole sanctam cum eo familiaritatem, amicè & verecundè alloquere; alias, *Tu seminabis Michæa, & non metes, tu calcabis olivam & non ungeris oleo, 6: 15.* *& mustum & non bibes vinum.* Expone ei necessitates tuas, subsidium & auxilium exposce supplex: *Fosue cum Axâ filia Caleb petant suspiria tua irriguum in- 15: 19.* *ferius & superius: coge eum cum Jacob: Non dimittam Gen. 32: te, nisi benedixeris mihi.* Negare videtur? mendicos imitare ante ostia divitum cum patientiâ stipem expectantes, aliquando te audiat, si non potes continuò clamare, nec abibis indonata; ut enim chorda, quò magis ab arcu recedit, eò majore impetu ad ipsum accedit majoremque exhibet vim sagittæ, quæ per arcum jacitur, ita quò magis Deus videtur se ab anima amovere, eò ardenteri benevolentiâ in eandem sese postea denuò insinuat.

P A R S V.

De Agendis post Meditationem.

Q Uæ ad tria documenta reduco, eorumque

P R I-

PRIMUM est: ut eam revideas & breviter perlustres, quò observes quid sub ea benè ut aliàs continues, quid verò actum sit perperam ut impostorum emendes: constat pueros, qui scholas frequentant ut artem scriptoriam addiscant, scripta sua Magistro offerre revidenda, eumque, si quæ literæ male sint ductæ, alias apponere quas imitando vitium emendent seque ea in arte perficiant: in Meditatione quasi in Schola es, ubi scribis non manu sed corde, non atramento & calamo, sed affectibus, ubi exaras Deo: quæ autem scripseris, intellectui tuo tanquam animæ Magistro exhibe, ut quæ corrigen-
 da sunt demonstret: perficiet te in hac arte ea revisio. Est Meditatio animæ nuntia quam emisisti ad Deum, ut tuas ei miserias revelet, ejus auxilium imploret, ejusque gratiam conciliet: *Intret in conspectu tuo ora-
 tio mea*, dicebat Psaltes, *inclina aurem tuam ad precem
 meam*: *quia repleta est malis anima mea*. Et ali-
 vice: *Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo*
*Domine, juxta eloquium tuum da mihi intellectum: in-
 tret postulatio mea in conspectu tuo, secundum eloquium
 tuum eripe me*. Est inquam Meditatio animæ tuæ
 Nuntia ad Deum ablegata, examina eam an suo pro-
 bè sit functa officio tuamque ritè causam egerit: in
 quem defectum deprehenderis, eum cavendum præ-
 cipe, nullum hîc locum habeat connivèntia. Est il-
 la animæ tuæ Oeconomia, quæ omnia procurare de-
 bet & præparare: esuris & sitis justitiam? hæc satu-
 rat te. Langues & deficis? hæc te reficit. Infelices
 illæ animæ, quæ hac Oeconomia destituuntur, tali-
 bus pœnè omnia deficiunt: *Aruit cor meum, ait
 Psaltes, à quo brevi solummodo tempore absuerat,*

Pf. 87: 3.
 & 4.
 Pf. 118:
 169. &
 170.

Pf. 101:
 5.

quia oblitus sum comedere panem meum. Eam autem quotidie ad rationes revoca, quos sumptus fecerit, quid benè quidve perperam compararit aut præpararit investiga: providæ & accuratæ ad animæ cœconomiam vigiliæ summè sunt proficuæ, parit hîc emolumenta magna attentio & cura solicita. *Manè cant. 7: surgamus ad vineas; videamus, si floruit vinea, si flo- 12. res fructus parturiunt, si floruerunt mala punica, in- invitat Sponsa.* Meditationem Vineam dico, in quâ crescent vina piorum affectuum bonorumque propositorum, quibus inebriata anima exhilaratur in Deo suique obliviscitur. Allicit Sponsa ad ingrediendum in hanc Vineam, & respicendum an flores & quos fructus proferat: qui cum desiderio flores vel maturos fructus ex horto præstolatur, sæpius plantas vel arbores invisit, curat quæ conducent, removet quæ impediunt, sit & eadem Animæ piæ cura quæ flores & fructus sperat ex horto seu vinea Meditationis: *Manè surgamus ad vineas: mox statim ac ea finita est.*

S E C U N D U M est, ut aliqua seligas quorum tibi memoria toto die inhæreat, nam cùm homo sine cogitationibus esse non possit, ideo matutino tempore præscribitur Meditatio, non solum quia id aptius, sed vel maximè ut statim cum die ex eâ pia objecta colligat circa quæ versetur toto die. Selige ergo aliqua, quæ tibi præ reliquis sapuere, ruminare ea dum manibus operi intenta vacas, videtur id exigere Dominus cùm præscripsit: *Ignis in Altari semper Levit. 6: ardebit, quem nutriet sacerdos subjicens ligna per fin- 12. gulos dies manè.* Idque Domino addicit Psalmogra- *Ps. 75: phus: Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ 11. cogi-*

cogitationis diem festum agent tibi. Quid namque ei agere diem festum Domino, nisi ab omnibus operibus aliis feriari & solo divino cultui vacare? cogitatio itaque hominis confitetur Domino, dum in Meditatione ei exponit infirmitates suas, necessitates & indigentias spirituales, sua desideria & proposita: hujus vero reliquiae agunt eidem diem festum, dum per diem circa eadem objecta occupantur.

Serm. 4. ad Milites Tem- pli. *Itaque sicut laborantibus manibus, urget Mellifluus Burgundio, nec oculus propterea clauditur, ne auris abstine ab auditu: sic omnino & multo melius laborante corpore mens quoque ipsa suo intenta sit operis vacet.* Utinam filiae meae in praxin deduceretur hoc dogma, quot phantasiæ & otiosæ cogitationes ex-

Ps. 118. 85. *ularent. Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Quam alacris ad actus mortificationis & virtutum exercitia animus assurget! volupe esset si-*

Eccles. 5: ne sociis agere: Non sat is recordabitur dierum vita suæ, eò quod Dominus occupet deliciis cor eius, at, g

Ps. 33: 9. state & videte quoniam suavis est Dominus. Imitare itaque itinerantes, qui, cùm itineri sese accingunt, licet bonum jentaculum sumperint, conserunt tamen cibos quibus de die vescantur: omnes nos in via perfectionis itinerantes sumus, non satis est in matutina Meditatione refecisse spiritum (jejunæ autem accingunt se itineri quotquot illam negligunt, ideoque tam debiles toto die) sed necesse est memoriae tuz corbem adimpleas, quod pro tota die tibi provisum sit. Querulæ subinde estis de distractionibus, sed huic praxi assuescite, certus sum quod ex non multum vos turbabunt aut affligerent: affuerant ii, quos D. Gregorius fornicationem judica-

resolitos testatur vel ad momentum à Christi contemplatione discedere.

TERTIUM denique & præcipuum est, ut, quæ facienda concepisti, datâ occasione per diem operi mancipes: eadem, quæ Psaltis, sit & tua sententia: *Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei Ps. 48:4* prudentiam. Loquatur sapientiam, dum tibi notitiam tui & Dei tradit, dum te de vitiis erudit & virtutibus: loquatur & prudentiam, suggerendo quid hic & nunc vel faciendum vel omittendum. Deum amulare, qui ejectis è Paradiso protoparentibus ad ejus & ligni vitae custodiam ante eum collocavit Cherubin & flammeum gladium atque versatilem: *Gen. 3:* eodem modo & tu ejectis ex animæ tuae Paradiso peccatis & vitiis ad custodiam ejus colloca Cherubin & gladium, id est, prudentiam & Zelum, illam ut advigilet, hunc ut irrumpentes mox abigat. Reditum vitia tua, antiqui animæ tuae inquilini molliuntur? generosè te oppone: ibi summa resistentia, ibi excubiae adhibendæ vigilantiores, ubi vel maximè periclitatur civitas obsessa. Occasio offertur exequendi conceptas virtutes? ne negligas: oculos animæ non frustra tibi aperuit Dominus *Scienti* namque *bo- Jacob 4: num facere & non facienti peccatum est illi*, aliàs meditari est otiori, & quod pejus, nugari solummodo, nec verè commota tua voluntas, si in actibus virtutum maneat æquè segnis ac contra vitia æquè debelis & invalida: *Vult & non vult piger, anima autem operantium impinguabitur.* *Proverb. 13: 4.*

Processum itaque Meditationis revide; obtinet in curiis revisio processum, obtineat & illa in curia cordis tui, ut, si quem defectum deprehenderis, emendes.

emendes. Deinde ex eadem quædam puncta decerppe: qui benè & lautè pransus est vacuo stomacho à mensa non recedit, sed satis habet plerumque quod toto digerat die, cuius per totum itidem diem palato gustus inhæreat. Denique operi mancipa quæ Deo grata & ad profectum tuum utilia concepisti Ps.75:12. faciendaque proposuisti: *Vovete & reddite Domino Deo vestro omnes, qui in circuitu ejus affertis munera, monet Psaltes: odit is nuda promissa aut sola verba, amat facta & opera.*

P A R S VI.

De Utilitate Meditationis.

EA hominis natura est, ut nihil propemodum agat, nisi quod lucrum vel commodum secum trahat, ideoque Jobo dicti *Sicut mercenarii dies ejus;* c. 7. v. 1. & c. 14. c. 6. cumque usum Meditationis, post traditam ejus proxim, nunc suadere intendam, aliunde efficaciora argumenta eruere non potero, quam ab Utilitate quam ille animæ communicet & in eam invehat.

Generat namque PRIMÒ *Notitiam* sui, quam **1. Imit. 2.** *lectionem utilissimam* scribit Thomas de Kempis: *Hæc est altissima & utilissima lectio, sui ipsius vera cognitio.* Ejusque Magist. Gerard. Zutphanensis initium de Re form. vi. *salutis intitulat: Hanc autem subministrat Meditatione rium ani- mæ. c. 4.* *Meditatio* inquit, S. Bernardus discrimen assignans serm. 1. de eam inter & orationem, *docet quid desit, oratio ne de S. Andrea. sit obtinet.* Est namque speculum animæ, in quo ille se ipsam videat, sua vitia & defectus, suas passiones & imperfectiones, quibus virtutibus ornata esse debet, & quam longè etiamnum ab iis absit, quid pro salu-

te debeat & quām parum præstet. *Ego vir videns Thren. 3. 1*
paupertatem meam, dicebat aliquis usus hoc speculo.
 „ Nihil est quod quisque sic cogitare debeat (urget S. *Serm. 12.*
Augustinus) nisi ut in semetipsum oculos con- *de Verbis*
 „ vertat, in se discat, se inspiciat, se discutiat, se quæ- *Domini.*
 „ rat, & se inveniat, & quod displicet necet, & quod
 „ placet aptet & plantet. Quod & alibi ad proposi- *L. 10. de*
 tam sibi à se quæstionem: *ut quid præceptum est Trinit.*
animæ ut seipsum cognoscat? Respondens, incul- *6. 5.*
 „ cat: „ Credo ut se cogitet, & secundum naturam
 „ suam vivat, id est, secundum naturam suam ordi-
 „ nari appetat, sub eo scilicet cui subdenda est, supra
 „ ea quibus præponenda est: sub illo à quo regi de-
 „ bet, supra ea quæ regere debet.

Est quidem via duplex ad *Notitiam sui*, una si tua
 tibi vitia dicantur ab aliis, altera si eadem in teipsa
 scruteris: sed prima absque secundâ parum aut ni-
 hil proderit, quia imaginaberis tibi insinuationem
 aut reprehensionem ex sinistro affectu proficisci, qui
 etiam optima quæque in sequiorem partem detor-
 quet: quâ exceptione suos plerumque defectus pal-
 liant quæ licet admonitæ sæpius à suis superioribus
 iis infodescunt & indurescunt. At si conjungantur,
 erit una alterius testis, ut vera esse non dubites, quæ
 audis ab aliis: & in te quasi oculis propriis contueris.
 Vultis itaque cognoscere statum animæ vestræ? fa-
 miliaris sit vobis *Meditationis usus*, eum illa vos op-
 timè docebit proditrix minimè fallax nec palpo
 blandiens.

SECU ND ò parit *vitiorum odium & fugam pec-
 catorum.* „ Primùm quidem ipsum fontem suum,
 „ id est, mentem, de qua oritur, purificat conside-

L. de
Confid.
c. 7.

c. 8.

Cant. 4:4. cumbe: Hæc namque est illa *turris David*, quæ a-

dificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea
omnis armatura fortium. Propugnacula hostium in-
cursibus opponuntur, tutanturque oppidum vel ar-
cem: à peccatis (hæc namque hostes tui sunt, quæ
spoliant Dei gratiâ, merita in te disperdunt, capi-
vam dæmoni subjiciunt) ab his, inquam, vis tutam
animæ tuæ Arcem? in Meditatione objice propu-
gnacula: ibi etenim contra peccata munitur anima,
nam quæ cogitat eorum turpitudinem, Dei prohibi-
tionem, &c. statim eorum horrorem concipit cum
proposito nunquam ea admittendi: felix itaque ci-
vitas quæ tempore pacis de bello cogitat: at quæ ca-
ret hisce propugnaculis, patet ea hostibus: *manum*
suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus, dici-

c. 1. v. 10.

c. 2. v. 5.

tur in Threnis: idque ideo: quia *Dominus dissipat*
vit munitiones ejus, & præcipitavit omnia mœnia ejus.
Clypeis excipiuntur tela vel iictus hostiles, dum co-
minus pugnatur, ne lædant. Aggreditur te hostis
cominus, dum ad peccata solicitaris, dum blanditur
caro,

caro, concupiscentia allicit, &c. Vis autem manere illæsa? clypeum objicias necesse est, qui in Meditatione fabricatur: *Mille clypei pendent ex ea* siquidem ibi consideras, qualem, ne prævaleant, te in temptationibus exhibere debeas. Est & ibidem *omnis armatura fortium*, quâ & ipsa hostes, tua nempe vitia, aggrediaris: etenim suggestit tibi Meditatio, quâ ratione ea exscindenda, passiones suppressandæ, & imperfectiones abolendæ sint: teque ad hæc armat & instigat, *omnis in eâ armatura fortium*: fortis sit necesse est, quæ in omnibus seipsum superabit seque subjiciet sibi. At quâm hæ raræ, etiam inter vos! quas vidi sæpius pugnantes pro hostibus, quâm eos oppugnantes, tum scil. cum sequeremini ductum viatæ naturæ, passionibus obediretis, rationibus non cederetis, fortes non pro virtutibus sed contra eas, milites non Dei sed sensus vestri. At unde hoc? nonne quia animum tibi non addis, teque contra vitia tua irritas, & in eorum excidium conjuras? in Meditatione fit hæc conjuratio, & quia illa tibi non familiaris, hinc adeo existis imbellis.

Ex Filiis Israel de Ægypto eductis & in terram promissionis armatâ manu ingressuris Tribus Ruben, Gad, & dimidia Manasse mansit trans Jordanelm, ut pascerent pecora sua quæ multa habebant, volentes esse de Israël nec tamen ingredi terram promissionis: tales multæ Virgines, quæ quidem numero Virginum volunt accenseri, sed ad virtutum exercitia perfectè se non conferunt & laxam ac tepidam vitam ducentes pascunt gregem pecorum suorum, id est, passionum & vitiorum. Ulterius vobis progrediendum Virgines, occupanda vobis animæ

*Num. 32.
Et Josue*

^{13.}

vestræ terra, hostes ex ea ejiciendi sunt & jugulandi
Desunt tibi arma? Meditationis Armarium ingre-
dere, ubi est *omnis armatura fortium*. Deest tibiani-
mus? teipsam ibi finito irritari. „Subdat sibi, quod „
habet commune cum bestiis, subdat Deo quod „
habet commune cum Angelis, donec justitiâ & im- „
mortalitate perfectâ atque perceptâ ab ipsis exalte- „

L. 2. cont. tur, & illis adæquetur. Ex S. Augustino: Audi,
Faust. c. monitum Ecclesiastici: *Post concupiscentias tuas*
28.

c. 18. v. 1. *non eas, & à voluntate tua avertere: si præstes anima*
30. & 31. *tuæ concupiscentias ejus, facient te in gaudium inimicis*
tuis. Notum tibi, quæ grave haberi ludibrio, & ne

Jud. 16. quis habeatur, quæ non tentet? patuit id in Samsone,
eum æmulare, quò & vitia, tui adversarii, tui hostes,
extinguantur, moriare tibi.

TERTIÒ denique. *Amorem virtutis* instillat:
in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur

Ps. 1. 2. die ac nocte, ait de justo Psalmographus: ideoque
& 3. *Et erit tanquam lignum, quod plantatum est secus de-*

cursus aquarum, quod dabit fructum suum in tempore
suo. Quis autem hic fructus, nisi actus virtutum &
opera bona? hos dabit in tempore suo, datâ scilicet oc-
casione, non enim omni tempore quælibet exercen-
da virtus, sed datâ occasione, patientia nempe in ad-
versis, mansuetudo in iracundia, &c. hanc verò fec-
cunditatem concipit, ex eo quod Legem Domini

meditetur, quæ virtutes præscribit & docet. Quod

Ps. 36. & alibi repetit: *Os Justi meditabitur sapientiam: en-*
30. & 31. *fructus hujus Meditationis: Lingua ejus loquetur ju-*

dicium, lex Dei ejus in corde ipsius, & non supplanta-
buntur gressus ejus. Dirigetur namque ad bonum
intus & extra. In puncto primo Meditationem spe-
culum.

culum dicebam, & ut illud exhibet quicquid ei ob-
jicitur si homo hominem, si manus manum, ita &
hæc animæ imprimet quicquid ei per illam repræsen-
tatur: Deus is est? vel cœli gaudium aut aliqua vir-
tus? hujus amorem & desiderium generabit, ut tur-
pia objecta turpes motus & illicita desideria pro-
ritant.

Et hæc tria commoda sunt quæ animæ com-
municat meditatio, vera *mentis ditatio*, in quibus
Vocationis vestræ finis consistit, qui est animæ ve-
stræ Status notitia ad extirpandum quod in ea luxu-
riat, & inferendum quo caret, quò sitis sanctæ
animo & corpore. Ad Meditationem frequentan-
dam hæc vos moveant, sum certus assumpturas vos
mores alios, eritis namque contra peccata vigilantio-
res & contra vitia fortiores, ut enim in Proverbiis c. 1. vers.
loquitur Salomon: *Frustra jacitur rete ante oculos* ^{17.}
pennorum. Imò & illa declinabunt vos, excita-
tâ namque familiâ fures fugiunt, qui eâ dormiente
obrepunt. Eritis etiam in actibus virtutum fre-
quentiores ac ferventiores: de Christo in Mon-
tem, ascende ut oraret D. Lucas: *Facta est*, c. 9. vers.
dum oraret, species vultus ejus altera, & vestitus ejus ^{29.}
albus & refulgens. Sic & animæ vestræ species altera
fiet, aliæ cogitationes, alia desideria, aliæ intentio-
nes, alia verba, alii actus, alii mores, alia denique
vita: mutabit interiora & exteriora: induet novum
splendorem virtutis & sanctitatis. *Meditatus sum* Ps. 76.
nocte cum corde meo, & exercitabar (juxta D. Au- vers. 7.
gustini lectionem, scrutabar) *& scopebam spiritum in com-*
meum. Scoparum notus vobis usus.

ment. ad
hunc lo-
cum.

P A R S V I I.

De Necessitate Meditationis.

Constat ex sacris Literis duos à Deo Israëlitis
è servitute Ægyptiaca liberatis in terram pro-
missionis datos esse Duces, Moysen scilicet & Aar-
onem, Moysen Legislatorem & Aaron Sacerdotem:
iisdem indiget Anima è seculi conversatione ad perfe-
ctionem ingressura adumbratis in Moyse & Aaron,
Meditatione scilicet & Oratione, Meditatione quæ
doceat quidnam declinandum & quonam prope-
randum, Oratione quæ vires ad ambulandum ac-
quirat. *Illa viam ostendit, ex S. Bernardo, ista dedu-
cit, meditatione agnoscimus imminentia nobis pericu-
la, oratione evadimus.* Utilitatem Meditationis pro-
posui in Parte præcedenti, in hac autem agam de
eiusdem Necessitate, &, ut illam ibi Virgini utilem
dixi, eam hīc eidem ostendam summè necessariam:
est namque famula Dei, nostratum idiomate dicta
een Maeght / non ob solam carnis integritatem,
sed vel maximè quòd ex vi Status obstricta & manci-
pata sit famulatui divino: nonne necessarium, ut quæ
famulantur aliis, sæpiùs agant cum iis quibus ancil-
lantur, ut discant quid velint quidve nolint? aliorum
imperium & sensum sequantur necesse est, quæ iis se-
se elocarunt: idem in Virgine locum habet: monet
Epist: proinde Autor Epistolæ ad Demetriadem: „Prima
142. c. 2. Virginis cura primumque studium sit scire volun- „
apud Au- tatem Domini sui, &, quid ei placeat, quidve dif- „
gust.
Rom. 12: 1. pliceat, diligenter inquirere, ut secundūm Apo- „
stolum rationabile Deo reddat obsequium, totum- „
que

„que vitæ suæ cursum ex ejus possit ordinare sententia. Impossibile est enim ei quenquam placere, cui „quod placeat ignorat, fierique potest ut etiam obsequi voto offendat, qui quomodo obsequi debeat ante non didicit: & ut majus est voluntatem „Domini facere quam nosse, ita prius est nosse „quam facere, illud enim merito præcedit, hoc ordine: unde Propheta dicit: *Et tu Israël noli ignorare.* Et Beatus Paulus: *Qui autem ignorat ignorabitur.* Itemque alibi: *Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Domini.* Initium 17. *Ephes. 5:38.* *Cor. 14:38.*

„obedientiæ est quid præcipiatur velle cognoscere, „& pars est obsequii didicisse quid facias. Ubi autem cognoscet sensum Domini sui nisi in Meditacione? ibi namque familiariter agit & converfatur cum eo: præscriptum id mihi videtur in Apologia Christi pro Mariâ contra Martham: *Illa sedens secus pedes* *Luc. 10:42.* *Domini audiebat verbum illius, hæc autem satagebat circa frequens ministerium, quæ stetit & ait: Domine non est tibi curæ, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adjuvet. Cui Dominus: Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima, porro unum est necessarium, Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea in æternum.* Nonne hæc Dominus contra Marthæ querelas Mariæ otium defendendo, quæ verbum ejus audiebat, illiusque solitudinem quodammodo reprehendendo, approbavit, ut pedibus ejus affideat verbum ejus auditura quæ bona famula erit? omnino sanè: nonne & taxat eas, quæ in exteriora opera effusæ ad interiora non convertuntur, non ad sensum Domini, sed juxta suum proprium eidem famulantes? Porro

unum est necessarium, ut, quæ Domini voluntatem faciet, eam in Meditatione audiat. Ibi audit quid in animæ domo expurgandum, tot nempe vanæ cogitationes quæ ibi morantur, iracundia quæ proximum lædat, vindicta quæ lædenti talionem minetur, invidia, superbia, murmuratio, detraction, & similes sordes quæ plurimæ: ibi reprehensiones audiet quòd tam segnis sit & tarda, quodque res Domini sui negligat, sæpius excurrat, tempus otio & otiosis confabulationibus consumat: ibi instructionem accipiet de rebus in Animæ domicilio parandis & comparandis, modestiâ scil. prudentiâ, mansuetudine, sobrietate, humilitate, obedientiâ, Dei proximique dilectione, patientiâ aliisque plurimi.

Ps. 92: 5. bus. Nam ut ait Psaltes: *Domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum:* etenim eum in finem is ejus operam conduxit, ut in animæ domo sit ad ejus servitium. Eam expurget, custodiat, ex-

1 Cor. 7: 34. ornet ejusque ministerio tota vacet: *Mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu.* Certa sis eum accuratum esse Oeconomum, bonamque hujus domus agere curam, attentum ad singula quæque: at quòd omnia debitum non sortiantur effectum, defectus est ex parte ancillarum ejus jussa non exequentium, quas tolerat inter suas spe melioris servitii vel etiam subinde tanquam incorrigibiles dimittit.

Servietis autem Deo ad nutum & sensum ejus aures vestras ei in Meditatione præbeatis necessum est: petite ut vos edoceat quid velit, & quomodo velit ministerium vestrum, quod quæ negligunt eas *in Castello Anima.* *raphica Theresia* comparat uxori *Lot*, quæ ad Domini

ni mandatum non attendens, neque ante se prospiciens sed respiciens, conversa est in Statuam Salis : *Respiciensque uxor ejus post se versa est in Statuam Sa-* Gen. 19: *lus.* Ut autem illa Statua similitudinem ejus retinuit, ^{26.} ita & nomen tantum & speciem retinent illæ Virgines, quæ non attendunt ad Dominum neque ad se, sed ad exteriora respiciunt, indurescunt in vitiis suis & frigescuut in dilectione Dei : & ut hujus fœminæ metamorphosis pœna fuit inobedientiæ suæ, ita & illa Virginum, in quas depluit Dominus illud Psalmographi : *Obscurantur oculi eorum ne videant,* & Ps. 68: *dorsum eorum semper incurva:* quibus proinde con- ^{24.} gruit illud quod submersis Ægyptiis cecinit Moy- ^{Exod. 15:} _{12.} *ses: Extendisti manum tuam, & devoravit eos terra.*

Neque solum est Ancilla, sed & , ut c. 1. ostendimus sæpius, est Sponsa Christi : *Despondi vos uni viro Virginem castam exhibere Christo,* ait Apostolus, ^{2. Cor. 11} consummabuntur autem nuptiæ in futuro seculo, ^{2.} quando erit Deus omnia in omnibus. Nonne conveniens imò & necessarium interim Sponsam familiariter cum eo agere, audire quid ad ulteriorem ornatum requirat ? quare ad id exhortatur Vates : *Audi Ps. 44: filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere* ^{11. 512.} *populum tuum, & domum Patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum : quoniam ipse est Dominus Deus tuus. Audi filia & vide. Audi quid velit à te, & vide quomodo id exequaris. Inclina aurem tuam parum* *est; audi, humiliter audi,* inquit S. Augustinus. *Ob-* ^{in com-} *liviscere populum tuum* , id est , *vitia & passiones* ^{ment. ad} *tuas quibus assuevisti, & innutrita es, eis subtrahe* ^{eum lo-} *affectionem tuum & consuetudinem; & domum patris* ^{cum} *tui, mundum scilicet & mundana omnia: admittis*

hoc consilium? & admittes facile, dummodo præbeas aures attentas, *Concupiscet Rex decorum tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus.* „Jam vide, si, non debes dimittere patrem tuum illum, & populum tuum illum, (commentatur hīc S. Augustinus) & venire ad Regem istum Deum tuum. Deus tuus, est, Rex tuus est, Rex tuus & ipse est Sponsus, tuus. Regi nubis Deo ab illo dotata, ab illo decorata, ab illo redempta, ab illo sanata: quicquid, habes, unde illi placeas, ab illo habes. *Audi igitur & vide*, sed ubi commodiūs audies, & videbis quām in Meditatione? ibi namque te ei præsens, tem sistis, ut agas cum illo de iis quæ te & illum concernunt: quando oras sola loqueris, in Meditatione autem & illi vices suas concedis, audis eum ibi loquentem in te, & tu alloqueris illum: ipsemet hoc c. 2. vers. à te requirit in Canticis: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis & facies tua decora.* Gratum namque id ei alloquium, gratissima hæc ei conversatio & familiaritas. Si autem Sponsa Sponsi sui præsentia non delectetur, nec alloquiis ejus afficiatur, illius erga eum aut nullus aut valde exiguus est amor: talem & tuum existima erga Deum tuum si per Meditationem ejus præsentiam non suspires, ad alloquia non anheles. *Quid dices, si illa non apud eum sed apud alienos procos delicietur?* idem statuendum de te, si non interior devotio sed cordis evagatio te afficiat, si non Creator sed creaturæ tibi præbeant delicias: dicet ille idem hoc de te, *Quomodo dicis quod 16. quod olim Dalila Sampsoni: amas me, cùm animus tuus non sit mecum?* Currite ad 15. *De Bono Viduit: c. illum per illum*, instat Augustinus, *placete illi ex illo,* 19.

vivite cum illo in illo de illo : affectibus veris & sanctis-
 „ sima castitate à viro tali amate amari. „ Non pariter
 „ & Christum velimus habere & seculum, dissuadet Epist. 24.
 Hieronymus.

Quæcunque itaque (ut finem huic materiæ imponam) Meditationi non vacarit hactenus, ei impostorum vacet: vis esse bona Dei Ancilla? ausculta quid ille à te, in te & per te velit. Semper sis sollicita Martha in ministerio Domini tui, sed & quotidie sis attenta Maria. Vis esse ei Sponsa grata? conveniens est, ut ejus quotidie colloquium & sanctum commercium ambias, atque ab eo petas, quod tibi etiamnum deesse videris & audieris. Virgines ingredientes ad Assuerum obtinebant ad ornatum quicquid petebant: obtinebis & tu quicquid petieris, cum amplius iste affectet ornatum animæ, quām hic corporum, qui te vult sanctam corpore & spiritu: delitiare in Domino: quod autem hactenus hasce spiritus delicias non gustaveris, tuā culpā contigit: quia scilicet in exteriora nimis effusa es; sapiet ille ubi hæc nauseaveris. *Os meum aperui & attraxi Ps. 118: 131.* spiritum, quia mandata tua desiderabam. Et: *Anima saturata calcabit favum, & anima esuriens Proverb. etiam amarum pro dulci sumet. Notat S. Scriptura. Ps. 27: 7.* tuit id in sitibundis Israëlitis, quos constat Domini num aquā refecisse, de quibus tamen Psalmus dicit, *80: 17: quod de Petra melle saturavit eos.* Denique quod ille tibi suggererit ad profectum tuum, operi quantociùs mancipa, pudeat redire ad eum, si, ubi occasio oblata fuerit, jussa non perficeris. Scis à Salvatore dictum: *Estote vos perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est: quod ut fiat, & hic scopus esse debet*

bet omnis Meditationis tuæ, Pictor tibi imitandus
 qui, ut effigiem alicujus in tabula exhibeat, conti-
 nuò prototypon intuetur, illudque coloribus & pe-
 niculo sequitur: idem faciendum & tibi quæ divina
 perfectionis imaginem in animæ tuæ Tabula depin-
 ges, in Meditationibus ea inspicienda, penicillo af-
 fectuum & desideriorum ea tibi imprimenda. Amo-
 namque aut similes invenit, quod hîc deest; aut si-
 miles facit, quod in te requiritur quæ Dei Sponsa es.
Quocirca quæ Christo per Virginitatis professio-
 nem copulata est, tanquam Sapientiæ ac Verbi,
 Dei Sponsa sapiens ac prudens sit necesse est (quo-
 modo ratiocinatur S. Basilius) ut animi stultitiae,
 & insipientiæ notâ jugi divinarum rerum medita-
 tione longius explosâ, sapientiæ, cui conjuncta est,
 ornetur pulchritudine. Cùm enim cæteris, qui
 beati esse student, tum Sponsæ Christi imprimis,
 convenit operationes animæ, quæ per sensus fiunt,
 ab exterioribus ad interiora convertere, ac Sponsa
 in intimis thalamis ut Deo, Dei Verbo, perpetuâ
 dilectione sociari, cum eo colloqui, & in ejus die,
 noctuque Lege meditari, & his quidem, quæ ad
 Sponsum ducunt Lege scilicet & Evangelio, & si,
 quæ his consona Sponsi decorem exponunt, oble-
 etari, sanctisque intelligentiarum fœtibus sapien-
 tem ac rationabilem magis ac magis semper evade-
 re, donec æternam Sapientiam sibi penitus jun-
 gat, unumque cum eo, cui inhæsit, effecta ex
 corruptibili fiat incorruptibilis, ex imperita pru-
 dens ac sapientissima tanquam Verbi, cui inhæsit,
Costa, atque (ut breviter dicam) ex homine morta-
 li immortalis Deus sicut ille, qui conjuncta est,
 om̄e

omnibus manifestetur.,, Et hæc de Meditatione,
de qua, quæ plura volet, consulat fusissimos alio-
rum Tractatus, sufficit nobis hæc pauca annotasse.

§. V I.

De Missa.

Expeditis iis, quæ de Meditatione tradenda erant,
sequitur ut tractemus de Missa, cùm hæc illam
de more apud nos recepto subsequatur, & ad eam
quotidie audiendam Regula Virgines constringat:
cumque hic plura dicenda sese offerant, & hunc §. in
aliquot partes dissecabimus.

P A R S I.

De Sacro quotidie audiendo.

Pro cuius congruentiâ non coacervo multa argu-
menta, hoc unico contentus, quòd ibi se præsen-
tem sistat, & salutetur Virginum Sponsus: *Indica mi- cant. 1:9*
hi, votum erat unius, *ubi pascas, ubi cubes in meridie.*
Cui si respondendum modò, non remittam aliò, nisi
ad Ecclesiam & ad Aram: ibi namque fervet, meri-
ties divini amoris, ibi pascit fideles sibi non alimento
alio quâm seipso, ibi cubat quasi præstolabundus ad
tuum adventum, quasi anhelus ad tuam visitationem
& præsentiam: amas itaque illum? delectaris ejus
præsentia? ut certè delectari debes, si verè amas, a-
mor namq; amantium unio est, is non nisi cum sum-
mâ impatientiâ tolerat Amati absentiam: patet id in
illo qui de se testabatur; *Quemadmodum desiderat Ps. 41: Cer. 2. 3.*

Cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus: sicutivit anima mea ad Deum fortem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Talis inquam & tuus est amor? tale & tuum ejus præsentia desiderium? voto tuo Missa satisfaciet, in ea namque ad verba Consecrationis præsentem se sistit, sui copiam exhibet, quod à te invisatur, tuâ adoratione salutatur: eximius hic honor, grande est, quod tibi præstat, beneficium: Unde hoc mihi, dicebat olim Elizabeth, ut veniat Mater Domini mei ad me? Amplius, quod veniat Dominus ipse ad te: cui, impensus honor non idololatricus est, ut blasphemant hæretici, sed legitimus & debitus.

Luc 1:
43.

3 Reg.
10:24.
Gen. 49:
22.

1 Petri 1: aspectu, *In quem desiderant Angeli prospicere*, imò in quo & ipse Pater cœlestis sibi bene complacuit: qui

que ideo prodit ut ad se accurritur: „Si enim hoc, sanctissimum sacramentum in uno tantum celebra-

4 Imit. 1. *retur loco (scribit noster Kempenas) & ab uno tantum consecraretur Sacerdote in mundo, quanto, putas desiderio ad illum locum, & ad tales Dei Sacerdotem homines afficerentur, ut divina mysteria, celebrari viderent? nunc autem multi facti sunt Sa-*

cer-

„cerdotes, & in multis locis offertur Christus, ut
 „tantò major appareat gratia & dilectio Dei ad ho-
 „minem, quanto latius est sacra communio diffusa
 „per orbem. Illum inquam, cuius non solus tibi
 conceditur conspectus, ut istius, filiabus Ægyptiacis,
 sed qui seipsum tibi donavit utpote Sponsus tuus.

Hinc ex Animæ, in quibus viguit desiderium
 præsentia Christi, quibus volupe ei adesse, nullum
 intermisere diem, quo non in Officio Missæ ejus
 præsentia fruerentur: non allego nisi unam aut alte-
 ram, scil. D. Monicam S. Augustini matrem, ab eo *9. Confess.*
 idcirco laudatam: *Quæ moritura* (inquit Deum allo-^{11.}
 quens) *memoriam sui ad Altare tuum fieri desideravit,*
cui nullius diei prætermissione servierat, unde sciret dis-
pensari victimam sanctam, quâ deletum est chyrogra-
phum, quod erat contrarium nobis. Et D. Thomam
 Aquinatcm, qui, præterquam quod ipsemet Sacris
 operaretur quotidie, alteri sacrificanti deserviebat,
 ut amicâ Domini sui præsentia frueretur eò duitius
 & frequentius.

Audiant hæc illæ, quæ sine ulla prægnante ratio-
 ne, imò ex merâ negligentia, vel ob fuitiles occupa-
 tiones quæ moram paterentur, sæpius sacrum negli-
 gunt: ostentant tales quo animo sint in Christum
 Dominum, dum eum licet ad suam præsentiam eas
 citet & invitet, tam facile negligunt: Amorem sanè
 non nutrit aut promovet præfixo tempore, & designa-
 nato loco non comparere, præsertim si ex parte mi-
 noris erga majorem hic se teneat defectus, qualis hic
 culpatur: scriptum namque est: *væ qui spernis, non-
 ne & ipse sperneris?* certè non bonum videtur habuisse *S. Bern. de*
fontem riuus charitatis aliquando decrescens. Non *pass.*
Dom. c. 10
 sunt

sunt etiam Aquilæ, quia haec, ubicunque fuerit corpus, congregantur, ut, si escam ipsam sumere non licet, saltem ejus visu & odore reficiantur. Angeli suo vos exemplo huc trahunt: utinam aperirentur omnium

4 Reg. 6. oculi, cum famulo Elizæi integros ibi viderent ex-

Dan. 7: ercitus, & juxta visionem Danielis, quando *millia*

10. *millium ministrabant ei, & decies millies centena mil-*

lia assistebant ei: „Quis enim fidelium habere du-

4. Dialog. *biū possit, (scribit S. Gregorius) in ipsa immolatio-*

58. *nis hora ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri, in illo,*

Jesu Christi mysterio Angelorum choros adesse. „

L. 6. *Et D. Chrysostomus: „Per id tempus & Angelis Sa-*

de Sacerd. *cerdoti assident, & locus Altari vicinus in illius ho-*

norem, qui immolatur, Angelorum choris plenus,

est. Ecce accurunt Angeli e cœlo, eos æmulentur,

necessæ est iisque se se associant, quæ vice & nomine

Angelorum censentur in terris.

Itaque filiæ meæ Domino seu potius sponso ve-
stro hîc nobis quotidie præsenti & vos quotidie
præsentes fistite: lex haec amantium est, ut mu-
tuam præsentiam quærant. Adesse alicui non li-
cet corpore, vel quia famulatu impeditur vel gra-
vi aliâ necessitate? affectu & corde præsentem fe-
sistat, quod nemo detinere poterit. Pudeat cætero-
quin, cum corrvales tuæ ad Domini præsentiam
convolant, eam nihili facere eiq; te subducere: æquæ
namque tu, & fortè magis ac illæ, ejus gratiâ indiges
& favore: *Videt ille intus in mente quid facias, &*

Serm. de *quæm expetenter ejus Virgines imiteris attendit, ad e-*

S. Agnete. *telam suggerit D. Maximus. De audiendo Sacro Ec-*

clesiæ præceptum sub graviore culpa quidem non

obligat nisi pro diebus dominicis & festis, sed quæ

ma-

majorem vitæ perfectionē præferunt & amplius Domini servitium profitentur, hunc ei accessum nequam denegare deberent: *Quād perversitate minūs diligis à quo amplius accepisti?* instat Antistes Hyp-
ponensis, ideoque *Charitas, ô sponsa Christi, quæ te gin. c. 40.*
separavit à seculo (vox est Bernardina) *ipsa te con-*
jungat Deo.

L. de Vir-
De modo
benè vi-
vendi
Serm. 41,

P A R S II.

Quomodo audienda Missa.

ID quatuor conditionibus expedio, quarum
PRIMA requirit, ut in tempore te præsentem
sistas, non accedendo quando jam inchoata est, sed
principium ejus præveniendo: ratio evidens est:
nonne magis conveniens est Ancillam Dominum,
quam Dominum præstolari Ancillam? Quis dubi-
tet? Ancilla Christi es, non ergo is te præstoletur in
Ecclesia & Altari, sed maturiori accessu tu eum ven-
turum præstolare, qui se jam ad adventum præparat
quando instat hora sacri, quā tibi dici imaginaberis: *Matt. 25:*
Ecce sponsus venit exite obviam ei. Docet id te Elias qui
Domini visione & alloquio fruiturus se priūs in spe-
luncā collocavit, & aliquo tempore exspectavit ut
Dominum transeuntem videret: *Operuit vultum suum*
pallio, inquit scriptura, & *egressus stetit in ostio spe-*
luncæ, ubi audivit vocem Domini: docet inquam
is te, ut Dei desiderio mota ilicò ad Ecclesiam ad-
venias, præstò sis & Dominum ad eundem locum
accessurum quasi prævenias.

3 Reg. 19:
13.

Imitare itaque Annam Tobiæ conjugem, quæ fi-
lium reducem suspirans: *Quotidie circuibat vias Tob. 10:7*

K.

omnes,

omnes, per quas spes remeandi videbatur, ut procul vi-
 deret eum, si fieri posset, venientem. Neque tu exspe-
 ctas hominem cum nummis ut illa, sed Dei filium,
 animæ tuæ Sponsum cum gratiarum thesauris. Æ-
 mulare Abrahamum qui in ostio tabernaculi sui con-
 fidens hospites præstolabatur, iisque viis *cucurrit in*
_{Gen. 18:2.} *occursum eorum*, gratiorem hospitem tu præstolaris,
 non Angelos ut ille sed Angelorum Dominum, con-
 stet ei suum tibi gratum esse adventum, non te præ-
 veniat, sed tu eum anhela expectes. Tres Magos imi-
_{Matt. 2:2} tare Jerosolymam advolantes & dicentes: *Ubis qui*
natus est Rex Judeorum? *vidimus enim stellam ejus*
in oriente, & venimus adorare eum. Quasi renasci-
 tur is in Altari (ibi suavissimi *Frumenti* deliciæ mo-
 mento maturescunt) ut meritorum suorum te par-
 ticipem reddat, rumpe moras, propera ad ejus ado-
 rationem: *Vidimus stellam ejus, & venimus, veni &*
 tu, ut præpares thus orationis quod ei incendas, au-
 rum ignitorum affectuum quod ei deferas, & myr-
 rham mortificationis, quâ putredinem vitiorum à te
 repellendo ei te perpetuam famulam serves: hæc in-
 quam præpara antequam adores, & ut præparata
 sint, in tempore accelera. Æmulare denique duos
 illos discipulos Petrum scil. & Joannem currentes
_{Joan. 20:4.} ad sepulchrum, de quibus sacra Pagina: *currebant*
autem duo simul, & ille alius Discipulus præcucurrit ei-
tius Petro. In Petro, fidem, ex Matth. 16. c. & in
 Joanne notum est dilectionem adumbrari, fidei sa-
 cramentum est Eucharistia:

Quod non capis, quod non vides,
Animosa firmat fides
Præter rerum ordinem.

ad eam trahat te fides tua, sed dilectio tua præcurrat, ut ante ei ad sis, quām necessarius sit actus fidei: Altare monumentum Christi est, dilectio tua hīc quārat dilectum suum: Quæ huc non properant, ostendunt ex quo animo ferantur in Christum: certè non sunt voluntariæ famulæ quæ ad vocem vocantis non comparent, sed tardæ & segnes, quas, ut odit Pater familiæ terrenus, ita & cœlestis. Est quidem moris in sponsis secularibus, ut sponsus sponsam præstoletur, at in mysticis contrarium obtinet, praxis hīc planè alia: *Vox dilecti mei pulsantis: aperi mibi soror* ^{Cant. 5:2.} *mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quis* hīc non aliqualem patientiam speraret? *surrexi, ut* ^{vers. 5.} *aperirem dilecto meo pessalum ostii mei aperui* ^{vers. 6.} *dilecto meo: at ille declinaverat atque transierat.* Et quare, nisi quia moras odit?

SECUNDA exigit, ut ei sine tædio intersis, id est, ne conqueraris de nimia Sacerdotis morā ad ALtare, vel ne ad finem Sacri anheles: plurimum est hoc vitium, quibus eò gratius est Sacrum quò magis præcipitatum, qui que ea Templa præferunt ubi divina maximè præcipitanter peraguntur, quos acriter redarguit S. Augustinus: nec minus reprehendendi fe- ^{Serm. 25: de temp.} stini Sacerdotes, cùm alloquantur Deum quomodo non alloquerentur homines, quid namque hi dicent si eā illos præcipitantiā affarentur, & non nisi per Syncopen suos conceptus exprimerent? & licet intelligat Deus etiam linguam volubilem, repugnat tamen ea reverentię ei deferendæ, neque ad illa debita attentio haberi potest quæ tantā præcipitantiā peraguntur & proferuntur, quare etiam vulgò talium Sacra Tayers of Rupters Missen intitulantur:

contra quos videatur Antonii de Molina *Instructione*

Tract. 3: Sacerdotum. Tu autem Virgo devota, quæ sponsa

c. 13, 14.

& 15.

tui præsentiam amas eaque delectaris, ama Sacrum protractius, & desidera quod diutiùs eam fruaris: ægrifert pius Jesus advertens sui tibi tedium obrepere, teque ad ejus anhelare discessum: suspectus est et tuus erga eum amor, cum is, si verus sit, vellet amatum semper apud se retinere, nec eum nisi ægrè dimittat: patet id in procis ubi convenerint nesciunt divortia, quæ de causâ ancillas nupturientes non amant matresfamilias non enim jam nisi perfunditria in illis ministerii cura, toto in Amasium abripiuntur affectu: *Inveni quem diligit anima mea*, dicebat una, *tenui eum, nec dimittam.* *Quibus Christus temeratur?* commentatur in hæc verba D. Ambrosius, non injuriæ nexibus, non restium nodis, sed vinculis charitatis, mentis habenis stringitur & animæ tenetur affectu. De Jonatha scribitur: *anima Jonathæ conglutinata est animæ David*, & dilexit eum Jonatha quasi animam suam, amor enim quasi gluten est quod amantes conjungit, unde nisi difficulter disjunguntur & a se mutuo divelluntur, qualis si & tunc sit, ut esse debet, si verus erit, nonquam tibi tedium obrepatur. Puerulum Jesum delatum in Templum

Luc. 2: 28 Solymæum amplexantem intuere Simeonem: quæ

ægrè dimittit! tædebat vivere sine ejus præsenti

vs. 29. *Nunc dimittis servum tuum Domine secundum vnu-*

bum tuum in pace. Idem ille Jesus sub speciebus en-

charisticis tibi in Ecclesia & Arâ se præsentem fuisse

vs. 26. anhelasti ad ejus præsentiam? ut ille Simeon, quire

sponsum acceperat a Spiritu sancto non visurum se mor-

tem nisi videret Christum Domini, amplexare luc

lum ulnis amoris, brachiis cordis & affectuum, non te tædeat ei diutiū adhærescere, sed grave sit & molestum tam citò privari illo, ut & revera illi est, ubi in festinos fæcetes inciderit, qui eum tantâ celeritate protrudunt.

TER T I A postulat Modestiam, quam multis inculcat S. Ambrosius, *Maxima est*, inquiens, *vir-* L. 3. de *tus tacendi, præsertim in Ecclesia*: quæ taciturnitas *Virg.* in eo consistit; non solùm quòd colloquia non misceas, (*In Oratorio nemo aliquid agat*, inquit S. Au- Epist. gustinus, *nisi ad quod est factum, unde & nomen ac-* 109. *cepit*:) sed & ut tussim & excreatus comprimas. Optarem ego aliquibus familiariorem hanc modestiam, iis inquam, quæ quando ad Consecrationem cymbalo signum datur attentionis, suā tussi & excreatu omnem propè attentionem disturbant etiam alios proritantes. „ Illud exemplum proditur (sunt „ verba S. Ambrosii) Alexandro sacrificante Ma- Lib. 3. de *cedonum* Rege puerulum barbarum, qui ei lumen „ accenderet, excepisse ignem brachio, atque adusto „ corpore mansisse immobilem, nec dolorem pro- „ didisse gemitu, nec tacito poenam indicasse fletu: „ tanta in puer barbano fuit disciplina reverentiæ, ut „ naturam vinceret: atque ille non Deos, qui nulli „ erant, sed Regem timebat, quid enim timeret eos, „ qui, si idem ignis eos contigisset, arsissent? & tu „ in ministerio Dei Virgo gemitus, excreatus, tuf- „ ses, risus abstine. Attendite ad hæc, quæ indispo- „ sitioni vestræ immodestiam vestram imputatis, *debili-* Ibid. *tatem excludat religio, instituat consuetudo naturam, in-* *quit idem, qui & addit: „ Frequens sermo est, cùm* „ plurima ranarum murmura religiosæ auribus ple-

bis obstreperent, Sacerdotem Dei præcepisse, ut conticerent & reverentiam sacræ deferrent orationi, tum subitò circumfusos strepitus quievisse: Silent igitur paludes, homines non filebunt? & irrationalē animal per reverentiam recognoscit, quod per naturam ignorat, hominum tantam esse immodestiam, ut plerique deferre nesciant mentium religioni, quod deferunt aurium voluptati? hæc S. Doctor. Certè si constaret quantoperè Sacerdotem turbent isti motus, non dubito quin plurium major violentia & amplior esset continentia, ne dicam eos etiam honestati repugnare; quæ namque præstolabunda alicujus, ubi eum viderit aduentem, præsertim si majoris se conditionis sit, tussire vel excreare incipiet, & non potiuscum omni modestiâ eum excipiet, eique aderit? idem Virginis idem præscriptum sit omnibus.

QUARTA denique præcipit Reverentiam. D.

Judith.
10: 20.

Judith dicitur quod adducta in præsentiam Holofernis, *cum in faciem ejus intendisset, adoravit eum præsternens se super terram*: non Holofernes est in cuius conspectu compares, non inquam is expugnator & hostis tuus est, sed defensor & salvator tuus, Deus & Dominus tuus: debito igitur honore eum affice, flecte coram eo genua corporis & cordis, id namque vult Pater coelestis, *ut in nomine JESU omni genu flectatur cælestium, terrestrialium, & infernorum*. Omne genu flectendum, neque enim sufficit flectere genua corporis, id est, corpore adesse præsentem, sed & flectenda genua cordis, id est, interiore devotione ei assistendum, impediendaque omnis evagatio mentis, genibus namque flexis non datur facultas

Philipp.
2: 10.

tas divagandi. Tres Magos æmulare, qui, cùm gratiâ videndi Jesum beati essent, procidentes adora- ^{Matth.} verunt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei ^{2: 11.} munera, aurum, thus & myrram. Aperi & tu thesauros cordis tui, offer ei aurum dilectionis, id est, actus aliquos virtutum quos in amorem ejus hodie exercebis, thus fervidæ orationis, ac myrram mortificationis, quam etiam hoc die operi mancipabis. Ut namque ille non venit ad te manibus vacuis, ita neque tu sine munusculis ad eum venire debes: *Filia Babylonis misera, sed Filiæ Tyri in muneribus:* ^{Ps. 136: 8} iterato hoc præscriptum in veteri lege: *Non apparebit ante Dominum vacuus,* ^{Ps. 44: 13.} *sed offeret unusquisque se Deut. 16: cundum quod habuerit, juxta benedictionem Domini 16. & 17. Dei sui, quam dederit ei.* Hic Martham noli æmulari, sed imitare Mariam sedens secus pedes ejus, præscribitur id dum Sacerdos sub Præfatione dicit: *Sursum corda.* Et Minister nomine omnium respondet: *Habemus ad Dominum: ut admonitio sit, juxta Cy- de Orat. priatum, Nihil aliud se quæm Dominum cogitare de- Dominica. bere. Vide itaque quomodo te habeas: En ipse stat Cant. 2: 9. post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.*

P A R S. III.

De Exercitiis sub Missa.

Tria, quæ in Sacerdotio non tam legali quæm Evangelico spectari possunt, brevi hac sententiâ complectitur Apostolus: *Omnis Ponti- Heb. 5: 1. sex ex hominibus assumptus pro hominibus con- stituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona*

& sacrificia pro peccatis. Et quidem primò ejus Excellentiam explanat, quòd scilicet Sacerdotem in medio quodam statu Deum inter & homines constitutens quasi *Semideum* quendam efficiat: *assumptus ex hominibus*, acsi non jam amplius eorum numero accensendus: quod & Christus insinuat, cùm expressionem fidei suæ Incarnationis ab Apostolis elicitorus, primò quid homines, postea quid ipsi de eo

Matt. 16: 13-15. crederent, interrogavit. *Secundò Qualitates*, quas illud ab eo exigit, quarum Una Vocatio divina: *Assumptus*, non contra divini consilii dispositionem

in Sanctuarium Domini ultro intrusus: etenim Ecclesiæ ministerium nec *elatione avidâ* suscipiendum, nec *blandiente desidâ* respuendum docet Augustinus

Epiſt. 8: 1. Altera est ut scientia præpolleat, quisquis erit spiritualis Tabernaculi *Beselēl*: non enim vult Domi-

Osæ 4: 9. nus ut *sicut populus ita sit & Sacerdos*, sed repellit à *Ibid. vñ 6.* Sacerdotio, à quo exulat scientia: *Assumptus* debet

esse *ex hominibus*, iisque doctrinâ superior, quem hoc sacro ministerio honorat Dominus. Ultimum est, ut qui dignitate eminet Vocationis reliquis prælueat exemplo piæ conversationis: *Assumptus ex hominibus: monstruosa siquidem res gradus summus*, in-

L. 2. Con- quit D. Bernardus, & *animus infimus: sedes prima-*

fid. c. 7. & *vita ima.* Sponsi *caput aurum optimum*; quid au-

Cant. 5: 11. tem Sponsi *caput nisi Sacrorum Antistes*, quorum auro puriore & nitidiorem vitam esse oportet, quos aureis virtutibus decet fulgescere, ut sacram in populorum mentibus excitent avaritiam, faciantque Ecclesiam tantâ opulentia sanctè ambitiosam. *Tertiò* denique ejusdem *Officium*, quod est Deum inter & homines sequestrum agere, & offerre dona

& Sa-

& Sacrificia, non amplius vitulos, oves aut boves ut olim sub Fœdere antiquo, sed immaculatum Agnum Christum Jesum, qui & victima & principalis Sacerdos: „Nam etsi nunc Christus non videtur offerre, *in Psal. 38* „(notat D. Ambrosius) tamen ipse offertur in terris, „quando Christi corpus offertur; imò ipse offerre „manifestatur in nobis, cuius sermo sanctificat Sa- „crificium quod offertur. O quām puris & niveis Sacerdotem oportet esse pectoribus, è cuius flatu & verbo mirabili Christus quotidie nascitur, cuius manibus tam frequenter & assidue tractatur, ac Patri cœlesti immolatur & exhibetur, cuius adminiculo divina hæc Victima transit in animos Fidelium! „Vx igitur „Ministris infidelibus, (denuntiat Mellifluus Bur- *Serm: de* „gundio) qui necdum reconciliati reconciliationis *Convers.* „alienæ negotia, quasi homines qui justitiam fece- *ad Clericos* „rint, apprehendunt. Vx filii iræ, qui se ministros „gratiæ profitentur. Vx filii iræ, qui Pacificorū sibi „usurpare gradus & nomina non verētur. Vx filii iræ „qui fideles sese Mediatores pacis, ut peccata populi „comedant, mentiuntur. Vx qui ambulantes in carne „Deo placere nō possunt, & placare velle præsumūt. Sed quid ago? quò delabor? Sacerdotem instruo qui Virginem docere debo: ut igitur in viam è diverticulo redeam, nolo è SS. Literis & PP. Apologiam exspectes contra Heterodoxorum calumnias, quibus Antichristi Præcursori juge hoc *Sacrificium Dan. 8.* impugnant, & Altare, de quo (ex Apostolo) edere *12. §* non habent potestatem, qui Tabernaculo deserviunt, de- *alibi.* moliri allaborant, Mensamque Christi evertere, *Hebr. 13.* quam idem ille Ecclesiarum Magister Dæmoniorum Aris opposuit & Idolothytis: utpote certus scire te *1 Cor. 10.* erro- *20. § 21*

errorem contra veritatem non nisi calumniis aut mendaciis armatum. Neque est mihi animus, non enim Catechistam ago, apparatus explicare, & ritus quibus ex Spiritu Sancti magisterio divina hæc Hostia litatur, cùm & obvii passim Libelli eorum inge-
rant notitiam, nec aliud sint quām Dominicæ Pa-
ssionis ac Vitæ commemorationes. Neque orationum formulas præscribo, cùm & his precarii Codices redundant, & earum ego consuetudinem probem, quæ non in multiloquio oris, sed cum Dominicæ Passionis attentissima contemplatione Sacrificio in-
tersunt, nutrientes ligno sanctæ Crucis ignem divi-
ni amoris, aut pretiosissimo sanguine Agni immola-
ti abluentes animæ fortes, vel clavis piorum affe-
ctuum crucifigentes carnem cum vitiis & concupis-
centiis.

Malach.
1: 11.

supra

Verùm cùm non solus Sacerdos *oblationem* hanc *mundam* sacrificet & offerat, sed & omnes quotquot assistunt Sacrificanti, quorum is solummodo vices agit: Sibi namque est (juxta D. Augustinum) quod quis sit Christianus, quod autem Sacerdos, aliis est: *Ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum,* (inquit Apostolus) tanquam Commissarius seu Deputatus, cuius ore Deum allo-
quuntur, cuius manibus eidem sua deferunt dona, quos proinde monet: *Orate Fratres, ut meum ac vestrum Sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem Omnipotentem:* & pro iisdem orans post Memoriam sibi specialiter commissorum: „Memento etiam, Domine, (inquit) omnium Circumstantium, quo-“
rum tibi fides cognita est & nota devotio: pro qui-“
bus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacri-“
ficium

„sicut laudis pro se suisque omnibus, pro redemp-
„tione animarum suarum, pro spe salutis & incolu-
„mitatis suæ, tibique reddunt vota sua æterno Deo
„vivo ac vero.

Quare quoties ades Sacro piam intentionem for-
mabis, quæ explicet quem in finem salutarem hanc
Hostiam ex parte tua offerri velis: dumque ea jam
offertur, Patrem cœlestem, ut votis tuis annuat, per
dilectissimum suum filium Victimam verè *Medulla- Psal. 65:*
tam humiliter deprecaberas: licet hîc tibi petere quic- ^{15.}
quid desideras sive pro te, sive pro aliis, nec erit in
affensu difficultis, qui non contentus eum immolatum
semel in Ara Crucis, ideo iterum, at modo incruen-
to, quotidie in Sacrificio Missæ exhiberi voluit, quò
doni magnitudo sinum divinæ liberalitatis amplius
dilataret. Subjaces aliquibus infirmitatibus, à quibus
desideras expediri? divinæ gratiæ suppetias impetrat
tibi hoc Sacrificium, quò de Moabitide perfecta effi-
ciaris Israëlites. Affectas virtutem aliquam, cuius
penuriam pateris? suppleat inopiam tuam cœlestis
hæc Victima. Vacillas in proposito tuo? ad eum
confuge cum divinâ hac Hostiâ, qui est & esse debet
Dux Virginitatis tux: qui tibi demonstravit rectam Ierem. 3:
viam, inquit D. Fulgentius, *ipse tibi est deductor ad 4:*
patriam: nec te putas posse deficere, si te ille dignatus fue- ^{Epist. 2.}
rit custodire. Pateris tentationes? iis objice tanquam ^{ad Gal-}
^{lam. c. 21} clypeum divinam hanc Victimam, fit ea præcipuum
tuum asylon, roga cum Psalmographo: *Emitte ma- Ps. 143:*
num tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis mul- 7.
tis, de manu filiorum alienorum. Expugna impugnan- Ps. 34:
tes me: apprehende arma & scutum, & exurge in adjuto- 1-3.
rium mihi: dic animæ meæ, salus tua ego sum. Obtinu-
isti

isti peculiarem aliquam gratiam, Eucharisticum hoc sacrificium offer, nostrâ enim gratitudine provocatur divina liberalitas: est unde tibi gratuleris, quod

2 Reg. 1. non sis de montibus Gelboë, super quos nec ros nec pluvia veniunt divinæ gratiæ & visitationis. Lapsus in aliquid delictum? propitiatoriam hanc Victimam exhibe. Abripuit aliquem è tuis hora fatalis? ei requiem æternam obtineat hæc Hostia salutaris. Verbo, quicquid à divinâ Bonitate desideras impetrare, per hanc oblationem extorque: ideo namque ea quæ præcedunt & subsequuntur consecrationem (in qua propriè sita ratio hujus Sacrificii) à Sacerdote in silentio recitantur, quod sine turbatione cor tuum effundas ante Dominum. Ecce quanta ad profectum tuum subsidia, quantæ illecebræ, quantæ devotionis famæ & esca! desinunt esse panis & vinum, ac trans-eunt in corpus & sanguinem CHRISTI: ut quid cor tuum lapideum, & desidiæ duratum frigore in carneum, & amoris flammâ mollitum non commutas? Mortis formam hic illa induit, cur mundo, peccato ac demum tibi ipsi mori non condiscis? ut quid vitia adhuc vigebunt in te, eorumque cupiditates flagrabit? Cedit ille se tibi in Victimam, cur & tu te totam DEO non immolas? non est, quod contra excipias: & dum hæc fidei oculis quotidie conspicis; mirum revera quod non tota in Deum abripiaris.

**L. 4. de
Imit. c. 8.** „Sicut ego meipsum, (inquit ille idcirco apud Kempæum,) expansis in cruce manibus, & nudo corpore pro peccatis tuis Deo Patri sponte obtuli, ita ut nihil in me remaneret, quin totum in Sacrum divinæ placationis transiret: ita debes & tu temetipsum mihi voluntariè in oblationem puram & san-

„ & sanctam quotidie in Missa cum omnibus viribus
 „ & affectibus tuis , quantò intimius vales , offerre.
 „ Quid magis à te requiro , quām ut te studeas mihi
 „ ex integro resignare ? Quidquid præter te ipsum
 „ das , nihil curo , quia non quero datum tuum , sed
 „ te. Sicut non sufficeret tibi omnibus habitis præter
 „ me: ita nec mihi placere poterit , quidquid dederis ,
 „ te non oblato. Offer te mihi , & da te totum pro
 „ Deo , & erit accepta oblatio. Ecce ego me totum
 „ obtuli Patri pro te , dedi etiam totum corpus me-
 „ um , & sanguinem in cibum , ut totus tuus essem ,
 „ & tu meus permaneres : si autem in te ipso steteris ,
 „ nec sponte te ad voluntatem meam obtuleris , non
 „ est plena oblatio , nec integra erit inter nos unio .

§. VII.

De Virgine Maria Virginum Patrona.

Cum jam eductus esset Israël è servitute Ægyptiacâ , & in mari rubro cum suis submersus Pharaon , sumpsit Maria Prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua , egressæque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis & choris , quibus præcinebat dicens : cantemus Domino , &c. Hoc tympano D. Gregorius Nyssenus adumbratam intelligit Virginitatem : De Virginit. c. 19. Nam tympanum omni aquæ humore purgatum , (inquit,) aridumque , magnum sonum emittit ; ita Virginitas , cùm nullum hujus vitæ humorem in se colligat , clara & illustris existit : Si itaque mortuum quidem corpus illud tympanum fuit , quod manibus Maria tractabat , corporisque affectuum

inten-

interitus quidem Virginitas est, fortasse signum, „
hoc non valde remotum est Prophetrium hanc, „
Virginem esse ... & , Virginum cœtui præfuisse.

*Exhortat.
ad Virg.*

Eandem significationem supponens D. Ambrosius,
Mortificate(inquit) membra vestra, ut Tympani,
modo nulla in iis lascivia carnis exæstuet, omnif-
que flagrantie corporalis sensus intereat: nesciat, in „
iis nisi in mortuis corporis voluptatibus solus Spi- „
ritus resultare : calcate mundi hujus profundum, „
& pertransite , ut ille sicut equus adhinniens in li- „
bidinem nullum locum inveniat in vobis: & qui- „
cunque voluerit persequens comprehendere vos, „
demergatur. Addo ego , quod & insinuat idem, „
Antistes, per hanc Mariam Legislatoris & Sacerdo- „
tis Israëlitarum fororem, figuratam illam , quæ divi- „
ni nostri Magistri & summi Sacerdotis extitit Mater: „
& ut illa Virginibus Israëliticis ductricem se præbuit,
ita & hanc , post Christum Virginum omnium, quæ
seculi jugum excussere, & ad vitæ perfectionem pro-
perant, ducem ac Patronam statuo, cuius non modò
illibatam castitatem , sed & virtutum imitentur ex-
empla: quod præmittendum rati sumus , antequam
de obsequiis tractemus, quæ à Virgine huic sacratissi-
mæ Virginis deferenda sunt.

P R I M Ó itaque eam agnoscant Virgines omnes
Status sui alteram post Christum Initiatricem, & ut ta-
lem venerentur: quem honorem t m hisce quām
illi inviderunt diversi Hæretici : Ebionitæ scil. telle-

*L. 6. Con-
stit. c. 6.* D. Clemente. *Cerinthus & Carpocrates* ex S. Irenæo:
*L. 1. con-
tra hæret.* quibus annumerandus *Helvidius* ex D. Hieronymo
c. 24. & contra illum, qui licet agnoscat eam virginem in par-
tu Salvatoris , qualem eam negarunt præcitatii Hæ-
retici

retici Christum ex semine Joseph conceptum pro-
pugnantes, voluit tamen post eum alios filios ex Jo-
seph suscepisse, quos fratres Domini vocet scriptura,
quæ & hæresis fuit *Antidicomarianitarum* ex S. Au-
gustino. At contra horum calumnias utrisque ^{c. 84.} *de hæres.*
eam prærogativam asseruere Patres lucidissimæ Scrip-
turæ innixi, in qua prædicitur Virginis partus, ut ta-
lis : *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabi- 1sa. 7:*
tur nomen ejus Emmanuel. Et modus concipiendi : ^{c. 14.}
Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi Luc. 1:
obumbrabit tibi : Cùm illa Angelo, conceptus & par- 35.
tus nuntio, replicasset : *Quomodo fiet istud, quoniam vers. 34.*
virum non cognosco ? quod profectò non diceret, notat S.
Augustinus, *nisi Deo Virginem se ante vovisset.* „Sed *De Virgi-*
„quia hoc (addit idem Doctor, ne quampiam offen- ^{c. 4.} *nit. c. 4.*
„dat, quod desponsata fuerit Joseph) Israëlitarum
„mores adhuc recusabant, desponsata est viro justo,
„non violenter ablature, sed potius contra violen-
„tos custodituro, quod ista jam voverat : quam-
„quam etiam, si hoc solùm dixisset : *Quomodo fiet*
„*istud ? nec addidisset : quoniam Virum non cognosco :*
„*non quæsiisset utique promissum sibi filium, quo-*
„*modo fœmina paritura esset, si concubitura nupsif-*
„*set. Hipponensi jungo Præfulem Nyssenum :*
„*Audi pudicam (inquit) Virginis vocem : Quomo-* ^{Orat. in}
„*do erit mihi istud, quoniam virum non cognosco ? An-* ^{Natalem}
„*gelus partum nuntiat, at illa virginitati inhæret, &*
„*integritatem angelicæ demonstrationi anteponen-*
„*dam judicat, nec Angelo fidem non habet, nec à*
„*proposito recedit suo : interdixi, inquit, mihi*
„*consuetudine viri. Si liberorum causâ ducta fuiſ-*
„*set à Joseph, quomodo paritram Angelo prænun-*
„*tian-*

tanti se rem novam & alienam audire præ se tulis-
set, cùm ipsa quoque sese obstrinxisset naturæ legi-
bus ut aliquando mater esset? verùm quia carnem
Deo consecratam tanquam sanctum aliquod obla-
tum munus oportebat intactam integrumque præ-
stare, idcirco licet, inquit, Angelus sis, licet e-
cœlo venias, licet id quod ostenditur naturam su-
peret humanam, tamen me virum cognoscere ne-
fas est, quomodo sine viro mater ero? Joseph enim
Sponsum novi, sed virum non cognosco? quid ad
hæc auspex Gabriel? quem thalamum statuit pu-
ro impollutoque connubio? *Spiritus Sanctus*, in-
quit, *superveniet in te*, & *virtus Altissimi obum-
brabit tibi*. Ideoque colligit inde Ven. Beda eam pri-
mam Virginitati se mancipasse, interque omnes Vir-
gines ei *Principatum* ascribit D. Bernardus, & S. Au-
gustinus *regnum Virginitatis*, qui & eandem *Præla-
tam* dicit *cunctis Virginum catervis*, quam & *Virgi-
nitatis Magistrum* appellat D. Ambrosius in In-
stitutione Virginis, cùm eam jam ante ejusdem An-
tesignanam vocitasset. *Egregia Maria!* quæ signum
sacræ Virginitatis extulit, & intemeratæ integritati
pium Christo vexillum levavit. Ubi & in Oratione
fusâ pro Virgine consecratâ, quæ finit illum Tracta-
tum, rogit inter alia: *Agnis tuis admixta sine offen-
sione versetur, comes Virginum, pedissequa Mariarum*
c. 17. *Tu virgineos choros, eam alloquitur S. Augustinus,*
de Sanctis. *ab incentiæ carnis illecebris alienos, per lilia rosasq[ue]*
vernantes ad fontem perennis vitæ potandos invitatis
Tu Virginitatis feracissima Planta, (inquit Joannes
de Nativ. Damascenus) *per te enim Virginitatis pulchritudo la-
tissimè sese diffudit.*

Est itaque Dei genitrix Virgo perpetua : est & inter Virgines Primas & Antesignanas : glorientur Discalceatae D. Theresiae institutrice, Brigittinae D. Brigittae multis revelationibus illustri, Clarissae D. Clarae, & aliæ aliis: vestra autem gloria est, quod matrem habeatis Virginem Deiparam : unde & frequentior in fœminis quam in viris, ut observat D. Hieronymus, Virginitatis cultura. *Inveniebatur*, ^{Epist. 22.} *ut diximus, in viris tantum hoc continentiae bonum, &* ^{c. 9.} *in doloribus jugiter Eva parturiebat: postquam vero* Virgo concepit in utero, & peperit nobis puerum... *soluta maledictio est, mors per Eam, vita per Mariam*, ideoque & ditius Virginitatis donum fluxit in fœminas, quia cœpit à fœmina. Sed quæ gloriantur hac Matrona, quod SECUNDUM est, virtutes ejus æmulentur necesse est. *Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite*, ^{Joan. 8.} *Judæis se Abrahæ semen jactantibus dicebat olim Dominus. Attendite ad pe-* ^{39.} *tram, iisdem inculcabat Isaias, unde excisi estis: &* ^{c. 51. vers.} *ad cavernam loci, de qua præcisi estis: attendite ad* ^{1. & 2.} *Abraham patrem vestrum, & ad Sarah quæ peperit vos.* Idem sibi dictum Virgines agnoscant, & ut agnoscant urgent Sancti Patres Virginum Nutricii:
 „Sit vobis tanquam in imagine, (præscribit D. Am- ^{L. 2. de}
 „brofius) descripta virginitas vitaque Beatæ Mariæ, ^{Virg.}
 „in qua velut in speculo refulget species castitatis &
 „forma virtutis: hinc sumatis licet exempla viven-
 „di, ubi tanquam in exemplari magisteria expressa
 „probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid te-
 „nere debeatis, ostendunt.... Hæc est imago Vir-
 „ginitatis: talis enim fuit Maria, ut ejus unius vita
 „omnium disciplina sit..., & ut ipsa corporis spe-
 L cies

cies simulachrum fuerit mentis, figura probitatis. Hæc Doctor Mediolanensis, qui & ibidem longum ejusdem virtutum catalogum subtexuit, quem fru-
stra repeteremus, cùm includat omnes, ut enim

Serm. 1. de ait D. Augustinus: „Quid justitiae, quid sanctitatis

Assumpt. Virgo non habuit? quo hæc indigere potuit, quæ efficacis ad omnia gratiæ plenitudinem accepit? aut, quis potuit in ejus animâ vel corpore locus esse vi-

tiorum, quando Sancti Sanctorum templum est, effectum? quod D. Ambrosius idem hoc requi-

Serm. in

Natali

D. Agne-

tis.

rit Antistes Taurinensis D. Maximus: „Sequan- tur sancta conjugia Patriarcharum conjuges in re- ligione positæ ac divinis literis informatæ: Sa- ram, Rebeccam, Rachaëlem, Annam, Susan- nam, Sephoram imitentur uxores: Christi verò, Virgines solam Virginem, Matrem luminis, subsequantur. Cujus *Pedissequam* ibidem intitulat, D. Agnetem. Et illam Ecclesia *Virginum Reginam* & *Virginem Virginum*.

Agnoscite itaque filiæ meæ parentelam vestram, honorate vestram & Sponsi vestri Matrem, sed & ca- vete ne ab ejus gestis vita vestra degeneret aut defle-
ctat: „Dilectissimæ amate quam colitis, & colite, quam amatis: quia tunc verè eam colitis, si imita- ri velitis de toto corde, quam laudatis.. & quæ cunque Virgo sibi ab eâ optat præmium, & implo- rat auxilium, debet imitari exemplum, ait Salvia- nus in Sermone de Assumptione B. M. ad Paulam & Eustochium D. Hieronymo perperam ascripto. Et mellifluus Bernardus: *Ut impetres ejus orationis suf- fragium, ne deseras imitationis exemplum.*

§. VIII

§. VIII.

De Horis B. M. V.

Inter cultus *Virginum Reginæ*, à Virginibus delatis primas obtinet Officium sive Horæ B. V. nostratum linguâ **de Getijden van onse lieve vrouw** / sic dictæ, quod certis temporibus per diem recitari consueverint: eas (ut Autor est Baro- *Ad an-*
nius) primus præscripsit Gamagensis Cœnobii Mo- *1056.*
 nachis *D. Petrus Damiani*: & pro auxilio in Terra sancta contra Saracenos A. 1095. in Concilio Claramontano *Urbanus Papa II.* Clericis omnibus: atque exinde in omnes promiscuè Fideles derivatæ sunt, inter quos, ut Horæ Canonice Sacerdotibus, sic illæ Virginibus omnibus (quibus otium & literarum notitia) quodammodo propriæ sunt, mutata in eum usum antiquâ consuetudine: jam enim olim Virginum Magistri quædam eis Exercitia præfixerant, quibus statim quotidie temporibus vacarent, ea habes apud Athanasium, & apud Hieronymum *L. de Vir-*
 ad Lœtam nobilem Romanam: hæc filiam pepere- *g: nit.*
 rat, cui à nomine Aviæ Paula nomen, eamque Deo *Epistola* *7.*
 devoverat: ut autem voto matris aliquando responderet voluntas filiæ instructionem petiit à *D. Hieronymo*, quam is hac Epistola accuratam & prolixam suppeditat, inquiens inter alia: „Affuescat ex-
 „emplo ad orationes & Psalmos nocte consurgere,
 „manè hymnos canere, tertiâ, sextâ, nonâ horâ stare
 „in acie quasi bellatricem Christi, accensaque lu-
 „cernâ reddere sacrificium vespertinum. Quod &
 L 2 alibi

*Epiſt. ad
deme-
triad.* alibi idem ille Virginum Doctor inculcat : „Præ-
ter Psalmorum & Orationis ordinem , quod tibi „
horā tertiā, sextā, nonā, ad vesperum, mediā nocte „
& manē semper est exercendum , statue quot horis „
sanctam scripturam ediscere debeas , &c. In quo- „
rum locum iisdem horis accommodum successit Of- „
ficiū D. V. in se complexum Psalmos , hymnos &
orationes. Ratio autem , cur hæc diei tempora lau-
dibus divinis & precibus potius quam alia, pia Anti-
quitas deputarit , ut plures alias omittam, hæc est,
quod ea præcipua redēptionis nostræ opera Chri-
ſtique beneficia insignierint: nocte namque natus est,
Luc. 2:1. Salvator noster, cui respondent *Matutinæ & Laudes*:
Act. 2:15. circa ortum solis resurrexit à mortuis , cui *Prima*:
Mat. 27. circa tertiam misit Spiritum Sanctum , cui *Tertia*:
46. circa sextam ascendit in Cœlum cui *Sexta*: circa no-
nam in Cruce tradidit Spiritum , cui *Nona*: circa un-
Ibid. 26. decimam, id est , Vespere corpus suum & sanguinem
20. in cœna in Sacramentum tradidit , cui respondent
Ibid. 27. *Vesperæ*: circa duodecimam quæ hora est *Completorii*,
57. sepultus est. Atque ea de causa , quod hæc beneficia
grato animo recoleret , ea diei tempora sacrata ha-
buit antiqua pietas, quoque fructum eorumdem di-
væ Virginis suffragio in se Virgo derivet, ei à suis di-
rectoribus præscriptæ *Horæ de Domina*: non enim
patrocinium suum iis subtrahet , quæ eam hoc Offi-
cio præhonorant : experti sunt illud Carthusiani in
Ordinis sui infantia, namque (ex *Vita S. Brunonis*)
dum obloquiis & pusillanimitate victi de loci & af-
sumpti rigoris dimissione deliberarant , apparens eis
D. Petrus perpetuum addixit D. Virginis patroci-
nium , si in ejus honorem quotidie legerent preces
eius

ejus horarias: consilium acceptarunt, ejusque emolumenta usque hodie grati agnoscunt. „Cum auctore Petro Damiani, jam ferme per triennium in Monasterio Gamigense servatum esset (scribit Spondanus) ut cum solutis Horis Canonicas quotidianas beatissimae Virginis Officium diceretur, ac Goto quidam inter eos reprobæ vitae Monachus de novo isto præter Regulas S. Benedicti superposito, to onere conquestus reliquos omnes illud deponebat, nere persuasisset: mox adversus præfatum Monasterium tot undique hostium deprædationes atque prædonum rapinæ, incendia, cædesque divinitus excitatae sunt, ut nec autoritas imperialis à Monachis implorata his malis curandis sufficerit. Itaque causâ tandem calamitatum suarum eod. Petrus Damiani monente cognitâ, statim ac de culpa pœnitentiam peregerunt, & solitas beatissimæ Virginis laudes celebrare cœperunt, iidem ab omnibus penitus ejusmodi malis liberi sunt redditi. Narrat hæc, qui ea ob oculos habuit idem Petrus Damiani in Epistola ad fratres Eremi.

Sed ab Officio ad ejusdem recitationem progrediamur, quæ ut fructuosa sit,

PRIMÙM sepositis omnibus aliis occupationibus & cogitationibus mentem tuam elevabis ad Deum juxta monitum Scripturæ: *ante orationem præpara Eccl. 18: animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat 23. Deum.* Hanc autem præparationem promovebit ea cogitatio, quâ consideres quantâ Deum reverentia & fervore laudent & adorent in Cœlo Angeli omnes & Beati: illi pro acceptis beneficiis & gloria grati, tu pro iisdem impetrandi adhuc supplex:

plex: cui etiam serviet votum, quo ea attentione & devotione illud à te perfici efflagites, quam habitura est illa quæ persolverit illud quām perfectissimè: cum Psalmographo suspirans: devotione sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis
Psal. 62.6 laudabit os meum. Dignior enim (quæ est censura S. Epist. 121 Augustini) sequitur effectus, quem ferventior prædit effectus. Vel quā ipsem Christus Dominus Patri suo cœlesti laudes in terris dixerit: *Noli esse quasi homo qui tentat Deum*, quod facies, si librum in manus sine ulla prævia mentis elevatione arripueris.

SECUNDÒ piam intentionem, quæ tuam contineat & explicet petitionem, formabis: non enim sufficit, rogare Deum, nisi & eidem insinuetur, quid ab eo velis; quod ni fiat, quasi tentas Deum: ut certè tentaret ille hominem, qui hunc multis precibus fatigans, rogatus quid sibi vellet, id se nescire reponeret. Die itaque Dominico per suffragium sacratissimæ Virginis tibi & fidelibus omnibus à peccatis ferias animæque veram resurrectionem, felicem ex hoc mundo egressum Sanctorumque omnium beatam societatem intenderes. Feriâ Secundâ Convirginibus, Amicis & omnibus in tua Parœcia defunctis requiem æternam desiderabis. Feriâ Tertiâ gratiam Spiritus Sancti, qui charitas est, tibi & omnibus collegis tuis implorabis. Feriâ Quartâ Virtutes hujus patriæ Sanctorum affectabis sive divina auxilia ad eos imitandos: vel Hæreticorum ad fidem avitam redditum: aut etiam Missionariis omnibus, præcipue autem tuos superiori, Spiritum verè Apostolicum, quo illi suis & hic tibi sollicitus sit Præses & Rector, tibi autem & subditis omnibus animum docilem postulabis.

labis. Feriâ *Quintâ*, quæ legis ante Communionem, serviant tibi ad eam dignè disponendam: quæ verò eam subsequuntur, alloquia sint & colloquia cum excepto in anima tua hospite. Feriâ *Sextâ*, Christi passionis merita tibi, collegis tuis, & quotquot sunt de tua Communitate desiderabis. Sabbatho denique patrocinium Deiparæ Virginis sollicitabis pro ea vel iis virtutibus acquirendis, cuius vel quarum te maximè indigam agnoscis, quod & aliis diebus fieri poterit, non enim allegatis hisce Exercitiis alligatam Virginem volo.

T E R T I Ò quæ legis, cum summa attentione recitabis, ne & te tangat illa Domini querela: *Appro-* *Isai. 29:*
pinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, 13.
cor autem ejus longe est à me. & benè longe est à me: non
enim accedimus ad Deum corpore sed Spiritu, nec solâ
*linguâ oramus sed corde: Nam Spiritus est Deus, & eos, *Ioan. 4:**
qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare, 24.
hoc est, vocibus à corde non dissonis. Nam si orem lin- *s. Aug.*
*gua, Spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. *Epist. 81.**
Quid ergo est? orabo Spiritu orabo & mente, psallam
*Spiritu psallam & mente. Habet Apostolus: linguæ *1 Cor. 14:**
namque idioma non intelligit Deus, nisi cordis at- *14. & 15.*
tentio adsit tanquam interpres.

Q U A R T Ò, cum devotione leges, quæ psalmi habent, sive ut loquitur S. Augustinus, *hoc versetur Epist. 109* *in corde, quod profertur in voce: non enim more ora-*
torio recitandi sunt, sed ut orationes & cum affecti-
bus, quos verba insinuant: „Si orat psalmus, orate;
„& si gemit, gemite: & si gratulatur, gaudete: &
„si sperat, sperate: & si timet, timete: omnia enim
„quæ hīc conscripta sunt, speculum nostrum sunt,

Conc. 3. in urget idem Augustinus. Qualem se in iis exhibuit
 Ps. 30. Thomas deKempis: dum psalleret, ait ejus Diaphorus,
 Roswei- vultu semper in cœlum sublatu sacro entusiasmo af-
 dus in Vi- flatus, dulcedine nimirum psalmorum incredibili cap-
 ta. tus, & extra se raptus advertebatur, &c. Qualem &
 Ps. 36: 4. tu te exhibeas necesse est, si ex iis fructum speres: De-
 lectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui, non
 solius oris: In rebus divinis, testis est D. Athanasius,
 De pass. non verbis sed factis opus est: nec pronuntiatio lingua
 & Cruce sed animi affectus prodest.
 Domini.

Q U I N T O denique, ea verba vel ille versus, qui
 tuum maximè commovit affectum, hæreat de die
 & versetur saepius in tua memoria, sit instar odoriferi
 floris quem ex Psalmorum horto decerptum asser-
 ves penes te, cujusque te odore frequenter recrees.
 Suspirium fuit? Saepius illud ingemina. Votum
 fuit? iteratò illud itera. Ex Meditatione enim (ut
 dictum supra) & Horis ac Libro spirituali Orationes
 Ps. 34: 28. Jaculatoriae (de quibus infra) sunt eliciendæ: Lin-
 gua mea meditabitur justitiam tuam, tota die laudem
 Ps. 118. tuam. Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die
 97. Meditatio mea est, inquietabat Psalmographus. In-
 In Vita flammatorum verborum apparatus habe, Fremio-
 pag. 270. ræ suæ præscribit B. Salesius, quæ ad tempus anima-
 tuæ frænum sint.

§. IX.

De Rosario.

E A hæresis natura est, ut semper ad extrema di-
 vergat: Unde, ut olim *divæ Virgini sacrificia &*
hono-

honores divinos impendebant *Collyridiani* circa annum 395. exorti teste Prateolo, eam ultra *decorum* ^{In Flens-} glorificantes ex S. Epiphanio: sic illam moderni ^{choHære-} vatores omni omnino cultu spoliant: Ecclesia au- ^{sum L. 3.} _{n. 25.} tem *Catholica*, in qua sola veritatis sedes, damnans ^{L. 2. con-} illoruin ^{tra Hære-} idolatriam & horum inhumanitatem ei ^{ses Tom.} varios decrevit, & à fidelibus oblatos approbat, quos ^{2. Hære.} inter frequentatus maximè recitatio *Rosarii*, de quo 89. nunc tractandum.

Vocant *Rosarium* seu sertum *Rosarum*, quòd, ut Rosa odore & colore inter flores reliquos obtinet principatum, sic & inter orationes omnes eæ sibi principem locum vendicent, quibus illud quasi contextitur: habet namque *Symbolum Apostolorum*, quod est fidei nostræ protestatio: habet *Orationem dominicam*, cuius ipsem Salvator noster auctor & doctor: habet denique *Salutationem Angelicam*, cui ^{Matth. 6. c.} post Elizabethæ de hac Virgine elogium & suas pre- ^{Luc. 1:28.} ces Ecclesia adjunxit. Errat quisquis hisce orationes ^{Ibid. vers.} alias aut præfert aut comparat, cùm in iis omnium ^{42.} medulla sit: cuius quoad *Orationem Dominicam* testis S. Augustinus: „Quamlibet alia verba dica- ^{Epist. 121.} „mus, quæ affectus orantis vel præcedendo format ^{ad Pro-} „ut clareat, vel consequendo attendit ut crescat, ni- ^{bam.} „hil aliud dicimus, quàm quod in ista *Dominica* „*Oratione positum est*, si rectè & congruenter ora- „mus: quisquis autem id dicit, quod ad istam *Evan-* „*gelicam* precem pertinere non possit, etiamsi non „illicitè orat, carnaliter orat: quod nescio quèm- „admodum non dicatur illicitè, quandoquidem „spiritu renatos non nisi spiritualiter decet orare. „Et si per omnia precationum sanctorum verba dis-

curras, quantum existimo, nihil invenies quod non ista Dominica contineat & concludat Oratio.

Quæ & causa, cùm olim ante inventam artem Typographicam libri cariores, (utpote omnes calamō desribendi) ac proinde literarum notitia rario, cur excogitatum *Rosarium*, in quo veluti in Enchiridio omnes aliæ preces continerentur: cuius Autorem

L. 5. de In- vent. re- rum c. 9. statuit Polydorus Virgilius ac diversi alii Petrum Eremitam, cùm de bello sacro indicendo cum Urbano Papa II. egisset, & Christianos omnes ad illud suscipiendum & promovendum vehementer exhortaretur: quod deinde *D. Dominicus* propagavit

Vide Cho- quetum de SS. Bel- gii Ord. Prædicat. *B. Alanus de Rupe* in Swollano Prædicatorum Conventu vitâ functus & humatus restauravit, & mo- do *Dominicani* plurimis scriptis illustrant & Fidelibus omnibus commendant. Quod & ego tibi Vir-

go Deo sacra, & magnæ illius Virginis filia, familiare imò pensum quotidianum volo, ut certe est & esse debet omnibus hujus Virginis cultoribus: illud, dum adolescens literis operam daret Parisiis, cuius & strictissimus executor, emisso perpetuæ continentiae voto singulis vitæ suæ diebus se recitaturum

in Vita ejus p. 12. promisit *B. Franciscus Salesius*: idem propositum si usque huc non conceperis, concipias modò, & eadem

cum illo constantiâ serves: cole familiaritatem cum Sponsi tui matre imò & tua: dignare illam eo allocuio, quo eam per Angelum dignata est sanctissima Trias: filiali affectu tuas ei necessitates commendas: quod dum dico formulam, quam sequaris, insinua observatam à nemine & à te multo cum fructu observandam, ut nempe quoties Angelicam salutationem recitas, toties eidem post hæc verba: *Benedictus frus-*

itus ventris tui *Jesus*, tuam intersetas petitionem,
 est namque & h̄ic tibi pr̄formanda pia intentio, quæ
 quotidie eadem esse potest cum ea, quam præcedenti
 §. ad *Horas* præscripsimus, ut scilicet *Potentis* hujus
Virginis patrocinii die Dominica petas felicem ex
 hac vita egressum & perpetuum Beatorum omnium
 consortium, dices proinde, quoties repetes illud:
Et benedictus fructus ventris tui Jesus, qui mihi bea-
 tam mortem, felicem æternitatem Sanctorumque so-
 cietatem donare dignetur: quo etiam intuitu expri-
 mes affectu peculiari illa verba: *Ora pro nobis pecca-
 toribus, nunc & in hora mortis nostræ.* Feriâ secun-
 dâ: ut à sanctissima Trinitate, ad cujus imaginem &
 similitudinem formata es, auxilium obtineas, quò eam
 à vitiorum fôrdibus, quibus in te obsita est, expur-
 ges, quale erat votum Davidis: *Cor mundum crea in
 me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.* ^{Pf. 50:} _{12,}
Cor mundum, quod vitiorum fôrdes ex anima exter-
 gat, quodque in ea affectet virtutis splendorem ac
 divinæ perfectionis imitationem: ex eo namque præ-
 ter alia resplendet in animâ divina imago & similitu-
 do, si illa, ut Deus vitiis non subjacet, omnem-
 que in se includit perfectionem, à suis se expedire &
 virtutibus instruere allaboret. Neq; instantanea est
 hæc renovatio, sed operam requirit & moram: ut
 enim observat S. Augustinus: „Renovatio non ^{L. 14. de}
 „momento uno fit ipsius conversionis, sicut mo- _{Trinit-}
 „mento uno fit illa in baptismo renovatio remissione ^{c. 17.}
 „omnium peccatorum, neque enim vel unum quan-
 „tulumcunque remanet quod non remittatur: sed
 „quemadmodum aliud est carere febribus, aliud ab
 „infirmitate quæ febribus facta est revalescere, item-
 que

que aliud est infixum telum de corpore demere, aliud vulnus quod eo factum est secundâ curatione sanare: ita prima curatio est causam removere languoris, quod fit pér omnium indulgentiam peccatorum, secunda ipsum sanare languorem, quod fit paulatim proficiendo in renovatione hujus Imaginis. Quare dices: *Et benedictus fructus ventris tui Jesus*, qui cum Patre & Spiritu Sancto mihi animum & vires, quibus divinam in me imaginem a similitudinem expoliam, concedere dignetur. Vel ut amicis, benefactoribus, aut quibusvis defunctis requiem æternam obtineas: quo fine hac clausula uteris: *Benedictus fructus ventris tui Jesus*, qui huic, aut illi (pro quo rogas) vel omnibus fidelibus defunctis requiem æternam largiri dignetur.

Feriâ tertiâ: ut expulso omni malo spiritu in te perpetuus sit inquilinus Spiritus Sanctus, qui te debeat & regat: felices revera animæ, quæ tali incola-

Ps. 50:13. gaudent! *Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me*, orabat proinde David. Et gaudent illo Virgines omnes, quotquot suæ non defunt vocationi, magno

L. de Vir- Athanasio teste, dum exclamat: *O Virginitas tem-*
plum Dei, & domicilium Spiritus Sancti! Notandum hîc, dum Dei Templum intitulat Virginitatem, non modò excellentiam ejus insinuasse sanctum Antonistitem, sed & ejusdem officium: quid in templo requiratur norunt omnes, ibi fundendæ orationes, ibi audiendum Verbum Dei, ibi silentium, ibi reverentia, & id genus alia præscribuntur: idem in corde Virginis vult agi S. Doctor, ut scilicet per orationes & aspirationes animæ suæ Sponsum alloquatur, ad ejusdem inspirationes attendat, vanarum cogita-

gitationum strepitum cohibeat, nec quicquam molliatur quod oculos ejus offendat: quod si præstet, jam eam vocat domicilium Spiritus Sancti: *o Virginitas templum Dei, & domicilium Spiritus Sancti!* quare dices singulis vicibus hac vel simili formulâ: *Benedictus fructus ventris tui Jesus*, qui mihi Spiritum sanctum dare dignet. Vel, ut semper muniaris Angelorum custodia, (quos Virginalis castitatis *Paranymphos & Custodes* inscribit S. Basilius) eorum- *L. de Vir-*
que vitam valeas æmulari: hac namque de causa *Vir-*
ginitat. *gines Angelis adumbratas subinde diximus.* „Vir-
 „go (inquit D. Chrysostomus) ad majora fese ac- *L. 3. de*
 „cinxit certamina (quam scil. Vidua) utpote quæ *Sacerdo-*
 „cœlestis illius philosophiæ æmulatrix profitetur se *tio.*
 „Angelicam vitam in terris referre, cui item propo-
 „situm est illa eadem præstare, quæ cœlestes illæ at-
 „que incorporeæ Virtutes præstant. Unde idem ille
 Virginem alloquens: *Si cum Angelis conversationem* *Hom. 22.*
non cupis, inquiebat, *saltem cum Diabolo non conver-*
sare. Terribilia certè verba, quæ meritò ad Angelicæ vitæ studium Virginem excitent & ad hasce preces: *Benedictus fructus ventris tui Jesus*, qui me Angelorum tutelâ munire, eorumque vitæ piam in me æmulationem excitare dignet. Feriâ quartâ, ut ius juxta vocationis tuæ exigentiam virtutibus te exornes, quibus splenduere olim quotquot ex hisce nostris Regionibus Cœlum modò incolas habet: ut in te vigeat unius custodia continentia, alterius profunda humilitas, mansuetudo, obedientia, resignatio animi, devotio, &c. Vult enim Magnus Basilius, *L. de vera*
ut, quæ non adumbratum & inane Virginis nomen *Virginit.*
geret, sit Castitatis imago, imò & ipsius virtutis effi-
gies.

gies. Quare petes: *Benedictus fructus ventris tui Iesu*, qui Sanctorum nostrorum virtutibus animam meam exornare dignetur. Feriâ quintâ, ut (sillud Communioni præmittas) in te gratiarum suarum dicitas largâ manu effundat, dicendo: *Benedictus fructus ventris tui Iesu*, qui suarum gratiarum dicitas in me profundere dignetur. Sin autem eam sublequatur, eadem formulâ illud ei exponere poteris, cuius te indigam & cupidam sentis. Improbo tamen ut immediatè ante vel statim post sacram Communionem, imò & aliis diebus sub Sacro à Consecratione seu potius Præfatione usque ad Communionem illud recites, cùm congruum sit ut preces tuæ Sacerdotis precibus socientur, iisque tum agas cum illo quem ibi præsentem habes. Feriâ sextâ: quò in te derives merita passionis Christi, dicendo: *Benedictus fructus ventris tui Iesu*, qui me divinæ redemptionis suæ participem facere dignetur. Quæ participatio in eo sita est, ut peccatis mortua vivas justitiae. Sabbatho denique ut per eam, quæ *Salve Infirmorum* dicitur, assequaris in omnibus anima tuæ necessitatibus atque infirmitatibus divinum subfidium, quem in finem dices: *Benedictus &c. Iesu*, qui meis necessitatibus succurrere & infirmitates sanare dignetur. Verbo, poteris simili forma quicquid à Deo vel pro te vel pro aliis obtinenteris, efflagitare: nec inutile erit si & *monstra* tui *Patroni*, vel illius è Sanctis, cuius eo die Festum agitur, in eodem memineris, cui locum dabis immediatè post illa Verba: *Santa Maria mater Dei*, ubi subnectes: *cum B. Bonifacio & Sociis* (si is fuerit) *ora pro nobis*, &c.

Ethæc sunt quæ nobis de Rosario annotanda occurerunt: quæ plura velit Dominicanorum Libellos passim obvios consulat, & ex iis *Vincentii Hensbergh geestelijcke Roselaer van Maria/ & de Ponte p. 5. Med. 38.* ubi de eo multis agit.

Quæcunque autem illud eâ formulâ recitaverit, quæque acceptæ gratiæ collaborarit, nam ut habet S. Ambrosius: *id, quod oras, mores tui loquantur, fides Exhortæ, adjuvet, opera commendent: ea certè gratum Virgi-* ad Virgini-
nem. *cultum exhibuerit ejusq; patrocinium sibi meritò polliceatur, quod incassum sperat, cui nulla aut exigua profectus cura, circumdabunt enim eam flores Rosarum & Lilia Convallium, canit Ecclesia in ejus Assumptionis solemnitiis, cuius vox: In plenitudine Sanctorum detentio mea.*

§. X.

De Opere Manuario.

Non est Virginum omnium citra ullam aliam occupationem Exercitiis spiritualibus solummodo vacare: Neque licet omnibus esse Marias, at plurimæ in Ordinem *Marthæ* rediguntur, & ad Ministeria, ad Mercimonia, ad Opificia compelluntur: quibus autem hæc fors obtigit, non est quod doleant vices suas, siquidem compatiuntur se mutuo labores spirituales & corporales: imò hoc quibusdam sui temporis Monachis cum à Majorum suorum moribus degeneres illis sine his vacare vellent, (iis namque semper proprium fuit psallere, &, ne quemquam gravarent, laborare) integro Tractatu *de Ope-* Tom. 3. *re*

re Monachorum intitulato præscribit D. Augustinus: nec suæ Societati in utraque Germania ante exortas nuper hæreses olim florentissimæ, quemquam

Gabriel inferebant *Fratres*, cui non propositum *labores manum suarum manducare, & in sudore vultus sui, non*
Biel in *alieno, sed suo pane vesci*. Verum quid nobis cum
Tratt. M. illis Monachis, qui modò eos æmulati, quos culpat
S. de Vita *Ps. 127:2* Hypponensis Præsul, & labores exosi, omnes petunt,
Fratrum. *Gen. 3:19* omnes exigunt aut sumptus lucrosæ egestatis aut simu-
S. Aug. de latæ pretium sanctitatis. Hæc fortè offensiva sunt,
Operem Mo- sed nec à nobis attingenda, nisi nostris Virginibus
nacho. *rum.* laborantibus, ne cum Apostolo cuiquam gravam-
1 Thess. 2:9. ni sint, præferret P. Cæsarius Moniales pauperes,
& alibi *sæpius.* quas hic, etiam ex Lotharingia, & aliunde ex viciniis
Virginis Provinciis quotidie ferè sentimus onerosas, & cum
speciosissi- tam manifesto Castitatis earum periculo sæpius inge-
mæc. 11. muimus mendicas. Aliæ certè sanctimoniales Bo-
L. 1. de nonienses, quarum Encomiasten agit S. Ambrosius,
Virgin. *Nunc, inquiens, canticis spiritualibus personant, nunc*
viectum operibus exercent, liberalitatis quoque subsidium
manu querunt. Liberalitatis subsidium non Libera-
les, non mendicando sed manu querunt Monacho-
rum sui temporis studiosæ imitatrices, de quo lubet
aliquos ex SS. Patribus audire, ne Laboribus nostris
ciuium insultent Mendicabula (quæ ex hisce Provin-
ciis renovata sæpius summorum Pontificum. Man-
data profligare hactenus haudquam potuerunt,
æquè ac Hæretici Catholicorum sanguisugæ. Orna-

Tom. 5. Hom. 56. de Mo- *jam sole (precibus scil. finitis) refert S. Chrysosto-*
nach. Vi. ta. *mus, vadunt ad opus quisque suum, multum hinc pro-*
ventum egentibus cumulantes. „ Nemo quicquam
possidet proprium, de Cœnobitis scribit D. Au-
gustinus,

„gustinus, nemo cuiquam onerosus est: operantur
 „manibus ea, quibus & corpus pasci possit & à Deo
 „mens impediri non possit... sanè quicquid neceſ-
 „ſario victui redundant (nam redundant plurimum ex
 „operibus manuum & epularum restrictione) tantā
 „curā egentibus distribuitur, quantā non ab ipsis, qui
 „distribuunt, comparatum est. Nullo modo nam-
 „que satagunt ut hæc sibi abundant, sed omni mo-
 „do agunt, ut non apud se remaneat, quod abun-
 „daverit, usque adeò ut oneratas etiam naves in ea
 „loca mittant, quæ inopes incolunt. „ Patres nostri
 „in Ægypto & Thebaida, (inquit Mellifluus Bur-
 „gundio) sanctæ hujus vitæ ardentissimi æmulato-
 „res, in solitudinibus degentes, angustiati, af-
 „flicti, quibus dignus non erat mundus, ipsis sibi
 „Cellas ædificabant, in quibus tecti tantummodò
 „& circumsepti à turbine & à pluvia tutabantur, in
 „quibus heremiticæ frugalitatis deliciis affluentest
 „locupletabant multos ipsi egentes: quos quo no-
 „mine dignius appellem nescio, quām homines cœ-
 „lestes aut Angelos terrestres, degentes in terris, sed
 „conversationem habentes in cœlis. Laborabant
 „manibus suis, & de labore suo pauperes pascebant
 „esurientes ipsi. De vastitate heremi Urbium car-
 „ceres alebant & infirmos, & in quibuslibet infir-
 „mitatibus positos sustentabant viventes de labore
 „suo & habitantes in labore manuum suarum. Quid
 „ad hæc dicemus nos non animales, sed animalia
 „terrena, adhærentes terræ & sensibus carnis nostræ,
 „in sensus carnis nostræ ambulantes, & ex aliorum
 „manibus pendentes? „ In Monasteriis Regionum
 „nostrarū (observat S. Bonaventura) cùm jam Men-
 L. I. de
 Moribus
 Eccl. Ca-
 thol. c. 31.

ad Fratres
 de Monte
 Dei

L. I. de
 Profectu
 Religios.

c. 38.

M

dici-

dicitas invaluerent, nostris temporibus pauci stabiles Religiosi sunt respectu antiquorum in Ægypto, in quâ quandoque sub uno Gubernatore simul tria vel quinque millia morabantur, quietè viventes magis quam nunc apud nos possint decem vel pauciores obedienter & concorditer gubernari, quia de labore manuum sustentati lata prædia & redditus amplos non requirebant, & erant tantum operando colligentes victum, quem consumentes, nec superflua desiderantes, nec evagantes mendicando, vel adulando pro aliorum devotione, sed de propriis laboribus se & multos debiles & pauperes sustentabant, & labori manuum intenti rumoribus & rixis & variis desideriis non perturbabant intendere: nec quilibet in peram suam representavit acquisita & elaborata, sed sicut semetipso, pro Christo abnegaverant, & alterius imperio se subjecerant, ita & omnia quæ habebant: & quia hoc non strepitu clamoris, non secundum propriæ voluntatis arbitrium agebant, sed in summo silentio & quiete ad nutum Abbatis & Gubernatorum suorum, ideo à spiritu devotionis non solum non impediebantur per operis instantiam, sed & pluri- mū promovebantur, cùm peracto quotidiano statuto labore operis reliquum temporis in lectio- ne vel oratione solebant expendere, &c.

Sed ad Virgines regrediamur, quod iis modò so-
*L. de ve- lenne, id eis olim inculcatum à Tertulliano: Ma-
 land. Virg. nus lanis occupate, pedes domi figite: congruentiam
 ejus in simili declarat S. Ambrosius l. 3. de Virg.
 Bonus agricola agrum vicibus exercet, vel, si non
 patitur otiosum, diversa alternat semina mutatis ut-
 facti.*

„fœtibus arva requiescant : Tu quoque Virgo pe-
 „ctoris tui colles diversis saltem seminibus sere ,
 „nunc almoniis mediocribus , nunc jejuniis parcio-
 „ribus, lectione, *Opere*, prece, *ut commutatio laboris*
 „*inducere sint quietis*. Hoc & D. Hieronymus ab
 iis exigit , non quas necessitas ad labores compel-
 lit , sed quas generis nobilitas censumque opu-
 lenta iis merito eximeret : „Habeto lanam semper
 „in manibus , (scribit ad Demetriadem) vel stami-
 „nis pollice fila deducito vel ad torquenda subteg-
 „mina in alveolis fusa vertantur , aliorumque neta
 „aut in globum collige aut texenda compone ... si
 „tantis operum varietatibus fueris occupata , nun-
 „quam dies tibi longi erunt , sed quamvis æstivis
 „tendantur solibus breves videbuntur in quibus ali-
 „quid operis prætermissum non est .... nec idcir-
 „cò tibi ab opere cessandum est , quia Deo propitio
 „nullâ re indiges , sed ideo cum omnibus laboran-
 „dum est , ut per occasionem operis nihil aliud co-
 „gites , nisi quod ad Domini pertinet servitutem.
 „Simpliciter loquar: quamvis omnem censem tuum
 „in pauperes distribuas , nihil apud Christum erit
 „pretiosius , nisi quod manibus tuis ipsa confeceris
 „vel in usus proprios , vel in exemplum Virginum
 „cæterarum , vel quod aviæ matrique offeras majo-
 „ra ab eis in refectionem pauperum pretia receptura.

Hæc S. Doctor , quocum ego moneo quamlibet ve- *Epist. 4.*
 strum : *Facito aliquid operis , ut te semper diabolus in-* *ad Rustic.*

veniat occupatam. Sis semper diligens non solicita
 Martha , id namque in Evangelio culpatum , sed &
 Mariæ præsentiam & auxilium liberè exposce , quæ ,
 licet turbatam erga plurima negligat , socialem tamen

se libentissimè præbet operanti diligenter. „A spiritu ritualibus exercitiis in corporalia nunquam longè vel in totum recedatur; sed facilè ad ea posse redire, animus assuescat, & cum illis se mutuet, istis semper inhæreat: non vir propter mulierem, sed mulier propter virum, nec spiritualia propter carnalia, sed carnalia propter spiritualia. Habet S. Bernardus ad Fratres de Monte Dei.

Hujus praxin desideras? eam breviter excipe seu potius ab Angelis disce, quorum æmula ex sæpè di-

- L. de Virg. Ecclis est vita tua, ô *Continentia Angelorum vita!* ex
Heb. 1: clamat D. Athanasius: hi, licet in ministerium missi
14. (ex Apostolo) propter eos qui hæreditatem capient sicut
Matt. 18: lutis, tamen in cælis semper vident faciem Patri
10. mei, qui in cælis est, ait Christus Dominus. Hos imi-
1 Cor. 10: tare tam in exequendo tuo ministerio & opere, eo
31. Coloss. que juxta Apostoli præscriptum piâ intentione in
3: 17. p. 1. Tract. Deum referendo, de qua videri poterit Rodriguez
3. c. 7. & seqq. quam sub opere ipso piis animum tuum cogitationi-
bus elevando ad Deum: ex quo capite Virgini post
hoc encomium: „Annon planè Angelicum, quæ
carnis vinculis alligata sit non modo carni con-
sentaneo vivere, sed naturâ ipsâ excelsiore esse?
Tom. 1. præscribit D. Gregorius Nazianzenus. „Tota
Orat. 31. animâ, ô Virgo ad Deum intensa esto... videtis,
a quarum profluvia plumbeis canalibus inclusa,
quæ, propterea quod nimium comprimuntur atque ad unum feruntur, adeò plerumque ab aquæ
natura excedunt, ut quod retrò impellitur sursum
semper tendat? consimili modo si amorem
strinxeris totaque Deo conjuncta fueris, sursum
tendes, nunquam humi prolaberis, nec diffues, to-

„ta Christi manebis, quoisque Christum quoque
 „Sponsum tuum videoas. Occupentur manus, oc-
 cupetur & animus: illæ in iis quæ corpus, hic in iis
 quæ animam tuam concernunt: Marthæ collabo-
 ret Maria. „An ignoramus (contra Monachos la-
 „borem detrectantes scribit S. Augustinus) Opifi- *de Opere*
 „ces quibus vanitatibus & plerumque etiam turpi- *Monach.*
 „tudinibus theatricarum fabularum donent corda
 „& linguas, cùm manus ab opere non recedant?
 „quid ergò impedit servum Dei manibus operantem
 „in Lege Domini meditari & psallere nomini Do-
 „mini altissimi?

Intende itaque labori tuo atque attende, sed &
 juxta regulam S. Hieronymi: *Per occasionem operis* *Epist. ad*
nihil aliud cogites, nisi quod ad Domini pertinet servi- *Demetr.*
tutem: etenim Virgo cogitat quæ Domini sunt, quo-
modo placeat Deo, non modò dum vacat exercitiis
spiritualibus, sed & dum distinetur occupationibus
corporalibus, & occasionem id cogitandi desumit
ex ipso, quod agit, opere.

Fila dicit? Iubet enim ejus opera percurrere, con-
 siderat quot vicibus linum tractari debeat, quidque
 requiratur, ut ex eo fiat tela candida apta usui huma-
 no: cùmque *byssinum justifications sunt Sanctorum*: *Apoc. 19:8.*
 inde colligit quæ & quanta requirantur ut perfectio-
 nis byssinum perficiatur, seseque operi seriò appli-
 candi (si eum non habuerit hactenus) animum con-
 cipit, vel (si eum habeat) eidem strenuò insisten-
 di: *Manum suam misit ad fortia, & digitus ejus appre-*
benderunt fusum, ait Proverbiales. „Nam venerunt *cap. 31.*
 „nuptiæ Agni, & uxor ejus præparavit se: & da- *vers. 19.*
 „tum est illi, ut cooperiat se byssino splendenti &

a. 19. v. 8. candido, habet Apocalypsis S. Joannis. No-
ta, datum est illi, ut cooperiat se byssino splen-
denti & candido, non modò præceptum sed & auxi-
lium.

vers. 14.
& 15.

Limbos contextit? animo volvit, solum esse ad or-
natum, continuò sequendam oppositam normam,
non confundendos, sed suas habere vices singulos
globulos: unde progreditur ad considerandum &
animæ similem esse ornatum ex Psalmo 44. Omnis
gloria ejus filiæ Regis ab intus in fimbriis aureis circum-
amicta varietatibus. Regulam autem esse normam
quam sequatur, suaque Exercitia instrumenta qui-
bus eum efficiat, ideoque ea accuratè observanda, nec
confundenda vel negligenda.

Epist. 29. *ad Heron.* Texit? dum, ne hiatus sit in opere, filum filo vis-
det intexi, contemplatur in eo virtutum omnium
necessariam connexionem, ut enim ait D. Augusti-
Ps. 83: 8. *debitur Deus Deorum in Sion, ibunt de virtute in vir-
tutem.* Unde omne peccatum, quod quasi error est,
sibi interdicens ad prudentiam & continuum virtutis
studium se exacuit.

Proverb. Sartricem agit? ut partes dissutas connectit, sic
& animam suam suspirat connecti Deo: sed ut vides
illas debere sibi invicem proportionari, sic & propo-
situm format ac fovet amovendi impedimenta om-
nia, quò minus suo Dilecto copuletur. Dum in-
dumenta corpori parat, animam non negligendam
contemplatur, sed eam imitando, quæ quæsivit limum
& lanam, & operata est consilio manuum suarum, in-
teriores & exteriores virtutum induvias eidem mer-
dita.

„ditatur, ait namque Apostolus: „In hoc ingemisci-
 „mus, habitationem nostram, quæ de cælis est, su- ^{2 Cor. 5:}
 „perindui cupientes: si tamen vestiti non nudi inve- ^{2. & 3.}
 niamur: quia ex D. Augustino, *Non tunicas inspe-*
cturi sumus in regno cælorum, sed vestis cuiuscunq[ue] ful- ^{in Ps. 81.}
gor justitiae deputabitur. Monet proinde apud eundem
 Autor Epistolæ ad Demetriadæ Virginem: „Non
 „te earum exempla decipient, quæ sibi in sola casti- ^{Eph. 142.}
 „tate plaudentes, ut post suas voluntates eant, Dei ^{c. 10.}
 „voluntatem abjiciunt: quæ perpetuæ castitatis bo-
 „num non cum justitiâ, sed pro justitia offerre vo-
 „lunt, & in compensatione peccatorum præmium
 „Virginitatis annumerant, atque pro præmio im-
 „punitatem petunt: vel certè impudentiori vecor-
 „diâ coronandas esse se putant & in Regno Cælo-
 „rum cæteris præferendas, quæ sibi transgressione
 „mandatorum aditum clausere cælorum. Dum au-
 tem detritas vel laceras resarcit, de refiendo com-
 monetur quicquid in animæ vestitu vel infirmitate
 animi contritum vel motibus passionum dilacera-
 tum est, suggeste Apostolo: *Renovamini spiritu*
mentis vestræ: seu potius, ne reparatione indigeat, ^{Eph. 4:}
follicitæ sui custodiæ propositum concipit:,, Respi- ^{23.}
 „ce obsecro, (Demetriadi acclamat præcitatus Au-
 „thor) ad ipsam quâ apud Deum illustrata es digni- ^{Ibid. c. 19.}
 „tatem: quâ per baptismum in Dei filio renata es,
 „rursumque per consecrationem Virginitatis Spon-
 „sa Christi esse cœpisti: ex utroque hic tuus honor
 „te ad solitudinem tui propositi admoneat: at nul-
 „lus debet esse ibi negligentiæ locus, ubi tam præcla-
 „ra servanda sunt: pretiosior quæque vestis dili-
 „gentiâ timidiore custoditur à macula, multo

quæsita auro gemma majori solicitudine possi-
detur, & generaliter grandi curâ magna quæque
servantur: unde & tu, si teipsam benè custodire,
cupis, debes honorem tuum semper pretiumque,
cogitare; tantò enim se unusquisque negligens
tiùs utitur, quantò se existimat viliorem.

Aliorum ministerio est mancipata? ex obsequiis,
quæ illi exigunt, colligit quale obsequium debeat
summo Patrifamilias, atque ad illud impendendum
continuum habet motivum: si namque illi volunta-
ti imò & nutibus suis, quia temporalem mercedem
addixerunt, exactam obedientiam velint, exactiorem
inde colligit deberi, &, quia debetur, exhibit ei qui
pollicetur cœlestem: non vult tamen esse Mercenaria;

„Qui enim Christum sequitur (præscribit S. Am-
brosius) non præmio ducitur ad perfectionem,
sed perfectione consummatur ad præmium: imi-
tatores enim Christi non propter spem boni sunt,
sed pro amore virtutis: Christus enim per natu-
ram bonus non propter præmii cupiditatem, ideò
passus est, quia benefacere eum delectavit, non
quia incrementum gloriæ ex sua Passione quare-
bat: ideo qui illum imitari cupit, non quid sibi
sed quid aliis prospicet operetur.

Linæa lavat, suppelæctilia aut domum emundat?
fordes, quas everrit, ac maculæ, quas eluit, eam do-
cent animæ fordes & maculas expurgare: orat inte-
Ps. 50:4. rim cum Psalte: *Amplius lava me ab iniquitate mea
& à peccato meo munda me.* Amat namque ille anima-
nitorem & splendorem, & quia ille amat, amat & il-
la; ideoque labor corporalis prototypon est quod
illa imitetur in ea expurganda.

Cir.

Circa focum & in culina occupatur? ruminat illud Salvatoris: *Meus cibus est ut faciam voluntatem Joan. 4: ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus.* Optatque ut 34 idem & illa dicere possit. Vel illud: *Beati qui Matth. 5: esuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur, 6.* ideoque in se hanc famem & sitim nititur excitare. Vel ejusdem ineffabilem charitatem Eucharistiam in animæ cibum instituentis. Vel quid aliud.

Exercet Mercimonia? subinde recogitat, quod à Domino bona sua servis distribuenti dictum: *Ne- negotiamini dum venio: & quomodo redux jussit voca- Luc. 19: ri servos quibus dedit pecuniam, ut sciret quantum quis- 13.* que negotiatus esset. Et quia pecuniam hanc novit esse Dei gratiam & dona, quibus etiam ipsa cumulata est, data ad lucrum, ex mercaturâ suâ praxin spiritualis addiscit, certa futurum aliquando tempus „ reddendæ rationis, „ Quia is, (inquit D. Grego- Hom. 9: „ rius) qui nunc piè spiritualia bona tribuit, distri- in Evang. „ ctè in judicio merita exquirit: quid quisque acce- „ perit, considerat; quod lucrum de acceptis repor- „ tet, pensat.

Sed quia animam varietas oblectat, modò ali- quid ex Psalmis quod in lectione Horarum te præ reliquis affecit: modò quipiam ex matutina Medita- tione: modò quiddam ex audita concione revolves: modò etiam eas cogitationes fovebis, quas tuus tibi inspirat Dilectus atque ex iis pios in te elicies affectus atque aspirationes, quas & sine prævia consideratione sæpius iterare poteris, de quo S. Augustinus: „ Dicuntur fratres in Ægypto cre- Ad Pro- „ bras quidem habere orationes, sed eas tamen bre- bam de- „ vissimas & raptim quodammodo jaculatas, ne illa Modo o- randi. Epist. 121 vige-

vigilanter erecta, quæ oranti plurimùm necessaria est, per productiores moras evanescat atque hebetetur intentio. Ut enim optimè solvit qui auro, sic qui precatione brevi: hæc ut aurum pondere non mole præstat.

Itaque Filiæ meæ, cùm audiam sæpiùs vos querulas de temporis defectu pro exercitiis spiritualibus & de impedimentis quæ ab iis vos avocent, prescriptam vobis hanc praxin servate, quâ tempus redimatis: eam nullæ occupationes poterunt impedire, in qua totum devotionis negotium constituit B. Franciscus Salesius *Introduct.* p. 2. c. 13. In hospitio Jesu Sorores sunt & esse debent Martha & Maria, cùmque illa satagit circa suum ministerium, *Thren. 3:* hæc Jesu se sociam præbet: mutua earum est exhortatio: *Levemus corda nostra cum manibus ad Deum.* *41.* *L. de modo benè vivendi,* Qui orat & laborat (juxta D. Bernardum) cor levat ad Deum cum manibus: qui verò orat & non laborat, cor levat ad Deum & non manus: qui autem laborat & non orat, manus levat ad Deum & non cor. Igitur necesse est nobis cor in oratione ad Deum levare, & manus cum operatione ad Deum extendere.

§. XI.

De Libro Spirituali.

EX mutabilitate Mundus subsistit, si namque aër nunquam serenus semper plueret, vel fine pluvia semper rideret, & sic de cæteris, sterilis omnino foret terra: homo, quem *μικρονόμον* dixeret *Vete-*

Veteres, hoc Universum æmulatur, cui æquè ac illi
necessaria vicissitudo non modò secundùm eum, qui ^{2 Cor. 4:16.}
juxta Apostoli phrasin *foris est.* Si namque sine vi-
giliis semper dormiret, vel sine somno semper vigi-
laret, idem judicium esto de reliquis, citò defice-
ret. Sed & juxta ejusdem epitethon secundùm inte- ^{Rom. 7:22.}
riorem, quâ renovetur de die in diem: quæ potissi- ^{Ephes. 3:16.}
mum triplex est, *Oratio scilicet, Operatio & Lectio:*
neque enim potest homo semper orare aut laboribus
& libris incubare, sed eorum grata imò & utilis vicis-
titudo, ut modò oret, modò laboret, modò aliquid
„ legat eaque inter se commutet. „ *Ancilla Christi,*
„ (ait D. Bernardus) debet semper orare, legere, <sup>Tract. de
Modo benè
vivendi</sup>
„ & operari: divide tibi spatum diei in tres partes:
„ in prima ora, in secunda lege, in tertia parte labora: ^{Serm. 51.}
„ si aliquando à lectione cessaveris operari debes ut
„ nunquam sis otiosa, quia otium inimicum est ani-
„ mæ. De Oratione & Operatione jam egimus in
præcedentibus, modò tractandum de *Lectio*,
quam cum S. Bernardo supra Virgini impensè com-
mendant Virginum Magistri. *Nunquam cesses à di-*
vinis eloquiis, habet D. Fulgentius & totam dele- <sup>Epist. 2. ad
Gallam.
c. 21.</sup>
ctationem cordis tui Scripturis sanctis indulge.

Unum illud tibi nata Deo præque omnibus unum
Prædicam, & repetens iterumq; iterumq; monebo,
ut animum tuum sacrae lectionis amore occupes: De- ^{Epist. 3.}
metriadi præscribit S. Hieronymus, & Lætæ pro fi- ^{Epist. 7.}
lia Paula, prius Christo consecrata quam genita: sic dies
transeat, sic non inveniat laborantem, orationi lectio,
lectioni succedat oratio. Ubi & Librorum catalogum
subnectit. *Deliciae spirituales*, à sacris Viduis (quas
secundas Virgines dixit Antiquitas) exigit D. Augu-
stinus,

L. de Ro- stinus, *deliciis carnalibus in sancta castitate succedant,*
no Vidui- *lectio, oratio, psalmus, bona cogitatio, bonorum operum*
tatis c. 21. *frequentatio, spes futuri seculi & cor sursum.* Quia ui-

de Vani- *obsceni Codices dæmonis sunt canales per quos tur-*
tate mun- *pes & vanas cogitationes in legentium animas deri-*
dip. I. *vat: „Is namque, qui arroganter (inquit Didacus,*

c. 68. *Stella) in cœlo præsumperat esse similis Altissi-*
mo, ut in malitia sua obstinatus in quocunque po-

test connitur semper se ei comparare eumque x-
mulari: itaque cùm sciat Deo suos esse Evangelii-
stas, factorum suorum Chronographos & sancto-
rum Librorum Scriptores, vult & ipse Actuarios ad-
imitationem Dei habere, qui prophanorum horum
librorum scriptoribus utatur, ad peccati professio-
nem: qui non secus doceant, quomodo ad infer-
num eundum, quam Servi Dei & Scriptores Chri-
stiani bonis libris viam salutis aperiunt. Ut ergo

per obscena volumina is in animas instillat peccati

Tom. 2. *venenum, ita è contrario venæ sanctarum cogita-*
l. 3. p. 5. *tionum & desideriorum sunt libri pii eorumque at-*
f. 2. c. 2. *tenta lectio: „Illa enim ut magistra sensum sacra-*
rum Scripturarum revelat, notat Alvarez de Paz:
illa ut lucerna aut sidus fulgentissimum intel-
lectum illuminat: illa ut nutrix spiritu infan-
tulos loqui docet, & ad orationem & medita-
tionem allicit: illa ut ignis castos divini amo-
ris affectus accedit: illa demum ut Pædagogus
cor nostrum colligit, & à distractionibus &
cogitationibus ineptis avertit. „In hujuscemo-

Scalæ Re- *di Libris & in sacris Scripturis quasi in speculo*
ligiosorum *vides (scribit Dionysius Carthusianus) & agnos-*
Tract. 1. *cis teipsum & faciem cordis tui: ibi imperfectio-*
c. 9. *nem*

„nem tuam clarissimè conspicias: quid agendum restet
 „& qualiter proficere debeas discis. „ Valde nobis
 „est necessaria lectio divina (loquitur D. Bernardus) *supra*
 „nam per Lectionem discimus quid facere, quid ca- *Serm. 50.*
 „vere, quò tendere debeamus, unde dicitur: *Lu-* *Ps. 118:*
 „*cerna pedibus meis verbum tuum & lumen semitis* *105.*
 „*meis.* Per lectionem sensus & intellectus augentur:
 „lectio nos ad orationem instruit & ad operatio-
 „nem. „ In his enim quasi in quodam speculo, teste
 „D. Augustino, homo seipsum considerare potest *Serm. 112.*
 „qualis sit vel quò tendat. Lectio assidua purificat *de temp.*
 „omnia, timorem incutit gehennæ, ad gaudia su-
 „perna cor instigat legentis ... geminum confert
 „donum lectio SS. Scripturarum, sive quia intelle-
 „ctum mentis erudit, seu quia à mundi vanitatibus
 „abstractum hominem ad amorem Dei perducit:
 „sicut enim ex carnalibus escis alitur caro, ita ex
 „divinis eloquiis interior homo nutritur & pascitur.

Equibus duplex Consecrarium elicetur: P R I-
 M U M quales Virgini legendi sint Codices, ii scil.
 qui tractant, ea, ut præscribit Carthusianus quæ *supra.*
 „compunctionem inducunt, devotionem nu-
 „triunt & inflammant, timorem Dei in corde sta-
 „biliunt, & quæ ad vitiorum horrorem, ad
 „mundi Contemptum, ad sui ipsius aspernatio-
 „nem & humiliationem vehementius incitant
 „atque erudiunt: ea quoque quæ efficacius docent
 „modum & ordinem spiritualis profectus, reforma-
 „tionem passionum, remedia ac triumphum ten-
 „tationum & exercitationem internam. Quales post
Sacram Scripturam (quæ Augustino *nil præcipit*,
nisi charitatem, nil culpat nisi cupiditatem) sunt *Imi-*
tatio

*tatio Christi Thomæ de Kempis, ejusque Magistri Gerardi Zutphaniensis *Reformatio interior ac Spirituales Ascensiones*. Salesii *Philothaea* & *Opuscula alia Exercitium Perfectionis* Rodericij, &c. Patrum Parthenodidactica non allego, cùm hæc idiomate bellico Virginibus necdum loquantur.*

SECUNDUM, quomodo Libri Piī legendi: pro cuius majori explicatione notandum primò, atque inchoes Lectionem, ut eam Dei tecum colloquium tibi persuadeas: ea namque Orationem inter & Lectionem observata à Patribus differentia, ut Oratio tua Dei sit allocutio, & Lectio sit Dei tecum

Sup. colloquium: „Qui vult cum Deo semper esse (monet Serm. 112 D. Augustinus) frequenter debet orare & legere: „nam cùm oramus, ipsi cum Deo loquimur: cùm „verò legimus, Deus nobiscum loquitur. Et iisdem „ferè verbis Mellifluus Bernardus: „cùm oramus „cum Deo loquimur, cùm legimus Deus nobiscum „loquitur: si vis cum Deo semper esse, semper ora „& semper lege: quomodo etiam alii Patres loquuntur. Quare pià aliquā aspiratione te docilem signifabis quin & te doceri postulabis: loquere Domine, quia audit Ancilla tua. Secundò ut ea, quæ legis, tanquam tibi Dicta accipias: *Si vis profectum haurire* (verba sunt Thomæ de Kempis) *lege humiliter, simpliciter & fideliter*: Quare dolebis, si præscriptis documentis vitam tuam disparem deprehenderis mediaque considerabis, quibus te eis conformes. Debet enim admonitio esse Lectio non occupatio. „Leges (dogma est Dionysii Carthusiani) non varia percurrento, & folia revolvendo, aut solam notitiam vel temporis deductionem, seu speculativam & super-

de temp.

Supra
Serm. 50.

1. Imit. 5.

Supra.

„ficialem delectationem quærendo, sed ut proficias,
 „ut virtuosus reddaris, ut in timore, humilitate, cu-
 „stodia ac salubri proposito, decentiâ morum, re-
 „fœnatiōne linguae ac sensuum, reformatione pas-
 „sionum & puritate interna funderis, corroboreris,
 „exrescas: idcirco quæ legis tibi ipsi applicare mox
 „debes, imperfectionem tuam deflere, emendatio-
 „nem proponere, & ordinatè, ferventer ac perseve-
 „ranter persequi eam: atque ad hoc collimare juxta *L. de Cain & Abel.*
 D. Ambrosii consilium, *ut succus ille spiritualis cibi in omnes se venas animæ diffundat.* „*Nihil enim pro-dest facienda didicisse & non facere.* Ait Autor Epist. 142
 stolæ ad Demetriadem apud Augustinum, qui & monet: „Ita scripturas sanctas lege, ut semper memi-
 „neris Dei illa verba esse, qui legem suam non solùm
 „scire, sed etiam impleri jubet. Optimè uteris lectio-
 „ne divina, si tibi eam adhibeas speculi vice, ut ibi
 „velut ad imaginem suam anima respiciat, & vel
 „fœda quæque corrigat, vel pulchra plus ornet.

Itaque, cuius utilitatem & praxin audisti, sit tibi, Virgo, Lectio familiaris: non exigo qualem olim *Epiſt. ad Hieronymus* ut etiam *tenenti codicem somnus obrepat, Eustoch.* & *cadentem faciem Pagina sancta suscipiat.* Neq; quod *in Brevia- in Virgine generosa D. Cæcilia celebrat Ecclesia, quæ 22.* *Novemb.* *Riesp. 3.* *ad Nolt. 1.* semper *Evangelium Christi gerebat in pectore & non diebus neque noctibus vacabat à colloquiis divinis & oratione.* Sed ut quotidie certum aliquod tempus ei deputes, quod potest esse vel antequam pomeridiano operi te tradas, vel sub ipso opere intra tertiam & quartam, non enim, ut fructuosa sit, debet *Ad Fra- tres de Monte* esse ex abrupto & casu fortuito, sed tempore & hoc fixo. „*De quotidiana lectione, (verba sunt D. Ber- Dei, nardi-*

nardi) & supplementum eorum, quæ adhuc defi-
derari possent, aliquid quotidie in ventrem memo-
riæ demittendum est, quod fidelius digeratur, &
& sursum revocatum crebrius ruminetur: quod,
proposito conveniat, quod intentioni proficiat,
quod detineat animum ut aliena cogitare non li-
beat: hauriendus est sæpè de Lectionis serie af-
fектus & formanda oratio quæ Lectionem inter-
rumpat, & non tam impediat interrumpendo, quæ
puriorem continuo animum intelligentia Lectio-
nis restituat.

§. XII.

De Solitudine.

Gen. 8:8. **N** Oënum, autor est Moyses, tempore cessa-
vs. 9. tis diluvii ex Arca emisisse columbam, sed, *cum*
non invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad
eum in Arcam: quam ego Virginum magistrum ju-
re appellavero, quæ eas doceat.

P R I M Ó: ut non egrediantur domo, nisi urget
necessitas vel justa eas causa emittat: *Non est bonum*,
L. de Vir- ait D. Athanasius, *sine magna necessitate in publicum*
ginit. *prodire: quietem ama quantum potes.* „Rarus sit,
egressus in publicum, Eustochio (quam alibi *Virginis*,
Epist. 27. tatis & Ecclesiæ Monile præiosum intitulat) pra-
Epist. 22. scribit S. Hieronymus, nonquam causa deerit,
procedendi, si semper, quando necesse est, proce-
sura sis. Zelotypus est Jesus, non vult ab aliis vi-
derifaciem tuam (ideoque) semper te cubiculi tui
secreta custodiant. *Neque enim passim licenterque*
L. de vera procedet, vult D. Basilius, nec nisi, quæ *Virgines con-*
Virginit. *servati*

servat, necessitate cogatur, aliorum se domibus ingeret. Qui & junioribus ad solam Ecclesiam progressum indulget: *Habita diligentia etatis sua ratione non temere progredietur, sed intra annos adolescentiae posita ad Ecclesiam tantum ne tum quidem sola & incomitata procedet.* Quem Basilio rigidior adhuc restrin-
git Ambrosius: *Ipsa quoque ad Ecclesiam progressio Exhort ad rarius sit adolescentulis.* Nec improbat, etiam in *Virg. Festis*, S. Hieronymus: „Scio ego sanctas Virgines, *Epist. 7.* „quæ diebus festis propter frequentiam populo- *ad De- metriad.* „rum pedem domi cohibent; nec tunc egrediuntur, „quando major est adhibenda custodia & publicum „penitus devitandum.

Nunquamne ergo Virgini adeundæ consanguineorum suorum nuptiæ? *quis illi*, respondet D. Cyprianus, *in nuptiis locus est? cui animus ad nuptias non De Dic.* *est? aut voluptaria & lœta esse quæ possunt, ubi & & hab.* *studia & vœta diversa sunt?* Neque amicorum fre-
quentanda convivia? *juxta D. Ambrosium convi- L. 3. de*
viorum devitandæ celebritates. Nec saltem invisendi *Virg.*
aliquando amici ac noti? *fugienda salutationes* ab eodē
D. Ambrosio præcipiuntur: *si id ægrè ferant, disce Ibid.*
bac in parte superbiam sanctam, suggerit Eustochio *Epist. 22.*
Hieronymus, *scito te illis esse meliorem.* Neque recrea-
tionis ergò interdum obambulandum? foris vagen-
„tur Virgines stultæ, eidem consulit idem, tu in- *Ibid.*
„trinsecus esto cum sponso... Daniel in sublimi cœ- *Dan. 6:10*
„naculo suo (neque enim manere poterat in humili)
„fenestras apertas ad Hierusalem habuit, & tu habe-
„to apertas fenestras, sed unde lumen introéat, un-
„de videas civitatem Domini: ne aperias illas fene-
„stras de quibus dicitur: *Intravit mors per fenestras* *Hierem.*
„nostras *9: 21.*

nostras quasi enim, qui in intimis latet, ut loquitur Abbas Clarevallensis de Pass. Domini c. 28. quidam adeps & medulla Ecclesiae sunt Virgines Christi.

Audite hæc, quæ ubique & nusquam non apparetis, nullibi quām domi aut rariores aut magis coetæ, fortè solicitæ ne cordones & sutores ferientur aut ocidentur: quasque non importuna solicitatio, sed vel unicus nutus abducit ad convivia, vel etiam quæ iisdem non invitatae vos ultrò ingeritis: sed & ne tanquam nimis scrupulosi traducantur Patres, attendite quo intuitu divagationes, confabulationes, vel commessationes prohibuerint, quia scil. vel interioris devotionis impedimenta sunt, eò quod visa vel audita sæpius importunè memoriæ reoccurrunt mentisque attentionem turbant: „ Illud superfluum

*Epist. 142 arbitror te monere (apud S. Augustinum præscribitur Demetriadi) quām parca in procedendo debitas esse, quām rara, cùm te hoc etiam secularis ab infantia honestas docuerit, & facile intelligas, id tibi multò magis in *bac Vita* esse servandum quam maximè secretum decet: illud admoneo, ut ipsis quoque salutationibus, quæ tibi in cubiculo tuo exhibendæ sunt, certissimum modum, ponas, ne sint nimiæ, neque quotidianæ, ne non tam officium quām inquietudinem præstare videantur. Vel etiam quia Propositum subvertunt*

Gen. 34. aut enervant, & ad illicita affectum pelliciunt. Dimicatio egressa corrumpitur præmonet D. Hieronymus, nolo te sponsum quærere per plateas, nolo te circumire angustias civitatis. Ubi allegans illud ex Canticis: Surgamus & circumibo &c. Et invenerunt me custodes, qui circumdeunt civitatem; percusserunt me, & vulnerau-

runt me, tulerunt pallium meum mibi custodes muro-
 rum. Concludit: si autem hoc exiens patitur
 illa, quæ dixerat: ego dormio & cor meum vigi-
 lat: & fasciculus stractes fratribus meus mihi in
 medio uberum meorum commorabitur: quid de
 nobis fiet, quæ adhuc adolescentulæ sumus? quæ
 sponsa intrante cum sponso remanemus extrinse-
 cùs? fructus arborum, quæ sepibus non sunt cir-
 cumdatae sed juxta viam positæ, nunquam matu-
 rescunt, quia viatores illos ante maturitatem decu-
 tiunt: neque bona proposita, quæ anima concepit,
 in opus conferentur nisi fugiantur consortia & diva-
 gationes.

Discat itaque Virgo, cœlestis Noëmi *Columba*,
 hoc titulo sæpius à Sponso divino in Canticis cele-
 brata, à Noëmica Columba è domus suæ Arca non
 sponte avolare sed emitti. Timeat damna quæ se per-
 petuam Dei Ancillam optat. „Dixit quidam (an-
 notat Kempensis) quoties inter homines fui minor ^{1. Imit.}
 homo redii. Hoc sæpius experimur, quando diu ^{20. n. 2.}
 consabulamur. Facilius est omnino tacere quæ
 verbo non excedere. Facilius est domi latere quæ
 foris se posse sufficienter custodire: qui igitur in-
 tendit ad interiora & spiritualia pervenire, oportet
 eum cum Jesu à turba declinare. Nemo securè ap-
 paret nisi qui libenter latet: nemo securè loquitur
 nisi qui libenter tacet. Sed & discat ab eadem

SECUNDÒ amorem solitudinis: *Quæ, cùm non Gen. 8: 9.*
invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum
in Arcam. Anima, quæ in Deo suo deliciatur, so-
 dales omnes, exteriora omnia despicit: amat illa soli-
 tudinem, Deoque suo in cordis sui secreto jugiter

Tom. 5.
Serm.
quod re-
gulares
feminæ
viris co-
habitent.

adhærescere: talis Thomas de Kempis, cuius diversum: *In omnibus requiem quæsivi, & nusquam inveni, nisi in angello cum libello.* Talis sit quælibet Virgo necesse est, quæ Virginis nomen geret & omen: An nescitis qualem rem aggressæ? in quem agnem instructæ estis? (ad Virgines declamat, S. Chrysostomus) quam prælii partem sortitæ? cuius ordinis in exercitu hæredes & occupatrices, estis? apud ipsum bellum ducem, imò apud ipsum, habitatis Regem & militatis. Sicut igitur in bellis, non unum locum exercitus omnis occupat, sed alii cornua agminis, alii medium, alii postrema, alii frontem phalangis ornant, alii autem ubi ubi Rex, comparet, ibi cum ipso apparent: sic quoque & Virginum Chorus nullum alium nisi hunc ordinem sortitus est. Non sic ii qui aureas togas induit & equis auro ornatis vecti, & aurea ferentes, Sceptra & gemmata monilia præsentes Regi videri debent, ut Virgo Christo. Nam illi quidem apud ipsum currum regium versantur, Virgo autem regius quoque currus fit sicut Cherubin si vult, & adstat ipsi sicut Seraphin. Dum vadit quasi per desertum eat: quando autem sedet in Ecclesia, profundissimo silentio oculus nullum videat præter euntium non mulierum non virorum, sed solum Sponsum & præsentem & conspicuum. Concedens autem iterum in domum ei in precibus loquatur & ejus solius vocem per Scripturas audiat, & in domo eum, quem desiderat & amat, solum cogitet: ut peregrina & advena omnia faciat, quasi res præsentes nihil ad eam pertineant: & non solum masculorum fugiat aspectus, sed & conven-

tum

„tum secularium mulierum : tantaque corpori sup-
 „peditet quanta necesse , & universa in animae salu-
 „tem impendat. hactenus Aureum illud Os. Ne-
 que enim temere ratiocinatur S. Basilius : „Grega- *L. de vera*
 „lem esse Virginem decet, quae nuptiarum vincula *Virgin.*
 „fugit , neque passim , quod velit , accedere , quasi
 „ideo renuerit virum , non ut immortali Sponso
 „semper assideat , sed ut in potestate habeat quocun-
 „que velit male libera & vaga discurrere : nempe
 „enim Virgo non ideo viri connubia respuit ut vitae
 „arbitro ac teste careret , sive ut zelotypia libera ubi-
 „libet versaretur ut vellet , sed ut voluptates carnis
 „partusque dolores & laboriosissimam curarum se-
 „cularium molem ærumnosamque solicitudinem
 „fugiens sub judice & teste Deo virtutis zelotypo
 „vitam suam ad incorruptionem disposeret atque
 „dirigeret. Eas quippe quæ per vicos ac domos li-
 „berè volitant indisciplinatas esse non Virgines veri-
 „tatis sermo denuntiat , *Otiosæ enim discunt circuire 1 Timoth.*
domos , non solum otiosæ , sed & verbosæ & curiosæ , 10-5 : 13.
 quentes quæ non oportet. Tuo itaque muneri satisfa-
 cies ? suavissimam Dei tui familiaritate jugique con-
 fuetudine frui desideras ? ama solitudinem , ait nam-
 que : *Ecce ego laetabo eam , & ducam eam in solitudi- 0sæ 2:14*
nem & loquar ad cor ejus. Virginum Regina Dei si-
 lium conceptura ubi ab Angelo deprehendebatur ?
 in convivio ? in platea ? in confabulatione ? neuti-
 quam , sed in cubiculi sui eremo : „Considera quan- *Luc. 1:28*
 „ta fuerit Maria , & tamen nusquam alibi nisi in cu-
 „biculo reperitur , cum queritur : illa te doceat ,
 „quid sequaris , inquit Doctor Mediolanensis. At *Exhort.*
 ubi eum duodennem amisit ? in itinere , licet religio- *ad Virg.*

- Luc. 2: 43, 44.* so, inter amicos & notos. Verum post diutinam
vers. 46. sed frustraneam inquisitionem ubi tandem iterum
Supra. invenit? Invenerunt illum in Templo sedentem in me-
 dio Doctorum audientem illos & interrogantem eos. Il-
 la te doceat, inquit D. Ambrosius, quid sequar.
 Sidera namque errantia plerumque fiunt cadentia.
Eccl. 9: 7. quare noli circumspicere in vicis civitatis nec oberra.
Thren. 3: 26. veris in plateis illius. Quia bonum est praestolari cum
 silentio salutare Dei. Mens nec extorsus dissipata, ex-
Epist. 1. arat D. Basilius, nec in mundum per sensoria diffusa ab
 fesse ipsa redit, moxque suopte nutu ad Dei notionem
 evadit.

§. XIII.

De Societate Virginis.

*L. 2. in
Lucam.* SI tamen molesta sit tibi solitudo & gravis, si te
Epist. 22. affiant consortia: ea ambias, iuste ingeras, per-
 me licet, id ego ex SS. PP. naturæ tuæ indulgeo,
 non tamen absolutè, sed cum restrictione: nolo enim
 ut cum sexu dispari sit tibi consuetudo; „Trepidare
 Virginum est, & ad omnes viri ingressus pavere,“
 omnes Viri affatus vereri scribit D. Ambrosius. Ea
 namque in carnalem plerumque degenerat, ob quam
 „Piget dicere (conqueritur S. Hieronymus) quot
 quotidie Virgines ruant, quantas de suo gremio,
 mater perdat Ecclesia, super quæ sidera inimicus,
 superbus ponat thronum suum, quot petras exca-
 vet & habitet coluber in foraminibus earum. Dum
 namque stupra sociatur & ignis, flamma libidinis,
 facile exæstuat. *Scintilla culmen accedit, aqua flam-
 man*“

*mam obruit: in Exhort. ad Virgines cecinit Ecclesiæ Theologus. Nolo etiam cum Secularibus agas: Nolo habeas consortium matronarum, Eustochio præscribit idem Hieronymus, nolo te frequenter videre, Ibidem. quod contemnens Virgo esse voluisti. Obliviscere populum tuum præcipit Psalmographus, idque integro *Psal. 44: Tractatu* urget D. Ambrosius: „Nescio quid quæ-^{v. 11.} ras, (inquiens inter alia) quales amicitias vel *Devotam* „quales fabulas habeas cum illis: devovisti animam *c. 1.* „tuam ad destruenda omnia quæ sunt hujus seculi: „quomodo autem quæris seculum, cui renun- „tiasti?*

Sed cum Virginibus sit tua conversatio, similis simili gaudet: aqua fluminis quo usque alveo suo concluditur limpida est, ast, ubi r̄ipas transgreditur, turbida redditur: tuus, ô Virgo, animus mihi fluvius est, qui continuò fluat in abyssum divinitatis, etenim *Virgo cogitat quæ Domini sunt*: si is effluat in Secularium consortia, fordes contrahet variorum phantasmatum incurretque periculum (quod subinde factum vidimus) ne alveum mutet: fin autem cum Virginibus verseris, jam quasi manet intra ripas suas, nec de sua quicquam amittet puritate: quarum tamen tibi necessarius delectus: nolo enim ut cum omnibus promiscuè agas, sunt namque multæ, ut D. Hieronymi utar phrasí, *quæ nolunt esse Virgines, sed Epist. 22. videri*: „Pridem enim factum est, ut & in sanctarum c. 6. „Virginum chorum infinitæ eædemque vitiis refer- „tæ infinitis invaserint, debacchatæque fuerint, quæ „res & luctum multò acerbissimum parit, teste D. L. 3. des. a Chrysostomo: quibuscum omnis sit tibi interdicta *cerdotio*. familiaritas: ad salutem corporis declinas loca conta-

N 4 giofa,

giosa, cur non ad salutem animæ fugies conversatio-
nem cum malis: neque enim est lues tam contagiosa
ut mores corrupti, qui facillimè in alteram transfun-
duntur & adhærescunt: *Qui tetigerit picem inquina-
bitur ab ea, & qui communicaverit superbo, induet su-
perbiam*, ait Ecclesiasticus. Monet proinde Apostolus:

2 Thess. 3:6. *Denuntiamus vobis in nomine Domini nostri Iesu Christi, ut subtrabatis vos ab omni fratre (addo ego, & Sorore) ambulante inordinate, & non secundum tra-
ditionem quam acceperunt a nobis.*

Verum, quod Eustochio commendat Hierony-
mus: „Sint tibi sociæ, quas & ætas probavit & „
vita: quæ quotidie in cordibus suis canunt: ubi „
pascis, ubi cubas in meridie? quæ ex affectu di- „
cunt: cupio dissolvi & esse cum Christo. Illam vi- „
deat (scil. Paula Eustochium, Lœtæ scribit idem „
Hieronymus) illam amet, illam primis miretur ab „
annis, cuius & sermo, & incessus, & habitus do- „
ctrina virtutum est. Idem, quod sancti hujus Do- „
ctoris, est etiam sacræ Scripturæ consilium: *Secan-
dum virtutem tuam cave te a proximo tuo, & cum
sapien-
tibus & prudentibus tracta.* Nota *cum sapien-
tibus & prudentibus tracta.* Quò autem fructum hu- „
jus consilii evidentiū penetres, revocandum tibi in „
memoriam, quod de decem Virginibus, quarum „
quinque fatuæ quinque vero prudentes seu sapien- „
tes fuere, effatus est Salvator, scil. fatuas omnes a „
nuptiis cœlestibus exclusas, sapientum autem sodali- „
tatem ad easdem admissam. Fuge itaque fatuas & ad- „
junge te sapien-
tibus, quæ, quod illæ negligunt, cu- „
ram olei bonorum operum, sine quo inutilis Virgi- „
nitatis lampas, suo tibi exemplo persuadeant. Quin- „
& Fæ

Supra.

Epist. 7.

Eccles. 9:21.

Matt. 25.

& Fatuas æmulare, quæ licet sero nimis, sapientibus
 dixerunt: *date nobis de oleo vestro, quia lampades no-* v. 8.
stræ extinguntur. „Ad istarum igitur similitudi-
 „nem (monet Eusebius Emissenus) si cui nostrum *Hom. 7.*
 „deest pinguissima gratia humilitatis, si fidei ignis, *inter de-*
 „si flamma fervoris, si oleum charitatis, si lumen *cem ad*
 „discretionis: veniat ad eos quos magis abundare *Mona-*
 „perspexerit, & gratiam in se proximi non auferen-
 „do sed imitando transfundat, & bona possessionis
 „alienæ sine damno imò cum lucro possessoris inva-
 „dat: nunquam enim tibi deficiet, quicquid alter
 „de te proficiet: nunquam enim sensit luminis sui
 „damnum plurimus ignis accensus, nec minuit so-
 „lis lucem considerantium multitudo, sed quanti ad
 „eum prospexerint, tantis munera sua commodat,
 „& ipse semper integer permanet. Benedicta Deo
 „illa anima, cuius humilitas alterius confundit su-
 „perbiā, cuius patientia proximi extinguit ira-
 „cundiam, cuius obedientia pigritiam alterius taci-
 „tē increpat, cuius fervor inertiam alieni torporis
 „exfuscat, qui proximi tui turbatum præ irā ocu-
 „lum cordis gratiā consolationis & ædificationis il-
 „luminat. Tales felige, talibus adhære, hæ nam-
 que verè Virgines sunt, in quarum societate Jesum
 invenies, *Lilia* enim sunt, inter quæ is *pascitur*, cui Cant. 2.
 deliciæ sunt esse cum talibus filiabus hominum: 16.
 Carbones accensi sunt, à quibus divini amoris ignem
 cor tuum concipiet: hīc locum habeat monitum Pau-
 linum: *Consideremus in invicem provocationem chari-* Hebr. 10.
tatis & bonorum operum. „Sororis tuæ *Probæ, Gal-* v. 24.
læ (quæ juxta D. Hieronymi phrasin perduto pri-
 mo Virginitatis gradu per tertium venerat ad secun-

N 5 dum,

dum, id est, per officium conjugale ad Viduitatis conti-
 Epist. 2: „nentiam) præscribit S. Fulgentius: „Tibi præcipue
 §. 16. „sancta conversatio est in omnibus imitanda ....
 „hanc tibi tanquam speculum pone, & ex ipsius con-
 „sideratione, quid tibi jam insit vel quid adhuc de-
 „sit sanctorum studiorum operumque cognosce:
 „& licet illa egregio præcellat Virginitatis munere
 „comitem te debet in cæteris habere virtutibus.

§. XIV.

De Colloquiis Spiritualibus.

SOdalibus Virgini assignatis supereft, ut materiam
 deputemus Colloquiis, de quo præceptum du-
 plex apud Patres.

UN U M, ut parca in loquendo silentium amet:
 Inst. Non enim mediocris virtus tacere: (habet D. Am-
 Virg. c. 1. brosius) est enim & tempus tacendi sicut tempus,
 Eccles. 3:7 loquendi: Virginitatis itaque dos quædam est ve-
 recundia, quæ commendatur silentio: quod & in
 De S. Vir- suis Virginibus collaudat S. Augustinus: „Ecce
 ginit. c. 53 jam tales estis, ut professæ atque servatæ Virginita-
 ti cæteris etiam moribus congruatis: ecce jam non
 solùm homicidiis, sacrificiis Diabolicis & abomina-
 tionibus, furtis, rapinis, fraudibus, perjuriis, ebrio-
 sitatibus, omnique luxuria & avaritia, simulationi-
 bus, æmulationibus, impietatibus, crudelitatibus,
 abstinetis: verùm etiam illa, quæ leviora velsunt,
 vel putantur, non inveniuntur nec oriuntur in vo-
 bis. Non improbus vultus, non vagi oculi, non ir-
 frænis lingua, non petulans risus, non scurrilis jo-
 cus,

„cus, non indecens habitus, non fluxus incessus:
„jam non redditis malum pro malo nec maledictum
„pro maledicto: ecce jam tales estis, quia & tales
„esse debetis: hæc addita Virginitati angelicam vi-
„tam hominibus & cœli mores exhibit in terris.
Hæc Præsul Hypponensis. Ejusque defectum in
sui temporis Virginibus deplorat S. Chrysostomus: *Tom. V.*
„Semper quidem Virginitas cum conjugio compa- *serm. quidem*
„rata primas partes tenuit, nunc autem neque in *Regula-*
„secundo ordine manere potuit, sed valde procul & *res Fæ-*
„planè in ultimum concessit ordinem, & quod mul- *minæ vi-*
„tò graviùs, non hostes neque inimici, sed ipsæ po- *ris coha-*
„tissimum, quæ illam curare deberent, eam sic af-
„fecerunt: & propter quas adversus Infideles ha-
„ctenus liberè loquebamur, illæ ipsæ ora nostra, ma-
„ximè obturant & multâ ignominiâ confundunt:
„Inter Græcos sanè quidam licet pauci ita philoso-
„phati fuerunt, ut opum essent contemptores, &
„iram vicerunt, Virginitatis autem flos nullo mo-
„do apud illos floruit, in qua semper concederunt
„nobis primam dignitatem, ingenuè fatentes rem
„supra naturam esse & non humanam: & ea prop-
„ter omnibus gentibus admirationi fuimus, sed
„nunc non item, quin potius derident & sales in nos
„jaçtant. Et propterea Diabolus contra hanc tur-
„mam spiravit, quoniam vidi in hac potissimum
„phalange fulgidum Christi exercitum, sicque at-
„tentavit ipsam confundere, ut posthac melius sit,
„ne Virgines quidem esse, quæ ita prævaricari at-
„tentent. Causa malorum omnium, quod perse-
„verant adhuc nomen & appellatio rei, & nego-
„tium totum in corpore sublatum est: quod scil.
nomen

nomen extrema Virginitatis pars est: quæ autem, plus necessaria & ipsam magis demonstrant, negligenta sunt, & *nulla ratio habetur* vestium quæ Virginitatem decent, vel *sermonis* vel *silentii*, vel *com- punctionis* vel alicujus id genus. Ita aureum illud, Os. An non eadem hodie querela contra plures possit iterari? contra eas inquam quæ cachinnant & vociferantur, quæ garriunt & fabulantur etiam in plateis & Ecclesiâ, etiam summo manè & in seram vesperam, fortè solicitæ ne lingua silens mutat aut concrescant labia compressa: evidens certè signum est inesse talibus defectum interioris devotionis: etenim vas vacuum altè clarèque sonat, & cùm arca seram non habet, vel hinc colligas nullum ibi thesaurum vel quid pretiosum asservari.

Lubet nihilominus loqui? per me licet, sed tecum loquere: *Nihil aequè proderit quam quiesceret, & minimum cum aliis loqui, & plurimum secum, notat* Seneca: Curiosa es rerum novarum? considera quomodo teipsam innoves, & cum Psalte suspira:

Epist. 19.

Psal. 50.

v. 12.

Psal. 103:

v. 35.

Ibid. v. 34

e. 32: 17. *sticie silentium apud Isaiam, cùm is jam ante dixisset: In e. 30: 15. silentio & in spe erit fortitudo vestra.* Quod de Regina Vir-

co- gita, dic cum Psalmographo: Deficiant peccatores à terra & iniqui; ita ut non sint. De his inquam tecum loquere & per pios affectus ac suspiria loquere

cum Deo: votum tuum sit: Fucundum sit ei elo- quium meum: ego verò delectabor in Domino. Ut au- tem id à te fiat, silentium tibi indicitur, cultus enim ju-

litiæ silentium apud Isaiam, cùm is jam ante dixisset: In e. 30: 15. silentio & in spe erit fortitudo vestra. Quod de Regina Vir-

Virginum D. Ambrosius exarat, id & in te locum ha- *L. 2: de*
 beat: „ Neque enim comites fœminas desiderabat, *Virg.*
 „ quæ bonas comites cogitationes habebat: quin etiā
 „ tum sibi minūs sola videbatur, cùm sola esset. Ete- *Thren. 3:*
 nim *sedebit solitarius & tacebit, quia levavit super se.* *28.*

ALTERUM, ut non nisi de Deo & pia sint ejus
 colloquia: utrumque hoc præscriptum copulat Ha-
 giographus: *In sensu sit tibi cogitatus Dei: & omnis* *Eccl. 9:23*
enarratio tua in præceptis Altissimi. Nihil aliud no-
verit lingua, Demetriadi, præcipit S. Hieronymus, Epist. 7.
nisi Christum: Nihil possit sonare, nisi quod sanctum
est. Quo capite idem ille Epist. 99. Paulam com-
mendat, cuius canticum Psalmi, Sermo Evangelium,
deliciæ continentia, vita jejunium. „ Provectæ annis
„ junioribus facite magisterium, minores natu præ-
„ bete majoribus ministerium, comparibus incita-
„ mentum: hortamentis vos mutuis excitate: æmu-
„ lis de virtute documentis ad gloriam provocate,
*„ (urget D. Cyprianus). „ Illa tantum loqui Vir- *De Discip.**
*„ ginem decet, (contestatur S. Basilius,) quæ au- *& Hab.**
*„ dientium animos juvare possint, & per sermonis *L. de vera**
„ puri veritatem atque rectitudinem ad intelligen-
„ tiam divinarum rerum ubertim instruere atque ex-
„ ornare: Fluentum quippe sermonis, quod mini-
„ sterio linguae ad exteriora deducitur, fontis, ex quo
„ manat, index ac testis est. Deo ergo plenum est
cor tuum? cogitas ex præscripto Apostoli, quæ
Domini sunt ut sis sancta corpore & spiritu? hæc
tuarum cogitationum objecta sunt? certè volupetibi
*erit loqui de his, ex abundantia enim cordis os lo- *Luc. 6: 45**
quitur. Sin autem nullus vel rarus tibi sermo de Deo
& rebus piis, non hospitatur is in corde tuo, neque
residet

residet ibi verus erga eas affectus: *Loqua tua, quod*
Matt. 26: in domo Caiphæ dictum Petro, *manifestam te facit,*
73. qualis namque est homo in anima, talem eum, dum
1. Imit. loquitur, sua lingua, depingit: *Multum enim libenter*
10. n. 1. *de his, teste Kempensi, quæ multum diligimus, ut*
cupimus, vel quæ nobis contraria sentimus, libet loqui
& cogitare.

1 Cor. 11: Corinthios culpat Apostolus non laudans quod
17. non in melius, sed in deterius convenirent: fugient
 hujus criminis reatum? sint colloquia & confabula-
 tiones vestræ de Deo, de virtutibus, de Virtu-
 tibus Sanctorum &c. Modò fiat sermo de *Mortificatio-*
Ps. 75: 3. *nis* necessitate ejusque exercitio, ut enim ait *Psal-*
tes factus est in pace locus Dei, & habitatio ejus in Sion.
Factus est in pace locus ejus, non in anima passionum
tumultibus obnoxia illicitisque subditâ cupiditati-
bus, sed quæ mortificationis armis illas compescit &
hasce exscindit: Et habitatio ejus in Sion, non in Je-
richo, non in Babylone: quæcunque itaque anima
suæ incolam Deum optat, & quæ id non optaret,
debet ea esse pacifica, Sion ea esse debet, è qua exi-
2 Reg. 5. *lent* *Jebusæi: quomodo autem ii delendi sint, de*
hoc tractent vestri sermones.

L. de Vir- Aliquando fiat collatio *de vilipendio ac contemptu*
ginit. c. 73 rerum terrenarum: „Quemadmodum Virgo (ex D.
„Chrysostomo) quamdiu domi manet apud Ma-
„trem, magnam puerilium omnium curam suscipit,
„& arculâ in penum depositâ, eorum, quæ illic con-
„dita sint, & clavem ipsa possidet & arbitrium om-
„ne tenet, de levium illorum & futilium custodi-
„a quæ sollicita, ac qui grandem familiam admini-
„strant: cæterum despensa jam ac marita paternas
ædes

„ædes dimittere coacta, tum verò iis nūgis & minu-
„tiis liberata domus gubernationem, opes & man-
„cipium numerosum, Viri cultum aliaque his majo-
„ra procuret necesse est. Ita & nobis adultis atque
„ætate virili terrenis omnibus, verè puerilibus ludi-
„cris omisssis, de cœlo cœlestisque vitæ splendore &
„gloria cogitandum sit: desponsi enim sumus & nos
„Sponso eum à nobis amorem flagitanti, ut non so-
„lum terrestribus & levibus his ac futilibus, sed
„etiam vitâ propter eum, si opus sit, cedamus. Qua-
„re, cùm illuc porro discedendum sit, exilem hanc
„curam à nobis propulsemus: nam nec, in Regnum
„ex inopi domo transferendi, de futilibus, signis,
„utensilibus & reliqua domestica tenuitate labore-
„mus.

Subinde de *cauta Conversatione*: „Nec audiendi
„sunt five viri sancti five fœminæ, denuntiat S. Au-
L. de bono
Viduit.
c. 22.
„gustinus, (cùm jam præmisisset: in omnibus sanè
„spiritualibus deliciis, quibus fruuntur innuptæ,
„sancta earum conversatio cauta etiam debet esse, ne
„fortè, cùm mala vita non sit per lasciviam, mala sit
„fama per negligentiam) quando reprehensa in ali-
„quo negligentia sua, per quam sit ut in malam ve-
„niant suspicionem, unde suam vitam longè ab-
„esse sciunt, dicunt sibi coram Deo sufficere con-
„scientiam, existimationem hominum non impru-
„denter solùm, verùm etiam crudeliter contemnen-
„tes, cùm occidunt animas aliorum five blasphem-
„antium viam Dei, quibus secundùm suam suspi-
„cionem quasi turpis quæ casta est displicet vita
„Sanctorum, five etiam cum excusatione imitan-
„tium non quod vident sed quod putant. Proinde
„quis-

quisquis à criminibus flagitorum atque facinorum, vitam suam custodit sibi benè facit, quisquis autem etiam famam & in alios misericors est. Nobis enim est necessaria vita nostra, aliis fama nostra: & utique etiam quod aliis ministramus misericorditer ad salutem, ad nostram quoque redundat utilitas, unde non frustra Apostolus: *Providemus, inquit, bona non solum coram Dœo, verum etiam coram hominibus.*

Modò de gratia *Vocationis* vestræ ad Statum Virginalem: „Virginem sacram te sibi munere gratuito fecit, qui omnia, quæcunque voluit, fecit, à quo idèò gratia nullis præcedentibus meritis datur, ut illi semper gratiarum actio purâ cordis humilitate reddatur: hic est autem unigenitus Dei filius, unigenitus etiam Virginis filius, unus omnium sacramentum Virginum Sponsus, sanctæ Virginitatis fructus, decus & munus, quem corporaliter sancta Virginitas peperit, cui spiritualiter sancta Virginitas nubit, à quo sancta Virginitas fœcundatur ut,

Epist. 3. ad Probam perseveret intacta, à quo decoratur ut permaneat, pulchra, à quo coronatur ut regnet perenniter gloriosa, scribit S. Fulgentius. „Magna res est Virginitas & cœlibatus (habet D. Gregorius Nazianzenus) atque in Angelorum naturæque singularis ordine censeri: vereor enim dicere Christi, qui, cum propter nos genitos dignendus esset, ex Virgine dignitur Virginitatem velut latâ lege sancti, ut hinc abducentem ac mundum contrahentem, vel potius mundum ad mundum transmittentem, præsentem nimicum ad futurum. „Habent conjugia bonum suum, non quia filios procreant,

„creant, sed quia honestè, quia licitè, quia pudicè, quia socialiter procreant, & procreatos pariter, „salubriter, instanter educant, quia thori fidem in- „vicem servant, quia Sacramentum Connubii non „violant, (notat D. Augustinus) hæc tamen om- *De S. Virg.*
 „nia humani officii sunt munera. Virginalis autem *ginit. c. 12*
 „integritas & per piam continentiam ab omni con- *c. 13*
 „cubitu immunitas Angelica portio est, & in carne „corruptibili incorruptionis perpetuæ meditatio.
 „Cedat huic omnis fœcunditas carnis, omnis pudicitia conjugalis, illa non est in potestate, illa non „est in æternitate: fœcunditatem carnalem non habet liberum arbitrium, pudicitiam conjugalem non „habet cœlum. Selectas vos in hoc vitæ genus grato animo agnoscite, eumque mutuæ confabulationes prodant: „Hæc est uberior (gratulans iis de Demetriadis virginitate nobilibus Viduis Probæ & Julianæ scribit idem S. Augustinus, quæ genero- *Epist. 179*
 sius elegerat Anicianam illustrem familiam beare nuptias nesciendo, quæ multiplicare pariendo; & in carne jam imitari vitam Angelorum, quæ ex carne „adhuc numerum augere mortalium) fœcundior- „que felicitas non ventre gravescere, sed mente gran- „descere; non lactescere pectore, sed corde can- „descere: non visceribus terram, sed cœlum ora- „tionibus parturire.

Quandoque habeatur sermo, cur non præcepto, sed consilio præscripta sit continentia: „Si Virginitatem Dominus imperasset (contra Jovinianum argumentatur S. Hieronymus) videbatur Nuptias *Lib. I. c. 7.* condemnare & hominum auferre Seminarium unde & ipsa Virginitas nascitur. Si præcidisset ra-
 dicem,

O

dicem, quomodo fruges quæreret? nisi ante fundamentum jecisset, quā ratione ædificium exstrueret & operturum cuncta desuper culmen imponearet? multo labore fossorum subvertuntur montes, terrarum penè interna penetrantur, ut inveniatur aurum: cùmque de granis minutissimis priùs conflatione fornacis deinde callidâ artificis manu fuerit monile compactum, non ille beatus vocatus qui de luto excrevit aurum, sed qui auri utitur pulchritudine. Noli igitur admirari si inter titillationem carnis, & incentiva vitiorum Angelorum vitam non exigimur sed docemur; quia ubi consilium datur, offerentis arbitrium est, ubi præceptum, ne-

1 Cor. 7: 25. cessitas est servientis: *Præceptum*, inquit, *Domini non habeo, consilium autem do tanquam misericordiam consecutus à Domino.* „Dominus nusquam de Vir-

L. de Vir- ginitate leges tulit, (habet D. Basilius) permisit, tamen, ut, sicut ab incorruptione ad corruptionem præter naturam immoderatâ potestate utens homo defluxerat, ita rursus à corruptione ad incorruptionem naturam suam præstantiori voluntate vim sibi inferendo proveheret. Quo & ipse suo nos provocat exemplo. Porro quod incorruptibilis vitæ semen è terris ad cœlum transferendum singulari gloriâ Virginitatem Dominus noster esse voluerit (elegantissimè dedit, idem ille Hierarcha) & incorruptionis honestatip per integerrimam castitatem corpora nostra confusescere, ex eo in primis constat, quod, cùm Legion in omnibus obtemperaverit, solum conjugium renuit. Oportebat enim, ut, qui ex intemerata, Virgine incorruptus etiam secundum carnem natu-

Ibid.

„tus erat, nec conjugii quidem corpoream experi-
„retur corruptionem: cœterū à corruptis per ju-
„galem copulam naturali integritati nostræ incre-
„menta suppeditans, quemadmodum Adam præ-
„sentis vitæ semen per Conjugii voluptatem fuerat,
„ita & ipse semen futuri seculi per Virginitatis fieret
„integritatem, ut, sicut illum per matrimonium se-
„rentem humanum genus hominem in terrena vita
„secuti sumus, ita & Dominum per virginalem pu-
„ritatem futurum seculum serentem prudenter se-
„queremur. Quòd si non otiosè Paradisum primi-
„que Adam in eo conspicias vitam, invenies pro-
„fectò illum adhuc in Paradiſo constitutum opus
„non habuisse cognoscere uxorem suam, post præ-
„varicationem verò mortisque sententiam, post
„Paradisi amissionem tunc jam uxorem cognovit
„suam, ut vitæ postea mortalitatem, prolis successio-
„ne solaretur. At Virgo eum, qui ad Paradisum re-
„vehit, sequens, in illo & cum illo inter Paradisi de-
„licias æternâ amœnitate incorrupta lœtatur, male-
„dictum illud effugiens quo extra Paradisum con-
„stitutæ mulieri dictum est in doloribus paries fi-
„lios, &c.

Nonnunquam instituatur colloquiū *de oneribus Vir-
ginitati annexis*, quæ ex ejus etymologiâ eleganter de-
ductit S. Fulgentius: „Integritas carnis Deo fideliter *Supra c. 7.*
„consecrata, & in cordis virginitate Deo juvante &
„protegente servata idcirco propriè Virginitas dici-
„tur, ut ibi perfectio veræ virtutis inesse monstretur:
„melior est igitur cæteris actualibus donis intemera-
„ta sanctitas virginalis, quæ divini gratiâ mune-
„ris virtute videtur originem vocabuli trahe-

O 2 re,

re, ut ex ipso nomine semper se admoneri cognoscat ea, que virtutis sunt, debere servare. Et ex alio,
 Epist. 142. capite apud S. Augustinum Autor epistolæ ad Demetriadem: „Seculi Virgines, quæ se nuptiis præparant & indulgentiam magis apostoli, quam continentia sequi malunt, magisque amplectuntur, in continentia remedium quam præmium continentia, ut sponsis placeant, eosque in amorem sui magis incitent, mirâ se solicitudine formare student, & naturalem corporis pulchritudinem ornandi arte commendant: hæc est illis per dies singulos cura, præcipua decentibus fucis colorare faciem, imprimare auro crinem, & ardentes concharum lapides, capitis honorem facere, suspendere ex auribus patrimonia, brachia ornare monilibus ac latera, & inclusas auro gemmas ē collo in pectus demittere: non minorem Sponsus tuus requirit ornatum, qui cum universam Ecclesiam salutaris aquæ lavacrum purificatam sine macula rugaque reddiderit, quotidie cupit eam fieri pulchriorem, ut semel à virtutis peccatisque mundata semper ornetur decore virtutum: & si hoc à tota requirit Ecclesia, in qua & Viduæ continentur & nuptæ, quantum putas expectat à Virgine, quæ ex pulcherrimo hoc quodam Ecclesiæ prato, velut augustior quidam flos, videtur electa? assume ergo omnem illum ornatum, per quem placere Christo potes ... multi in hoc proposito senescimus, & ea, propter quæ ad ipsum propositum venimus, non habemus: tua verò conversatio nova esse debet, mira gravitas; patientia, mansuetudo, pietas: quicquid sanctius est atque perfectius, quicquid magis Deo te commendare

„dare potest & majorem in Cœlo facere, id semper
 „sequere, id semper amplectere: Sponsa Christi nihil
 „debet esse ornatius: tantò majore placendi studio
 „opus est, quantò major est ille, cui placendum est.

Alias de Meditatione : „ Ideò ab aliis curis
 „atque negotiis (scribit S. Augustinus) quibus Epist. 121
 „ipsum desiderium (scil. beatæ vitæ) quodammodo ad Pro-
 „do tepefecit, certis horis ad negotium orandi men-
 „tem revocamus, verbis orationis nosipso admo-
 „nentes in id, quod desideramus, intendere, ne,
 „quod tepefere cœperat, omnino frigescat &
 „penitus extinguitur, nisi crebrius inflammetur.

Alias de Humilitate, quam *ditissimam* inscri-
 bit D. Aug. Lib. de Virgin. c. 31. „ Nolo tibi
 „(Eustochio præcipit S. Hieronymus) venire su- Epist. 22.
 „perbiā de proposito, sed timorem: onusta ince-
 „dis auro, latro tibi vitandus est. De ejus cum Vir-
 ginitate copula multis agit S. Augustinus, Ambro- L. de San-
 sius, & præter alios totâ Epistolâ ad Probam D. Ful- d. Virgin.
 gentius: est talis (inquiens inter cætera) utriusque Epist. 84.
 c. 2.
 virtutis copula, ut in præsenti vitâ ipsa sit omnium Vide c. 9.
 perfectio culmenque virtutum: quia nec in corpore 15. & 18.
 est aliquid integritate melius, nec in anima est aliquid
 fidelis humilitate sublimius. Qui & eandem vo- c. 23.
 cat Virginitatis internam Virginitatem. „ Pulchra
 „permixtio Humilitatis & Virginitatis, nec me-
 „diocriter placet Deo illa anima, in qua & Humi-
 „litas commendat Virginitatem, & Virginitas ex-
 ornat Humilitatem, commentatur in hæc Evangelii
 verba: *Mensus est Angelus Gabriel à Deo ad Virgi-* Luc. 1: 27.
nem desponsatam Viro, &c. Mellifluus Burgundio. Hom. 1.
„Audis Virginem, audis Humilem, si non potes Vir- super Mif-
gini-sus.

ginitatem Humilis, imitare Humilitatem Virginis. „
 Laudabilis virtus Virginitas, sed magis necessaria, „
 Humilitas: illa consulitur, ista præcipitur: ad il- „
 lam invitaris, ad istam cogeris: de illa dicitur: *Qui*, „
potes capere capiat, de ista dicitur: *Nisi quis efficia-* „
tur sicut parvulus iste, non intrabit in Regnum Cœ- „
lorum: illa ergo remuneratur, ista exigitur. Potes, „
 denique sine Virginitate salvari, sine Humilitate, „
 non potes: Potest inquam placere Humilitas, quæ „
 Virginitatem deplorat amissam, sine Humilitate, „
 autem audeo dicere nec Virginitas Mariæ placuit, „
 set. Super quem inquit requiescat Spiritus meus, „
 nisi super humilem & quietam: super humilem, „
 dixit, non super Virginem. Si igitur Maria humi- „
 lis non esset super eam Spiritus Sanctus non re- „
 quievisset. Si super eam non requievisset nec „
 imprægnasset, quomodo enim de ipso sine ipso „
 conciperet? patet itaque, quia de Spiritu San- „
 to concepit, sicut ipsa perhibet, respexit Hu- „
 militatem Ancillæ suæ Deus potius quam Virgin- „
 itatem, etsi placuit ex Virginitate, tamen ex Humi- „
 litate concepit, unde constat quia etiam, ut place- „
 ret Virginitas, Humilitas proculdubio fecit. Quid „
 dicas Virgo superbè? Maria Virginem se oblita glo- „
 riatur de humilitate, & tu negligendo humilita- „
 tem blandiris tibi de Virginitate. Respexit, ait il- „
 la, humilitatem Ancillæ suæ. Quæ illa, Virgo „
 utique sancta, Virgo sobria, Virgo devota. „
 Numquid tu castior illâ? numquid devotior? aut „
 numquid tua fortè pudicitia gratior castitate Ma- „
 riæ, ut tu scil. sine humilitate placere sufficias ex- „
 tua, quod illa non potuit ex sua? Denique quan- „
 to

„tò honorabilior es ex singulari munere castimoniæ
 „tantò tibi tu majorem injuriam facis, quòd ejus in
 „te decorum fœdas permixtione superbiæ, alioquin
 „expedit tibi Virginem non esse quàm de Virginini-
 „tate infolescere. Non omnium quidem est Virgi-
 „nitas, multò tamen pauciorum est cum Virginitate
 „Humilitas. Si igitur Virginitatem in Maria non
 „potes nisi mirari, stude Humilitatem imitari,
 „& sufficit tibi: quòd si & Virgo & Humilis es,
 „quisquis es magnus es. Hactenus S. Abbas Virgo
 & Humilis. Instat idecò Antistes Hypponensis: *L. de Virg.*
Pergite Virgines Dei viâ sublimitatis pede humi- c. 52.
 litatis.

„Non omittatur necessitas Perseverantiæ Virgi-
 „nalis: igitur Conjuges admodum commodè habet
 „(scil. Apostolus) qui nec altero volente eos mütuâ
 „consuetudine defraudet, nec defraudationem ex
 „consensu longiùs producat, quin alteras etiam Nu-
 „ptias permittit, si velint, ne ardeant. At Virginibus
 „nullum hujusmodi solatium præbet, sed illos tan-
 „tisper suspensos iterum recreat, hanc nec minimum
 „respirantem, sed assiduè pugnantem sinit perpetuò
 „stare, ac libidinibus verberari, nec vel tantillis in-
 „duciis frui. Cur enim non huic etiam dixit: Si se
 „non continet nubat? quod nec Athletæ dicat quis-
 „quam, postquam derepto amictu ac delibutus in
 „stadium processit séque pulvere conspersit: abi,
 „fuge adversarium: sed jam porrò necessum sit duo-
 „rum alterum aut coronatum aut dejectum & infa-
 „mem discedere: nam in ludo ac palæstra, ubi cum
 „familiaribus exercitium sit, & cum amicis velut
 „cum adversariis manum conseras, liberum sit &

fuscipere laborem & non suscipere. At qui jam nō
men dedit coacto frequenti populo, præsente A-
gnotheta, sedentibus spectatoribus, adducto atque
objecto adversario ei certaminum lex facultatem
eripiat. Ad eundem modum & Virgini, dum con-
sultet prius nubendum sit nec ne, tutum matrimo-
nium sit: at, ubi dilegit ac conscripta est, se in stadii
dedit. Ecquis igitur, indictis spectaculis, Christo cer-
taminis Magistro, Angelis supernè spectantibus, fu-
rente Diabolo ac fremente ad luctamque conserto,
& medio comprehenso in medium profiliens edi-
cere ausit: hostem fugiat, laboribus supersedeat,
comprehensionem omittat, ne dejiciat, ac proster-
nat adversarium, sed ei victoriam cedat. Et quid,
Virgines dico? cùm nec Viduas iis verbis affari fas
sit, sed illorum loco his terrificis: postquam re-
pudiato Christo lascivire cœperint, nubere volunt,
damnandæ quæ primam fidem fefellerint. Hacte-
nus calamus S. Chrysostomi. Qua de causa Virginem

g. c. 38. Deo sacram à venali & conjugata distinguens: Virgi-
nem permansuram, inscribit D. Augustin. ex Apostolo
L. de Bo-
noConjug. Paulo, qui ad continentiam exhortans utitur terminis
1 Cor. 7:8, permanere & non jungere. Monet proinde S. Hierony-
38. & 40. mus: Quod si aliquā senseris infirmiorem in fide, suscipe,
Epist. 22. consolare, blandire & pudicitiam illius fac lucrum tuum.
c. 13.

Atque aliàs de materiâ aliâ, colloquantur quam
suppeditabit vel Liber asceticus, vel Meditatio, vel
Concio: hæc namque tria Venæ, Aurifodinæ
& Promptuaria sunt piorum discursuum. De
Concione quidem index est S. Augustinus, u-
nusquisque, ut potest, recordetur quod audi-
vit: *Collocutionem invicem ructate: Saginam ve-*
stram

„stram ruminate: quod accepistis, non eat in viscera
 „oblivionis vestræ: thesaurus desiderabilis requiescat
 „in ore vestro. De Lectione autem & Meditatione
 Autor præcit: Epistolæ ad Demetriadem: „ Ad- *Apud S.*
 „ hibe tibi in urbe solitudinem, & remota paulisper *Aug.*
 „ ab omnibus propriis Deo jungere, *aspe*ctuique tuo- *Epist. 14.*
 „ rum reddit a lectionis fructum & orationis ostende:
 „ nihil enim in hoc secreto magis agere debes, quām
 „ animam divinis eloquiis pascere, & quantum ei
 „ per totam sufficere possit diem, hoc eam veluti cibo
 „ pinguiore satiare.

Ratio autem cur hæ colloctiones suadeantur
 manifesta est, quia ut, Apostolo teste, *corrumpunt* *1 Cor. 15:*
mores bonos colloquia prava, sic è contrariò ad opti- *33.*
 mos pia provocant, imò & eum advocant, qui dixit:
Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum *Matt. 18:*
 in medio eorum. Patuit id in peregrinis Emaunticis, *20.*
 qui dum fabularentur & secum quærerent, & ipse Je- *Luc. 24:*
sus appropinquans ibat cum illis. En fructum, iisdem *v. 15.*
 testibus: & dixerunt ad invicem: nonne cor nostrum *Ibid. v. 16.*
 ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret *32.*
 nobis scripturas? Iterum, dum iisdem hi regressi in
 Jerusalem narrarent hæc Apostolis, stetit *Iesus in* *Ibid. v. 36*
 medio eorum, & dicit eis pax vobis, non enim con-
 scientiæ turbas proritant hæc colloquia, ut vana &
 detractoria: sed animi tranquillitatem promovent,
 quæ ex sola oritur vitiorum victoria, & vera ejus cum
 divina voluntate concordia. „ Ex divinis colloquiis
 „ (inquit Kempensis in Sermonibus ad Novitios) *Serm. 4.*
 „ nascitur amor Dei, ædificatio proximi, odium
 „ mundi, desiderium regni cœlestis, dolor de pec-
 „ catis, fervor charitatis, refrænatio cupiditatis, &

renovatio totius interioris hominis. Quare, si lo-

¹ *Imit.* 10. qui licet & expedit (habet idem) quæ ædificabilia,

^{n. 2.} sunt loquere: malus usus & negligentia profectus,

nostri multum facit ad incustodiam oris nostri: ju-

vat tamen non parum ad profectum spiritualem,

devota spiritualium rerum collatio, maximè ubi,

pares animo & spiritu in Deo sibi sociantur.

¹ *Thess.* 5: Finio itaque cum Apostolo: ædificate alterutrum,

^{11.} ut & de vobis in veritate possit dici, quod hic ille

subnectit: sicut & facitis. Ideoque omnis sermo ma-

lus ex ore vestro non procedat, sed si quis, bonus ad &

Ephes. 4: dificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Ämu-

lemini sponsum vestrum, cuius colloquia omni-

& singula prope verba audientium fuere documen-

ta teste Evangelio.

§. XV.

De Custodia Castitatis.

Dum Virginem instruunt duplii eam titulo
Patres compellant, Christi scil. *Ancillæ & Spon-*

sæ: Ancillæ quidem, quo ei fervidum indicant fa-

mulatum: *Sponsæ* autem, quo solicitam pudicitia

custodiam demandent: hanc utriusque etymolo-

giam elegantissimâ Apostrophe illustrat D. Fulgen-

tius. „ Attende in te Sponsi tui amorem, considera

Domini pietatem: pius est Dominus qui te sibi

fecit Ancillam, speciosus Sponsus qui te castificavit,

Sponsam: idem tamen, quia verus est Dominus &

Sponsus est verus, utriusque potestatis partes ex-

quitur: exigit de Ancilla humilem servitutem, in

Sponsa

Epist. 3.
ad Pro-

bam c. 19.

„Sponsa quærit integrum castitatem. Servi ergo Do-
 „mino cum timore & exulta Sponso cum tremore :
 „nam, quia Dominus est, territat, & quia Sponsus
 „est, zelat : timens igitur custodi Domini torrentis
 „imperium, & tremens dilige Sponsi zelantis affe-
 „ctum : in Ancilla Domini nihil suum prædo repe-
 „riat, in Sponsa Christi nihil suum adulter agnoscat :
 „qua de causa Virgines *indefessas milites Castitatis* in-
 scribit D. Ambrosius. Est autem trinum Militis of-
 ficium. L. 1. de
Virg.

UNUM advigilando hostium insidiis Arcem vel
 Oppidum tueri, quod & Virginis est, quæ castitati
 militat juxta D. Ambrosii *Φερέστην*: ideoque conti-
 nuis vigiliis intenta excubabit ad sensus (animæ por-
 tas) ne quicquam irrepatur, quod pudicitiae insidie-
 tur: „Per quinque Sensus quasi per quasdam fene-
 stras vitiorum ad animam introitus est: non potest
 „ante metropolis & arx mentis capi, nisi per portas
 „ejus irruerit hostilis exercitus, ex illo Jeremiæ: *c. 9. v. 21.*
 „Ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos
 „nostras, deducit S. Hieronymus. Periit Isboseth, L. 2. con-
tra Fo-
vin. c. 4.
 eo quod *Ostiaria domus purgans triticum* obdormi-
 verat: ingressi namque duo Latrunculi dormientis
 caput præciderunt. Quod ergo Apostolus suo Ti-
 motheo *te ipsum castum custodi*: idem & sibi Virgo ar-
 roget, & ut præstet, vigiles ad Portas Sensuum ex-
 cubias servet: manus ad contactus illicitos non ex-
 tendat per hos enim irrepit impudicitia: *Etiam na-*
turalis flamma carnis accenditur, inquit D. Bernar-
 dus, *si illicita attingit*. Hera Josephi ejus pudicitiam Tract. de
modo vi-
vendi
 expugnatura apprehendit laciniam vestimenti ejus. Serm. 58.
 Odores aversetur ut corruptores animi, at, si eos *Gen. 39:*
 amet, 12.

2 Cor. 2: amet, cùm Apostolo Christi bonus odor sit D.
 15. Sobrietatem sectetur: *Abstinentia* (ex D. Athan-
 sio in Exhort. ad Monachos) *Continentiae nutritio*,
*quaē facilius possibilitatis frēnos patitur, si non delicu-
 rum calcaribus incitetur.* „Quia gulæ deditos luxu-

3. p. *Paſt.* ria sequitur (ex S. Gregorio) Propheta testa-
 admon. 20 tur, qui dum aperta narrat, occulta denuntiat di-
 cens: Princeps cocorum destruxit muros Hieruſa-
 lem. Princeps namque cocorum venter est, cui
 magna cura obsequium à cocis impenditur, ut
 ipse delectabiliter cibis impleatur: muri autem
 Hierusalem virtutes sunt animæ ad desiderium su-
 pernæ pacis elevatæ. Cocorum igitur Princeps
 muros Hierusalem dejicit, quia dum venter in
 gluvie extenditur, virtutes animæ per luxuriam de-
 struuntur. Aures obstruat ne impudica audiant,
 Oculos cohibeat ne, quod natum sit in honestis
 imagines oggerere, conspiciant. „Cautæ sint Vi-
 gines (monet D. Bernardus) sicut sunt castæ,
 fenestras oculorum & aurium suarum discant ob-
 servare, vultus abscondere, ne sibi videndo vel
 audiendo, quod fortè non expedit, mortem affici-
 cant. *Si occurras homini, præcipit D. Athanasius fac*
convelata & cernua esto, neque attollas ulli vultum neq
duntaxat Deo tuo. Oculus meus, dicit quidam, *depr*
51. datus est animam meam: Et de formidabili Holoferne

Judith. Sandalia ejus (scil. Judith) rapuerunt oculos ejus, post
 16: 11. chritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputauit
 pugione cervicem ejus. Idq; tanti fecere Patres, ut im-
 pudicos oculos animi pudici indices statuant. „An-
 gelorum vitam elegisti, in eorum ordinem te aggre-
 gaſti, qui jugum nesciunt (post Virginitatis præ con-
 jugio

*Tract. de
 Paſſione
 Domini
 6. 28.*

*L. de Vir-
 ginit.*

Thren. 3:

Judith.

16: 11.

*Tom. 1.
 Orat. 31.*

„jugo prærogativam ait D. Nazianzenus) ne in cara-
„nem prolaboris, ne in materiam dejiciaris, ne cum
„materia matrimonio jungaris: etiamsi alioqui in
„cælibatu perstes, oculus lascivus & impudicus Vir-
„ginitatem minimè servat: lingua impudica Dia-
„bolo miscetur: pedes temerè gradientes morbum
„accusant aut morbo moventur. *Nec dicatis vos ha-
bere animos pudicos*, in Regula Monacharum oppo-
nit D. Augustinus, *si habeatis oculos impudicos*, quia Epist. 109
impudicus oculus impudici cordis est nuntius: quos
proinde *oculos plenos adulterii appellat* Apostolus. 2 Pet. 2:

Quâ sensuum custodiam indicunt Virgini, eadem ^{14.}
cautelâ eidem inhibit omnem cum sexu dispari fa-
miliaritatem: „ Ne oculus oculum trahat (ex S.Na- ^{Supra.}
„zianz.) ne risus risum: ne familiaritas noctem: ne nox
„interitum & exitium: nam quod paulatim attrahi-
„tur ac tanquam surripitur, tametsi eam rationem
„habeat, ut damnum in præsenti minimè sentiatur,
„tamen in vitii summam incurrit. Liberanda est vi-
„gilanter, (Pomponio rescribit D. Cyprianus Epi-
„stola 62) de periculis locis navis, ne inter scopu-
„los & saxa frangatur. Exuenda est velociter de in-
„cendio sarcina, priusquam flammis supervenien-
„tibus concremetur. Nemo diu tutus est periculo
„proximus, nec evadere diabolum Servus Dei po-
„terit, qui se Diaboli laqueis implicavit: interce-
„dendum est cito talibus, ut separentur, dum adhuc
„separari innocentes possunt, quia dividi postmo-
„dum nostrâ intercessione non poterunt postea-
„quam conscientiâ gravissimâ cohæserint. Denique
„quam graves multorum ruinas hinc fieri videmus,
„& per hujusmodi illicitas & periculosas conjun-
ctiones

Etiones corrupti plurimas Virgines cum summa
animi nostri dolore conspicimus! Sæpe (juxta D.

*De modo
vivend.*

Bernardum) familiaritas vincit quos vitium super-

Serm. 58.

rare non potuit: sæpe occasio peccandi voluntatem
fecit & facit: quos voluptas superare non potuit,
assiduitas superat: dispar sexus in unum collatus,
illuc provocat instinctum carnis quo nascitur. La-

2 Timoth.

bora sicut bonus miles Christi Jesu, Timotheo fo-

2: 3.

suggerit Apostolus, qualem & tu te exhibeas qua-

Judith.

Virginitati militas: Eliachim æmulare, qui ju-

4: 6.

ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse posse-

L. de In-

teresse poterat ad Jerusalem; & illic custodirent, ubi angustius

dor is.

iter esse poterat inter montes. Omnibus te juxta-

Serm.

D. Chrysostomi præscriptum *aurum fulgidum pra-*

quod Re-

beas & ignitum, quod, quia tale, nemo audeat con-

gulares

tingere: verbo, ut loquar cum Magno Gregorio

fæminæ

in Arce te serves Castitatis. *Hortus clausus es filia*,

viris co-

quæ est vox Ambrosiana, nemo auferat sepem tui pa-

habitant.

iter esse poterat inter montes. Omnibus te juxta-

L. de In-

dor is.

stit. Vir-

ALTERUM Militis officium est (in quo fidei

gin. c. 9.

specimen edit) repellere

hostem aggredientem: aperto marte pudicitiam op-

pugnat luxuria, dum quis te ad impudica sollicita-

tanquam ejus emissarius miles, vel dum turpes & ob-

scœnas cogitationes impuraque phantasmata in am-

mum immittit. Ignei ea sunt globi, quibus libidinis

incendium molitur: assultus sunt, quibus &

continentia triumphum attentat. At, quæ Casti-

tis miles est, illos, ac primùm in finum cordis ille-

buntur, extinguat, & hos scuto timoris Domini

repellat. „Non consentias illi, (urget D. Bernar-

suprai

dus) non sinas malam cogitationem manere in cor-

Serm. cit.

di

„de tuo, quacunque horâ mala cogitatio venerit, ex-
 „pelle eam: quâm citò apparuerit scorpio, contere
 „caput ejus: contere caput serpentis, id est, malæ
 „cognitionis: ibi emenda culpam ubi nascitur scil.
 „in corde: caput cognitionis pravæ expelle à cor-
 „de tuo: ibi pecca, ubi nescis esse Deum: ni-
 „hil enim celatur ante Deum, videt occulta, qui
 „fecit abscondita, Deus ubique præsens est.
 Quot hîc negligentes, quotquot hîc sunt inermes
 (& sunt omnes illæ, quæ etiam morosè inhærent his-
 te objectis) colludunt eæ cum hoste, imò à signis
 Castitatis ad Castra transfugiunt Luxuriæ, seu potiùs
 (quæ summa infidelitatis infamia) ei in se locum
 cedunt, & de hoste Dominum efficiunt. Nonnullæ
 „quippe sunt Virgines carne non spiritu, scribit
 „D. Hieronymus, quarum corpus integrum est & *L. 1. ad-*
 „anima corrupta: sed illa Virginitas hostia Christi *versus*
 „est, cujus nec mentem cogitatio nec carnem libi- *For. n.*
 „do maculavit. Qualis ut & tu sis, juxta D. Greg.
 Nazianzeni consilium *inaccessibilem reipsam custo-* *supra.*
 di: Sin autem obruaris, aggressores quantociùs
 repelle: tene & allide Babylonios, parvulus ad pe- *Psal. 136.*
 „tram. „ Virginitatem quoque animus ipse colat *vs. 9.*
 „(urget ibid. supra D. Nazianz.) ne vagetur, ne ob-
 „erret, ne meretriciarum rerum formas in seipso
 „ferat (nam libidinis quoque pars impressa in animo
 „forma est) ne odio insectanda rerum simulachra in
 „anima effingat. „ Non ignoro (Theodoro Cœlibi,
 „in vitium carnis lapsi exarat D. Chrysostomus,) *Epist. 6.*
 „quòd inferiorem te fecerit contra inimici confli-
 „ctum cessatio dimicandi, scio quòd in medio ver-
 „seris incendio secularium voluptatum, sed si adver-
 fatio

fario dictum velis non serviemus oblectationibus
 tuis, nec radicem adoramus omnium malorum:
 si sustuleris ad cœlum oculos, mox caliginem Do-
 minus tetri ignis excutiet, & eos quidem, quae-
 ad incendium compulerunt, concremabit, teau-
 tem in medio fornacis constitutum resperget rore,
 nebularum & sibilantis auræ spiritu æstuantia tibi
 corda mulcebit, ita ut nec ad cogitationes, nec ad
 conscientiam tuam vis ignis accedat, tantum ne re-
 quiescere segnior velis & sponte vincaris: nam &
 munitissimas civitatum, cum sœpè omnia ob-
 sidentium tela vicissent, omnium expugnationum
 genera vitassent, unius tantum vel alterius civium
 interius commanentium occulta proditio sine ulla
 repente certamine capi fecit: & nunc cave, ne qua-
 in sensibus tuis cogitatio proditiois tibi machi-
 nam moliatur innumeris artibus. Licet longi tem-
 poris expugnatione murorum utatur inimicus in-
 cassum cuncta tentabit. Ei inquam te oppone, non
 resistendo sed ad alia cogitationes divertendo: fu-
 ga, quæ in prælio turpis, hæc optima est resistenti
 hæc fuga fugatio est: *Fugite fornicationem.* Quis
 cogitationes suas ita refrænare potest, ut non qua-
 libet immunditiâ titilletur? sed continuo (docu-
 mentum est D. Bernardi) talium cogitationum in-
 fultus sunt reprimendi, ut, unde sperabat se hostis
 vincere, per hoc magis victus abscedat: quod fit
 quoties pravis & immundis cogitationibus attracti
 statim ad signum Crucis, ad Passionis dominicæ re-
 cordationem & lachrymarum subsidia confugi-
 mus, & suo telo in bello fortes effecti hostem fe-
 rimus. Non cedit resistenti? nil nocet: oppugnet,
 dum

1 Cor. 6:

18.

Supra c.

18.

dummodo non expugnet: Arcem oppugnari minime indecorum, sed gloriosum non expugnari: intuere virgineum Joseph, diu quidem & fortiter impugnatum, sed cum gloria victorem: *Et mulier, luxuriæ stipendiaria, per singulos dies molesta erat adolescenti, & ille recusabat stuprum, habet sacer textus.* *Gen. 39: 10.* Sit & tua fortitudo insuperabilis, indefessam te praebas militem castitatis: *Cadent à latere tuo mille, & Psal. 90: decem millia à dextris tuis, ad te autem non approximat.* *7.*

ULTIMUM militis officium est non modò resistere hosti aggredienti, sed eundem invadere: non habere se solum defensivè, sed & offensivè, ut scilicet eum devincat ac ex iniqua possessione deturbit: pateris in te Luxuriæ tyrannum? tuâ convenientiâ aut etiam iniquissimâ benevolentiâ pedem aliquando in te defixit? expugna eum & subjice: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus.* *Concupiscat caro adversus spiritum, sed non prævaleat ac prædominetur, verum spiritu facta carnis mortifica: „Inter omnia Christianorum pia certamina (habet D. Augustinus) sola duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana pugna & rara victoria: gravem castitas fortis est inimicum; fortiatur eadem & te strenuam propagatricem.* *Rom. 6: 12. Gal. 5: 7. Rom. 8: 13. Serm. 250 de temp.*

§. XVI.

De Subsidiis Castitatis.

Virginem Ambrosio dictam indefessam Castitatis Militem, & à nobis §. superiori ad militiam P. edo-

edoctam, nunc armis instruemus: quid namque sin
his miles?

Primum autem & omnium maximè necessarium
est ORATIO, quæ protectionem & auxiliare

Pf. 126.1. Dei manus imploret, *Nisi enim Dominus custodierit*
civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Ideoque
suppetiæ ejus per illam advocandæ: dicat ergo:

Psal. 12. *Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte,*
ne quando dicat inimicus meus prævaluï adversus eum.

Est quidem in omni animæ conflictu ea necessaria
suggerente Agonothetâ nostro: Vigilate & orate ut non

intretis in temptationem, sed maximè in propugnanda
castitate: ideoque ab exercitatis in hoc bello semper

frequentata: Scivi quoniam aliter non possem esse con-
tinens, (& hoc ipsum erat sapientiæ scire, cuius el-

set hoc donum) adii Dominum, inquit Sapiens, & de-
precatus sum illum. Ne magnitudo revelationum ex-

tollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus
Satanæ, qui me colaphizet: propter quod ter Dominus

2 Cor. 12: rogavi, ut discederet à me, scribit illud Vas Electionis
7, 8, 9. & dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in

De Bono infirmitate perficitur. Ex quo D. Augustinus
Viduitatis, Orate vigilanter atque ferventer, ut adjutorio de-

c. 23. & teræ excelli & abundantiam misericordissimæ grati-

„ Domini, & perseveretis in eo quod estis, & profi-
„ ciatis ad id quod eritis. S. Chrysostomus (qui ad

bi Orationem Virginitatis sigillum & castitatis na-
cem inscripsit) etiam ad Virginem Deiparam ter-

mittit, à cuius suffragio multa tibi pollicetur: „ Qua-
„ cunque estis Virgines ad matrem Domini conser-

„ te: illa enim pulcherrimam, pretiosissimam, & in-

„ corruptibilem possessionem patrocinio suo vobis

„ conservabit.

*Secundum & æquè necessarium FAMILIARI-
TAS CUM DEO, quam promovet jugis memoria
præsentiae divinæ & piaæ ad eum aspirationes: Adhæsit
anima mea post te, me suscepit dextera tua, ait David: en Psal. 62:
fructum: ipsi verò in vanū quæsierunt animam meam. 9, 10.*

*Lectulum Salomonis, habent Cantica, sexaginta for- c. 3. v. 7.
tes ambiunt, &c. Quis autem hic Lectulus, nisi cor
Virginis, in quo illa cum divino Salomone requiescit,
deliciatur ac fabulatur? eum verò ambiunt fortis,
quia castum hoc commercium comitantur sanctæ co-
gitationes, quæ contra omnes libidinis assultus, timo-
res verè nocturnos, & à negotio perambulante in tene- vers. 8.
bris, eam protegunt atque defendunt. Notum est ubi
luxuriæ manus dederit filius ille adolescentior, de
quo Salvator in Evangelio, certè non in domo Patris, *Luc. 15.*
sed peregrè profectus in regionem longinquam, ibi dissipat vers. 13.
vit substantiam suam vivendo luxuriose: neque Virginis
cœlestis Patris filiæ, quo usque ei adhæret, timen-
dum incontinentiæ periculum: at si affectu & cogi-
tationibus ab eo recedat, quantociùs succumbet op-
pugnata.*

*Tertium est FUGA OTII, multam enim Eccl. 33:
malitiam docuit otiositas, quam proinde Bernardus 29.
omnium tentationum, & cogitationum malorum & ad Fratres
inutilium sentinam indigitat. „ Sicut per rimam sen- de Monte
„ tinæ (commentatur in hæc Melliflui Scriptoris
„ verba Doctor Seraphicus Bonaventura) aqua la- De Profes-
tenter intrat & crescit donec navis mergatur; ita ex tio Reli-
„ otio cogitationes & concupiscentiæ multiplican- gios. L. 1.
„ tur, donec navis cordis eis succumbens in pecca- c. 38.
„ to periclitetur: & ut olim Sabbatho, quo ferias ¹ Machab.
celebrabant, ab Antiochi militibus oppugnati & ²: 38.*

cæsi sunt Iudæi: sic nunquam victoriosiores Luxuriæ emissarii quam ubi animus sabbaticus, id est

otiosus: in hoc ergo prælio nunquam sabbathizare

Ibid. v. 41 statuat cum Mathathia, aliorum edoctâ clade: otium namque adulterum fecit Davidem, cum is domi ha-

2 Reg. 11: v. 1. reret, & in solario domus suæ deambularet *eo tempore*

3 Reg. 11: v. 3. *re, quo solent Reges ad bella procedere.* Salomon fabri-

câ Templi occupatus victoriosus extitit, at otiosus mancipium libidinis. Fœdissimas Sodomæ iniquita-

Ezech. 16: 49. tes, illius & filiarum illius otio ascribit ipse metu-

minus: illud ergo fugiat quæ suam vult integrum pudicitiam.

L. de Ordine Vitæ. *Quartum est HUMILITAS,* D. Bernardo

dicta *Custos Pudicitiae*: ea lorica est, quâ præcincta

Castitas invulnerabilis est: scutum est, sub quo

secura lateat: quâ quæ caret, non modò patet, sed

& subinde libidini captiva traditur & hæresi, eo, qui

1 Pet. 5: 5. superbis resistit, humilibus autem dat suam gratiam,

occultam superbiam (aliis ad cautelam) manifesta-

puniente luxuriâ & apostasiâ: „ An verò propter

De S. Virg. 40: aliud credendum est (observat D. Aug.) permit-

gunt. tere Deum, ut misceantur numero professionis ve-

stræ multi & multæ casuri & casuræ, nisi ut his ca-

dentibus timor vester augeatur, quò superbia com-

primatur, quam sic odit Deus, ut contra hanc

ibid. c. 42. unam se tantum humiliarit Altissimus. Monet pro-

inde: „ Perseverantes in numero vestro præbeant vobis exemplum, cadentes autem augeant timo-

rem vestrum: illud amate ut imitemini, hoc lugete ne inflemini. Et certè Virgini quæ ratio su-

perbiendi? Si namque Deum respiciat, quid, nisi

Ps. 72: 24. quod ab eo accepit, habet? meritò dictura: Tenuit

fi

Si manum dexteram meam, & in voluntate tua dedu-
xisti me. Si seipsum inspiciat, quot se obnoxiam im-
perfectionibus agnoscat! Sin autem alias aspiciat aut
Virgines sunt aut Seculares: Si Seculares, „plerum-
„que auctio secularium, inquit D. Gregorius, ^{Paſt. cu-}
„vita Continentium confunditur, cum ilii ultra ha- ^{ræp. 3.}
„bitum assumant opera, & isti juxta ordinem pro- ^{admon.}
„prius non excitant corda: unde benè per Prophe-
„tam dicitur: Erubesc Sidon ait mare: quasi enim ^{Isai. 23:4}
„per vocem maris ad verecundiam Sidon adducitur,
„quando per comparationem vitæ secularium atque
„in hoc mundo fluctuantum ejus, qui munitus &
„quasi stabilis cernitur, vita reprobatur. Hæc S. Pon-
„tifex. Sin autem Virgines sint: „Quoties cogitas de
„perfectione virtutum, noli considerare quid aliæ
„minus habent quæ tu habes, (suggerit D. Ful- ^{ad Pro-}
„gentius) sed quid tu minus habeas quæ habere ^{bam c. 19.}
„jam debes, nec ideo te putas virtutibus perfectam
„si quamlibet aliam videoas criminibus deditam: nec
„propterea tibi aliquid velocitatis assignes, si quæf-
„libet aut retroredeentes, aut segniter videoas ambu-
„lantes: neque enim idcirco sanos oculos habere
„pronuntiandus est lippus, quia videtur cœcus à lu-
„mine penitus alienus: nec ideo sanus dicendus est
„qui gravi jacet vulnere semivivus; si alias graviore
„vulnere reperiatur occisus: nec ibi debet tanquam
„victor vindicare gloriam, quisquis, licet ab hoste
„non sit occisus, tenetur tamen ab hoste captivus.
Quantò itaque major es, humiliare in omnibus, & co- ^{Eccl. 3:20.}
ram Deo invenies gratiam. Filii Dei thalamus elatas ^{Epif. 3. ad}
non recipit, & humiliis Sponsus à connubio suo superbas ^{Probam}
expellit, ex S. Fulgent. ^{c. 18.}

Quintum suppeditant OPERA POENITENTIARIA : est autem duplex Castitas, una corporis, altera mentis, seu potius eadem se ad utrumque extendit : allegata jam, quibus accensenda liberalior ELEEMOSYNA, tuentur pudicitiam mentis :

L. de Hab. „Locupletem te sentiant indigentes (hortatur D. Cyprianus) patrimonium tuum Deo fœnera, „*Virg.* Christum ciba, ut Virginitatis perferre gloriam lieceat; ut ad Domini præmia venire contingat mul-

torum precibus exora. Quæ hic se difficiles præbent, Sponsum suum non amant cujus curam non habent:

Manus enim pauperis est gazophylacium Christi, ex

Serm. 8. D. Chrysologo, quia quicquid pauper accipit, Christus acceptat, ideoque vicissim nec earum sollicitam in

Matth. 25: 40. tentationibus curam gerit: dic ergo tu: Ego Dilecto meo: poterisque tibi vicissim polliceri, & ad me con- versio ejus. Corpus vero Luxuriæ subtrahunt

OPERA POENITENTIALIA, qualia sunt Hu-

Epist. 2 ad micubationes, sive, ut loquar phrasi S. Hieronymi Nepot. Chameuniæ. „, Jejunia, quæ tamen (ex ejusdem

Epist. 4 ad Rustic. Doctoris præscripto) moderata sint, ne nimia debilitent stomachum & majorem refectionem possentia erumpant in cruditatem, quæ parens libidinum est. Quod amplius restringit & simili indulgentiâ remittit Autor Epistolæ ad Demetri

Epist. 142 dem apud S. Augustin. „, Quidquid illud quod c. 21. inflammare corpus potest, is inquit, quod somnium fugerit voluptati, castitatis amore fugientem est: nec tamen ita magno hujus rei labore gra-

vari te volumus, ut sub ipso statim onere succumbas: per quod multi dum nimio fervore mentis, actionem suarum virium non haberent, subito con-

„concederunt, & pœnè ante debilitatem, quām san-
 „ctitatem de Proposito suo consecuti sunt. Opti-
 „mus est in omni re modus & laudabilis ubique
 „mensura: corpus non frangendum, sed regendum
 est. Cilicia quorum usus in hoc bello familiaris Davi-
 di: *Ego, is inquit, cum mihi molesti essent in duebār cili- Psal. 34:*
cio, humiliabam in jejunio animam meam. Discipli- *vs. 14.*
 nae Apostolo (juxta D. Bernardi periphrasim duci stre- *Serm. 2.*
 nuo militiæ spiritualis) frequentatæ seipso teste: *in Af-*
Castigo corpus meum, & in servitutem redigo. Ver- *sumpt.*
 bo denique, huc pertinet, quicquid natum est per *Mariae.*
 dolores sensus extinguere pruriginem carnis ejus- *1 Cor. 9:*
 que petulantiam cohibere, quo intuitu Doctori
 Angelico à castigando etymologia Castitatis est.
 Lascivit itaque corpus tuum? Vides aliam legem in *Rom. 17:*
 membris tuis repugnantem legi mentis tuæ teque ca- *23.*
 ptivantem in lege peccati, quæ est in membris tuis?
 en arma quibus hostem expugnes, ea arripe iisque
 juxta Superioris tui utere consilium: locus, quem
 premit obsidio, tormenta bellica concutiunt & vio-
 lentâ manu miles invadit, cuique subducuntur Vi-
 ctualia, cogitur tandem ad deditonem: ideoque
 præcinge te cilicio, humicubationibus fatiga, Di-
 sciplinis concute, & per jejunium subtrahe libidini
 alimoniam, *quia dum satietate venter extenditur, ha-*
 bet S. Gregorius, *aculei libidinis excitantur, eam sub-* *Past. p. 3.*
trahe & dabit manus vietas: sic, sic, est naturæ furor admon.
cicurandus, ex D. Chrysost. de Virg. c. 9. sic cohiben- *20.*
da carnis petulantia. Sed de his satis, de quibus id-
circo fusiùs, quia, ut monet jam memoratus Pon- *In 1 Reg.*
tifex, „qui virtutum flores in mente non vult exure- *15. l. 6.*
„re, ita debet libidinis ignem extinguere, ut per te-

nuem scintillam nunquam possit ardere. „In omnibus itaque (ut finiam verbis D. Augustini) te tam Assumpt. lem Virgo Venerabilis exhibe, ut quasi Lilium de B. M. V. horto Ecclesiæ colligaris, & Regi digna sis Virginum in perpetuum copulari.

Antequam tamen ab hac Materia digrediar, auream Aurei Oris sententiam audire lubet, eorum omnium, quæ gemino hoc §. diximus, illustre Breviarium: „Novi rei contentionem, novi Virginum studium, novi belli gravitatem: pervicaci quodam, & forti animo opus est atque à libidinum sensu averso, nam per carbones ingrediendum est ut non saceris: ea est enim libidinis vis quæ ignis atque ferri, quod, nisi animus ita comparatus sit ut nec ad ejus dolores moveatur, protinus se perdat. Itaque, opus est nobis adamantinâ mente, oculo insomni, tolerantiâ summâ, muris firmis, parietibus, foribus, ac repagulis, custodibus pervigilibus ac prævalidis, atque imprimis cœlesti favore, nam nisi Dominus urbem custodiat, frustra vigilant custodes. At quo pacto eum favorem eliciemus? si nostra omnia conferamus, sana consilia, summam jejunii, ac vigiliarum contentionem, Legis procurationem, Præceptorum studium & quod caput est, si in nobis fiduciam non collocemus, quâ, & si magna quædam præstemus, illud apud nos perpetuò dicamus, necesse est: nisi Dominus ædes instruat, frustra laborant, qui eas instruunt. Nec enim nobis lucta, est adversus sanguinem & carnem, sed adversus Principatus, adversus Potestates, adversus mundi, Potentes tenebrarum hujus sæculi, adversus ne-

quam

„quam spiritus, qui sunt in cœlestibus: ac noctes
 „diesque cogitationes nobis armatae stent oportet,
 „& impudentibus libidinibus formidini sint: quip-
 „pe si minimum remittant, astans Diabolus ignem
 „manibus tenet vibraturus ac Dei Fanum concrema-
 „turus. Ergo opus est undique muniamur: est enim
 „nobis pugna cum naturæ necessitate, Angelorum
 „studii æmulatio, cum incorporeis Copiis cursus, ter-
 „ra atque cinis Cœlicolis æquari nititur, mortalitas
 „cum immortalitate certamen init.

§. XVII.

De Refectione Corporis.

DUplici parte constat homo, animâ scil. & cor-
 pore, sed non æquè nobili: illa namque primas
 obtinet, cuius hoc ministerio deputatum est, quod
 proinde *hominis* seu *animæ famulum* indigit ^{In Psal.} Augu-
 stinus. ^{145.} Ei utriusque cura incumbit, *Animæ*, quo
 vitâ vivat gratiæ & aliquando potiatur æternitate cœ-
 lestis gloriæ: *Corporis* ne debilitatum deficiat aut
 protervum menti prædominetur: eam *Animæ* adhi-
 bet per peccati fugam virtutisque serium studium,
 Corpori verò præcipue per hæc tria, somnum scil.
 de quo infra §. 19. Vestitum de quo supra §. 3. &
 Alimenta; qualem autem in his erga illud se exhibere
 debeat, Virginem devotam præsens §. do-
 cebit.

P R I M Ó prandii & cœnæ tempus non præveniat
 aut interrumpat, eas æmulata, quæ toto prope die
 sine inducii feruntur in esculenta, quibus nunquam

non gratum quicquid modò dentibus offertur, quæque eorum omnium dummodo palato arriserint, ubi in re culinaria occupantur quasi decimas aut vestigal exigunt & accipiunt: hæ namque, cùm non ut edat vivat homo, sed ut vivat edat, manifestè convincuntur non necessitati sed voluptati indulgere quod inter Gulæ species ex D. Gregorio, & aliis SS. PP. recensent Theologi.

SECU NDÒ refectioni orationem præmittat, amque cum gratiarum actione finiat: neque enim fas est Virginem Deo sacram bruta animantia imitari, quæ, quod objicitur, devorant neque agnoscunt à quo accipient. Quot, etiam in hac Civitate, sunt pauperes, qui vix habent quo vitam sustentent! qui erga eos parcior, is tibi aperiens manum suam tam abundanter prospicit: agnosce itaque beneficium *1 Timoth. 4: 3. & 4.* grato animo, quod & ille ex Apostolo cum gratiarum actione à te vult percipi, ad exemplum Salvatoris, qui non legitur in Evangelio panem in manus sumpsiisse, nisi cum benedictione & gratiarum actione.

TERTIÒ ne nimis avidè cibum ingurgitet quis si timida, ne forte, qualis accessit famelica iterum mensa recedat: est quidem appetitus & gustus, satiatis indicium, at voracitas semper culpabilis: *Ecclesiastes 37: 32.* *li avidus esse in omni epulatione,* habet scriptura, *non te effundas super omnem escam.* „Nam etiam qui ad sanitatem corporis (observat D. Bernardus) cibus quantò honestiùs & ordinatiùs sumitur & digeritur, tantò faciliùs & salubriùs digeritur. Hæc Mellifluus Doctor, cùm jam ante prescripsisset: Cum Monte Dei manducas nequaquam totus manduces, sed corpore, tuo

„tuo suam refectionem procurante mens suam non
„negligat, sed de memoria suavitatis Domini vel Scri-
„pturarum aliquid, quod eam pascat, meditando vel
„saltem memorando secum ruminet & digerat.
Conceptus & affectus non suggero, cum eos animæ
esurienti justitiam cibi ipsi abundè suppeditent.

QUARTÒ delicatiora non affectet juxta A-
postoli præscriptum: *Carnis curam ne feceritis in Rom. 13: 14.*
„desideriis: ex quo D. Fulgentius: cave ne carnis *Epist. 2.*
„curam in desideriis facias, ne semper gulæ quod *c. 13.*
„poscit indulgeas: refectione tuâ non voluptas ex-
„pleatur, sed sustentetur infirmitas. Et S. Bernar- *De For-*
dus: „Sicut ad Crucem sic accedas ad cibum, id est *mula ho-*
„nonquam voluptate sed necessitate pascaris, & fa- *nestævitæ.*
„mes non sapor provocet appetitum. De condimen-
„tis verò, (is inquit alibi) sufficiat obsecro, ut co- *Ad Fra-*
„mestibiles fiant cibi nostri, non concupiscibiles vel *tres Mon-*
„delectabiles, sufficit enim concupiscentiæ malitia *ze Dei.*
„sua, quæ vix aut nullo modo pertransire posset ad
„finem explendæ necessitatis, nisi per viam quantæ-
„cunque delectationis. Si ceperit accipere irrita-
„menta ab eis, qui perpetuum suscepere bellum
„adversus ejus oblectamenta, fiunt duo contra u-
„num, & sic periclitatur continentia. Ex quo fon- *L. de ve-*
te apud S. Basilium *conditorum elaboratæ blandi-* *ra Virgi-*
tiæ, ut voluptatis illecebræ repudiandæ statuuntur. *nit.*
Difficile enim inter epulas servatur pudicitia, scribit
D. Hieronymus. Et Innocentius Papa: *Venter op- Epist. 47.*
pare satur libenter Venerem amplexatur. Ex quo capi- *L. 2. de*
te Virgini interdicta sunt convivia, quæ fugienda *miseria*
præcipit S. Hieronymus, *veluti quasdam voluptatum c. 21.*
catenas. „Et certè qui Christum desiderat & illo *Epist. 13.*
pane

pane vescitur, non magnoperè curat de quām pretiosis cibis sterlus conficiat. Idem subnectit, *Gula*, carum tributum exigit, sed vilissimum reddit (verba,

Ibid.

Ibid. L. 2. sunt præcitati Innocentii) quia quantò sunt delicatiora cibaria, tantò fœdiora sunt sterlora. Quomodo,

Luc. 16: cesserit Epuloni Evangelico nosti, *qui epulabatur quotidie splendide*: cumque palatum cibus pertransierit,

19. quid tum? cœterū tam brevis est gulæ voluptas,

Ibid. c. 17. (annotat idem Pontifex), ut spatio loci vix sit quatuor digitorum, spatio temporis vix sit totidem momentorum. Nota in Epulone suprà non tam

culpas splendidas quām quotidianas epulas, eas namque honestas & hospitalitas quandoque exigit,

& suam natura refocillationem subinde exposcit: ut autem id fiat cum lucro spirituali ditiores mensæ sua

pauperiores admoveant: suadet hæc convivia Gal-

læ Viduæ D. Fulgentius, cuius discursum lubet audiire: „Tales autem convivii debes habere parti-

pes, quæ non carnis solent delicias laudare sed cor-

dis, quæ Angelorum panem interioris hominis a-

viditate perquirunt, quæ post Sponsum tuum in-

odore unguentorum ejus currunt, quæ suavitate,

Deū gustus interioris percipiunt, quæ puro affectu

esuriunt sitiuntque justitiam, quæ operantur cibum

non qui perit sed qui permanet in vitam æternam,

cum talibus & colloquia tibi conferenda & fre-

quentanda convivia, ut, cùm eas cibis corporalibus

pascis, ad meritum tibi sanctæ operationis accedat,

& cùm earum verbis spiritualibus pasceris, profec-

tus tibi sanctæ conversationis accrescat. Hactenus,

Sanctus Antistes ad unam ex Viduis, quas secundum

Epist. 22. pudiciatiæ gradum tenere notat D. Hieronymus con-

cinens

Epist. 2.
c. 13.

cinens Tertulliano cui Viduitas secunda Virginitas. *L. de Ex-*
Virgines circumspectæ & religiose unæ tecum vescen- *bort. Ca-*
tur: quæ fusiùs S. Fulgentius, brevi hac sententia *stitatis.*
 præcipit S. Athanasius *L. de Virg.*

QuINTO denique sine excessu moderata sit
 refectio, ut, juxta D. Bonaventuram, sit refectio cor- *De Prof.*
 pori, non onus: Eustochio id præcipit D. Hieronymus: *Relig. L. 2.*
 „Sit tibi moderatus cibus & nunquam venter exple- *c. 47.*
 „tus: plures quippe sunt, quæ, cùm vino sint fo- *Epist. 22.*
 „briæ, ciborum largitate sunt ebriæ. Et Lœtæ pro
 Institutione Filiaæ: *Sic comedat, ut semper esuriat. Epist. 7.*
 Quibus concinit supremus Legislator: *Attendite Luc. 21:*
vobis, ne fortè graventur corda vestra in crapula & 34.
 ebrietate. Et licet viliora cibaria sint, in quibus exce-
 ditur, gulæ tamen malitiam non tollunt, etenim Dia-
 bolus in deserto non de dapibus delicatis sed de pa-
 ne tentavit Dominum, & in Paradiso Evam de po- *Matth. 4:*
 mo, ut sciamus etiam in vilissimus esculentis gulam *3.*
 reperiri, & cibo communi & insuavi non commu- *Gen. 3.*
 nem sed immoderatum appetitum commisceri. Est
 autem triplex ratio cur inhibetur excessus. PRIMA
 quod sanitati officiat in multis enim escis, testis
 est Ecclesiasticus, erit infirmitas. SECUNDA quod *c. 37: 33.*
 libidini fomenta seu irritamenta subministret, disten-
 tio corporis, inquit S. Paulinus animæ sobrietatem ne- *Apud S.*
 cat, & inimica est castitati: Ubiunque saturitas ab- *Aug.*
 undaverit, ibi luxuria dominabitur scribit S. Bernar- *Epist. 58.*
 dus. Ventrem distentum cibis & vini potationibus ir- *De modo*
 rigatum voluptas luxuriae sequitur. Effervescit olla cui *vivendi*
Serm. 25.
 nimius supponitur ignis. TERTIA quod mentem
 obscuret: *Sicut fenestra obstructa limo, in simili decla-* *Supra l. 2.*
rat Doctor Seraphicus, Obtenebratur, sic intellectus c. 45.
cibo

cibo obrutus obscuratur, quodque desidiam generat. Nimia enim ciborum repletio pigrum reddit, habet ideo *Ibid. L. 1.* Autor, quia vas plenum ponderosum efficitur. Corpus enim, quod corruptitur, aggravat animam. Unde *C. 35.* *Sap. 9:15.* & *Væ vobis qui saturati esus,* comminatur Salvator, *Luc. 6:25.* *quia esurietis.* Eaque de causa frequentius Jejunium in *Præfat.* quo Deum virtus comprimere, mentem elevare, virtutem largiri, & præmia cantat Ecclesia, SS. PP. commendant, ubi tamen observanda D. Hieronymi *Epist. 22.* *t. 6.* *Eustochio præscribentis: „Sint tibi quotidiana, jejunia & refectio satietatem fugiens: nihil prodidit, biduo triduove transmissio vacuum portare ventrem, si pariter obruatur, si compensetur saturitate, jejunium: illicè mens repleta torpescit & irrigatus humus spinas libidinum germinat.*

Itaque, Virgo, ut dicta tandem finem habent *Ad FF. de Mensam tuam,* ex D. Bernardo, per se satis sobriam *Monte Dei.* *sobrietas tua perornet.* „Ut cunctis animæ virtutibus florere possis (addit S. Basilius) & caro tua subiecta sit animæ tuæ, & ancilla tua famuletur Dominæ suæ: noli incrassare ancillam tuam, ne contemptui habeat Dominam suam, sed & in omnibus ejus obsequiis mancipetur. Hæc D. Basilius, vel quisquis ejus Tractatus Autor est.

§. XVIII.

De Examine Conscientiæ, & Oratione Vespertina.

R Eserit Hagiographus, post eorum produc-

nem ad opera sua singulis, è sex diebus, quibus
hoc universum creavit, respexisse Dominum: illâ *Gen. 1: 4.*
eum anthropologiâ describens tanquam artificem & alii.
suum opus examinantem & explorantem, non an
quid illis deesset, *Dei enim perfecta sunt opera, sed ut Deut. 32: 4.*
nos ad exemplum ejus discamus, juxta Marii nostri Inc. 1.
Commentarium, *videre opera nostra eaq; examinare. Gen. Litt.*
Virginem quotidie, antequam somno se tradat, hoc *P.*
prototypon imitari necesse est & utile.

Neccesse quidem, ut si quid contra Dei volunta-
tem commissum vel omissum, peccatum suum agno-
scat veniamque exoret: *Scrutemur vias nostras, ur-*
get Jeremias, & quæramus & revertamur ad Domi- Thren. 3:
num. Quæramus seu *inquiramus à Conscientia no-* *40.*
stra satis garrulâ, num etiam aberraverimus à viis
Domini, & in quibus in eisdem defecerimus, ut de-
prehenso errore & defectibus, iisque verâ animi con-
tritione correctis, *revertamur ad Dominum, quò to-*
ta Virginis vita, quæ cogitat quæ Domini sunt, colli-
mare debet. In hoc namque impios à Justis discrimi-
nat Scriptura, quod illi peccatis suis infordescant, hi
autem post lapsum quantociùs resipiscant: *Septies ca- Proverb.*
det Justus & resurget, impii autem corrident in malum: 24: 16.
„Quotidie actus tuos discute curiosius, (huc respi-
„ciens præcipit D. Basilius) &, si te peccatis obno- *L. de ve-*
„xium senseris, ad pœnitentiam citò confuge: nolo *ra Virg.*
„ut protrahas peccatum tuum de die in diem, sed, si
„quid cogitaveris male, in Deo pœnitentiam age, &
„velociter de corde tuo seca illud. *Ad vesp̄erum de-*
morabitur fletus, inquit Psaltes, & ad matutinum læti- *Ps. 29: 6.*
tia: Lætitia manè, quòd redierit dies, quo licebit
tua Deo deferre obsequia, ulteriori animæ perfectio-
ni

ni incumbere : at fletus vesperi in conscientia scrupulo ob negligentias tuas & commissos errores : „Illum tantum diem vixisse te computa, (suggerit, Eusebius Emissenus) in quo voluntates proprias abnegasti, in quo malis desideriis restitisti, quem sine ulla regulae transgressione duxisti. Illum diem te vixisse computa, quem non malitia, non invidia, non superbia commaculavit; quem non mendacium, non perjurii culpa respersit, qui peccato non cessit, qui Diabolo repugnavit: illum diem vixisse te computa, qui puritatis & sanctae meditationis habuit lucem, quem non conversatio tenebrosa mutavit in noctem: illum inquam diem applica ad vitam tuam, cuius usus pervenit ad animam tuam.

Utile verò est hoc Scrutinium ad detegenda animæ vitia & imperfectiones, quò radicibus exciscantur, quod proinde Sarculo jure comparaveris:

„Abscinde (post præscriptum hoc exercitium, instat D. Basilius) virgulta spinarum de agro cordis tui, ne defigant in te altas radices: scito quòd cor tuum ager est Domini, excole eum cœlestibus disciplinis, & non finas zizania seminari. Quæ namque vitiis implacabilis est, cujusque votum, ut debet esse Virginum omnium: Deficiant peccatores à terra, terra scil. cordis mei, & iniqui ita ut non sint, ac primum aliquid prodromum in animam irrepsisse deprehenderit, neutiquam fovebit, at quantociùs reluctabitur.

Fosue 2:3 tur & expellet, æmulata Regem Jerichuntinum, qui intellecto Israëlitarum exploratorum adventu mox in eorumdem excidium incubuit: imitata Herodem sed fine meliori, qui auditâ Regis Judæorum nativitate in Bethleëm, in omnium Bethleëmitarum infan-

Hom. 9.

Supra.

Pf. 103:

35.

tiū internectionem suorum militum gladios exacuit *Matt. 2:*
 & strinxit: quæ autem hīc negligens aut ignava, *16.*
 digna est quæ ē Virginum Albo expungatur cūm
 ea Virgini cura incumbat, quò sit sancta cor-
 pore & spiritu, cui vel maximè hoc conscientiæ
 scrutinium ancillatur, ideoque meritò inscribendum
 peccatorum omnium & vitiorum Exterminium, om-
 niumque virtutum ac perfectionis Seminarium, un-
 de & à SS. PP. & Asceticis Doctoribus tantā instan-
 tiā commendatum.

Cujus praxin, si cui ea non satis perspecta, bre-
 viter accipe. **P R I M Ó** te in Dei præsentia con-
 stitues, quò accuratiū & sine palpatione aut conni-
 ventia perficiatur, cūm ei nihil occultum, nihil sit
 ignotum, *Omnia autem nuda & aperta oculis ejus,* *Heb. 4:13.*
 quos multò plū lucidiores super solem, circum-
 spicientes omnes vias hominum, eorumque corda in-*cap. 23.*
 tuentes in absconditas partes describit Ecclesiasticus. *vers. 28.*

S E C U N D Ó petes lumen quò tua tibi pateant er-
 rata: inquiens cum Psalte: *Iniquitatem meam annun-* *Psal. 37:*
tiabo & cogitabo pro peccato meo, rogabis cum Job: *19.*
Responde mihi quantas habeo iniquitates & peccata, *c. 13. vers.*
scelerā mea & delicta ostende mihi. *22. & 23.*

T E R T I Ó à tempore expergefaktionis de hora in
 horam inquires in singulas cogitationes, verba & ope-
 ra: „Sedeat judicans justitia (ex D. Bernardo) stet *ad Fratres*
 „rea & seipsum accusans conscientia: nemo te plū *de Monte*
 „diligit, nemo te fideliū judicabit: manè præteri-*Dei.*
 „tæ noctis fac à temetipso exactionem, & venturæ
 „diei tu tibi indicito cautionem, vesperè diei præ-
 „teritæ rationem exige, & supervenientis noctis fac
 „indictionem: singulis horis secundūm communis

Q insti-

instituti canonem sua distribue exercitia, cui spiritualia spiritualia, cui corporalia corporalia, in quibus sic exsolvat omne debitum spiritus Deo, corpus spiritui, ut, si quid intermissum, si quid negligetum, si quid imperfectum suo modo, suo loco, suo tempore, non abeat impunitum vel irrecompensatum.

Philipp.
2: 13.

Ps. 4: 5.

Exhort.
ad Virg.

Puncto 8.

QUARTO quæ benè gesta adverteris Deo ascribes, qui operatur in vobis, ait Apostolus, & velle & perficere pro bona voluntate: de iis autem quæ perperam gesta deteguntur, teipsum confundes: „Volutuit homines omnes (ex illo Psalmo: *Quæ dicitis in cordibus vestris in cubilibus vestris compungimini*, dedit D. Ambrosius) suorum debitorum esse censores, ut & qui publico testimonio non tenetur, seipsum judicem, qui in occulto lapsus est, erubescat, & aculeo quodam coercent amaritudinis & pudoris. Confundes inquam teipsum de multiplici gratiarum abusu, veniam postulabis à Deo, eique emendam policeberis: & quod cautior sis imposterum, certam aliquam pœnitentiam, Eleemosynam scil. cilicum, disciplinam &c. tibi injunges: „Discas tibi ipsi preesse, & teipsum regere non alios, propriam vitam ordina, mores tuos compone, teipsum judica, apud teipsum accusa & condemnā, nec impunitum dimitte excessum, tibi ipsi esto durus, nunquam aliis, in octo Punctis habet D. Bernardus.

Hæc de Examine generali, cui additum ab Ascetis Scriptoribus (ut vocant) Particulare, quod circa particulare aliquod vitium, in quod te proniorem agnoscis, versetur: in quolibet namque homine sibi invalescit aliquod vitium plurium scaturigo, quod qui

qui eradicatum vult in illud hoc particulare scrutinium instituat ejusque excidio advigilet juxta dicta puncto quarto præcedenti.

Itaque filiæ meæ, cujus necessitatem audistis, utilitatem & praxin, sit vobis quotidianum hoc Examen: quæ namque crastinum sibi poterit polliceri? si autem vias meas in conspectu ejus arguam, dicit Job, c. 13: 15: ipse erit Salvator meus. Ideoque juxta Apostolum: *Quod si nos metiposos dijudicaremus, non utique judicari remur.* Eoque judicio peracto subnectatur gratia- 1 cor. 11: 32. rum actio pro diurna custodia tam sollicitè immeritis exhibita, vosque cum parentibus, amicis & reliquis, pro quibus vobis incumbit oratio, divinæ tutelæ, Deiparæ Virginis, Angeli custodis & SS. Patronorum patrocinii committite.

§ XIX.

De Somno.

Pasci eum inter Lilia, donec aspiret dies & inclinentur umbræ de Dilecto suo testatur Sponsa: *Dilectus meus mihi, inquiens, & ego illi, qui pascitur Cant. 2: inter Lilia (hoc est, interprete D. Hieronymo, inter 16. Virginum candidissimos Choros) donec aspiret dies, & inclinentur umbræ.* Ibidem & ab iis pascitur piis affectibus & aspirationibus, fervidis orationibus virtuosisque exercitiis: eum namque pascit quicquid sustentat animam tuam, cùm is sit animæ tuæ vita, seu potius tua ex immenso amoris affectu sit vita sua: pascitur autem donec aspiret dies & inclinentur umbræ, quod est juxta literam noctuque diuque

Q 2

quomodo

Quomodo autem pascatur per diem huc usque tradidimus: nunc verò, cùm nox ingruat & Somnus Virgini obrepat ejusque oculos gravet, qualiter de nocte pascatur eam docebimus.

PRIMÒ dictis precibus vespertinis & relecta crastinæ meditationis materiâ, ut manè inter induendum juxta præscripta §. 3. ita nunc inter exuendum piis se considerationibus occupabit, quas suggerent ipsæ exuviae, eæque sunt: modò, Protoparentum nostrorum denudatio ab originali justitia, eâ nam-

Gen. 3: 7. que amissâ cognoverunt se esse nudos: detestetur eorum inobedientiam, cumque eam in baptismo iterum induerit, *quicunque enim in Christo baptizati estis Christum induistis*, concipiat firmorem ejus

Gal. 3: 27 *Psal. 36*: custodiam: *custodi innocentiam* inquit David, *videlicet æquitatem, quoniam sunt reliquiae homini pacifica*

Deponat vestimenta corporis, at animæ nonquam Aliàs suspireret, ut, quomodo involucra corporis, ita exuat & deponat vitiosos animæ habitus, quibus in examine se amictam deprehendit: *Nunc autem depo-*

Coloss. 3: 8, 9, 10. *nite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro: nolite mentiri invicem expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis & induentes novum, cum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus qui creavit illum.*

Nunc, Christi denudatio sive ad flagella in Prætorio Pilati, sive ad Crucem in vertice Golgothæo. Aliquando, denudatio corporis in hora mortis, utinam anima tunc non inveniatur nuda! & ne depre-

2Cor. 5: 2 *hendatur talis nunc allaboret: Non enim, ut testis est Apostolus, cœlesti gloriâ superinduetur, nisi quæ vestita & non nuda fuerit inventa.* Subinde Operum

Operum coram Deo denudatio, *in fine hominis inquit Ecclesiast. denudatio operum illius*: quot tunc ^{11. c. 29.} deprehendentur fuisse vitia, quæ nunc virtutes ap- ^{vñ.} parent, quando justitias judicabit & in lucernis scrutabitur Jerusalem!

S E C U N D ò osculo terræ prius dato, quò, quid ^{Gen. 3: 19} fuerit quidque futura sit, reminiscatur, dum cubile ingreditur non ut corpori blandiatur, sed ut alacrior in Dei sui obsequium exsurgat, sic se deferendam aliquando, cogitet ad sepulchrum, & ut nunc stragulis involvitur, sic se, fortè propediem, obruendam humo: quid namque stratum nisi sepulchrum, & somnus nisi vivi hominis sepultura: ideoque in manus Domini commendet spiritum suum.

T E R T I ò pijs conceptibus occupata somnum præstoletur: „ Certè solennes orationes cum gratiarum actione sunt deferendæ, (monet D. Ambros.) ^{L. 3. de} „ cùm è somno surgimus ... cùm denique cubitum ^{Virg.} „ pergimus: sed etiam in ipso cubili volo Psalmos cum „ oratione dominica frequenti contexas vice vel cùm „ evigilaveris, vel antequam corpus sopor irriget, ut „ te in ipso quietis exordio rerum secularium curâ liberam divina meditantem somnus inveniat.

Ruminantem Psalmos, habet Abbas Mellifluus *somnus te occupet*, ut in somno somnies, te dicere Psalmos. ^{Formula honestæ Vitæ.} „ Cave in quantum potes serve Dei, (præcipit idem „ alibi) ne totus aliquando dormias, ne sit somnus „ tuus non requies lassi sed sepultura corporis suf- „ focati, non reparatio sed extinctio spiritus tui... „ iturus ergo ad somnum semper aliquid defer tecum „ in memoria vel cogitatione, in quo placidè ob- „ dormias, quod nonnunquam etiam somniare ju-

Q 3

vet,

vet, quod etiam evigilantem te excipiens in statum, hesternæ intentionis restituat: sic tibi nox sicut, dies illuminabitur, & nox illuminatio tua erit in, deliciis tuis, placidè obdormies, in pace quiesces, facile evigilabis, & surgens facilis & agilis eris ad re- deundum in id unde non totus discessisti. Sobrium, enim cibum sobriumque sensum sequitur sobrius, somnus: carnalis verò somnus & brutus & sicut, dicitur lethæus abominandus est Servo Dei: de, quo verò post congruam quietem facile est sensus, corporis & mentis evocare, & quasi servos domus, patrisfamilias ad opera necessaria spiritui suscitare, & emittere, hujusmodi somnus tempore suo asper-

Ad FF. de
Monte
Dei.

nandus non est. Hactenus D. Bernardus. Reco- gitet igitur Apostolorum somnum, dum in horto Gethsemani sanguinem Christi sudat & aquam. Vi- deat in Emmaus duos discipulos eundem cogentem ut apud se maneat. Contempletur Virginum pruden- tum sollicitam curam in comparando oleo lampadi- busque præparandis, quas imitetur: & fatuarum socordiam, quam declinet: Verbo, perinde est quic- quid animus volvit, dummodo natum sit, eum ad Dei virtutisque amorem inflammare, & à malo de- terrere, ut juxta D. Basilius Hom: in Martyrem Julittam, somni ipsi pietatis exercendæ meditationes quædam sint.

Qua r t ò denique, cùm de nocte evigilat, piz cogitationes animum occupent: cùm namque co- gitare debeat Virgo ex præscripto Apostoli que Do- mini sunt, certè, si unquam alias, modò ad id se offeret occasio. Quærat itaque in lectulo suo per noctes cum sponsâ eum, quem diligit anima ejus, ea- que

Cant. 3:
6.26. v.9.

que cum Isaia desideret eum in nocte. Imitetur eum qui dixit: *Renuit consolari anima mea, memor fui Dei Psal. 76: & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit sp. i. 4, 5, 6, 7- ritus meus: anticipaverunt vigilias Oculi mei, turbatus sum & non sum locutus: cogitavi dies antiquos & annos æternos in mente habui: & meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar & scopebam spiritum meum.* Æmuletur S. Augustinum, exclamat is: *O æterna veritas, & vera charitas, & chara L. 7. con- æternitas! tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte.* Et *fess. c. 10,* quò suspiriis suppeditentur motiva, recitat Saluatoris natales & cunas, ejusdemque indige. iam non habentis ubi caput reclinet, offerat ei cor suum & omnia sua: contempletur pastores mediâ nocte properantes ad præsepe: consideret acta in Domo Cai-phæ; & quem straverunt peccata hominum, durissimum Crucis lectulum. Ex tenebris noctis metitur tenebras exteriores, in quas ille abjicitur, qui sine veste nuptiali deprehendebatur: timeat similem poenam, & ut evadat, omni tempore sint ejus vestimenta candida, candor autem vestium, ex sensu D. L. 1 ad Hieronymi, *sempiternus, Virginitatis est puritas.* *versus Fovin. Audiat tot voces toto orbe Catholico Deo laudes c. 16.* concinentium, eorumque choro affectu sese agget, sibi dictum reputet illud Jeremiæ: *con surge, Thren. 2: lauda in nocte, in principio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini.* Insonet auribus ejus clamor ille mediæ noctis: *Ecce sponsus venit, exite oviam ei.* „Tu una de Virginibus (in L. 3. de „quit D. Ambrosius) quæ corporis tui gratiam Virgin. „splendore mentis illuminas, tu inquam in cubiculo „tuo, & nocturno tempore constituta semper medi-

tare Christum & ejus adventum omnibus sperato,
Cant. 5: 2. momentis. Denique dormiat sed vigilet cor ejus,
 seu potius evigilet ad pulsum sui Dilecti: „Quare,
 in noctibus, quare in cubili tuo (urget idem Am-
 brosius) quoniam & nocte venit & pulsat januam,
 tuam: vult enim te omnibus invigilare momentis,
 vult januam tuæ mentis patentem invenire: est &
 illa janua quam vult patere, ut aperiatur, ut reso-
 net os tuum laudem Domini, gratiam Sponsi, Cru-
 cis confessionem, cum Symbolum recenses, Psal-
 mos, in cubiculo tuo concinis. Ergo cum venerit,
 vigilantem te inveniat, ut parata sis. Dormiat caro-
 tua, vigilet fides: dormiant illecebræ corporis, vi-
 gilet cordis prudentia, membra tua redoleant cru-
 cem Christi & sepulturæ odorem, ut nihil iis som-
 nus caloris infundat, nullos excitet motus. Ipla-
 est Anima quæ Christo aperit quam nulli vapores,
 carnis exagitant: cum hæc invenerit, sponsus trans-
 ibit. Anima tua illum sequatur, discedat à cubili,
 suo, exeat in verbo ejus. Hæc S. Mediolanensis,
 Antistes.

Tu itaque Virgo Deo sacra vis esse una, qualis &
 esse debes, ex Liliis, inter quæ pascitur Sponsus ce-
 lestis *donec aspiret dies*, præscriptæ ascuesce praxi-
 vestes exuens animos indue novos: corpus ad quie-
 tem componens vel ex ea evigilans piis consideratio-
 nibus mentem occupa: æmulare eorum studium
 c. 7. v. 15. quorum speras consortium, qui in Apocalypsi
 si sunt D. Joanni *ante thronum Dei*, & serviant
 die ac nocte in Templo ejus. Iis te accense de quibus
 c. 62. v. 6. Dominus apud Isaiam: *Super muros tuos Jerusalēm*
constitui custodes, totā die & totā nocte in perpetuum

non tacebunt. Quæ Christi Ancilla es, hominum famulas imitare, ex non modò per diem ignem nutriunt, sed & vesperi in foco custodiunt, quò de nocte, si opus fuerit, & manè ad construendum novum expeditiores sint: difficulter enim in foco frigido aut sine reliquiis ignis flamma excitatur: eas inquam imitare, ardeat in te totâ die ignis charitatis, nutritur is meditatione, lectione, oratione: *Amorem enim Dei in homine ex gratia genitum lactat lectio, meditatio pascit, oratio confortat & illuminat*, ex Ab-
Ad FF.
 bate Clarevallenſi. Sed & indormitura pia aliquot de Monte puncta ex jam assignatis aut etiam iis, quæ de die de-
Dei.
 votio niſ calorem vel charitatis ardorem nutrierunt, in foco cordis tui depone, ea que expurgans quasi
 è cineribus resuscita, hoc est cum Psalte in pace in Pſal. 4: 9.
 id ipsum dormire & requiescere.

C A P U T III.

De Ascensu & Descensu hebdomadario.

§. I.

De Patre Spirituali.

ISraëlitis, qui ex Ægyptiaca servitute educeret quique eos in promissæ terræ possessionem immitteret, Moysen datum à Deo Ducem & Consiliarium produnt sacræ Paginæ: is namque aperuit eis mare rubrum ut aquâ

Q5

divisâ